Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/trevisanvsdechym00bern

TREVISANVS

DE

CHYMICO MIRACVLO, QVOD

Lapidem Philosophiæ appellant.

DIONYS. ZECHARIVS
Gallus de eodem.

Auctoritatibus varijs Principum huius artis, DEMOCRITI, GEBRI, LVLLII, VILLANOVANI, confirmati & illustrati

Per GERARDVM DORNEVM.

Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

BASILEÆ,
Ex Officina Hæredum PETRI Pernæ.
Anno cIↃ IↃ XXCIII.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO RICHARDO D.G. Comiti Palatino Rheni, Duci Bauariæ superioris & inferioris, &c.

VT non in verba solius Paracelsi iurasse dicar à veritatis calumniatoribus, quorum hac tempestate (proch dolor) infinitus est numerus. Volui pariter & aliorum scripta, Princeps illustrissime, cùm veterum, tum recentium autorum, & scribẽtium in hac arte traducere quædam, alia colligere. Quo studiosi huius Philosophiæ Lectores videant ex collatione mutua, hæc perbellè Paracelsicis respõdere, vt nisi coloribus diuersis vna & eadem imago veri depicta videatur, ab vtriusque materia quidem & forma nullatenus differens: hoc solo tamen, quòd à Paracelso hac de re breuiùs expeditiúsue tractatum sit, quàm à veteribus: in eo tamẽ conueniunt omnes, quia Physicarum abdita rerum principia miranda perficiunt, vbi verò præpara-

tionum artificialium opera, per imitationem ad naturalia fuerint conformia. Tum demùm aliud nil requiritur, quàm nobilissimæ formæ naturalis, ac diuinissimæ potentialis in materiam purissimam introductio, qua manifestetur in inferioribus occulta virtus actione superiorum, vt actu suam in alia quæq; per naturam producta simpliciter, cùm artificio naturæ, tum artis, exerat. Siquidem intensa vis & compressa longè vehemẽtior extensa quauis existit, & præsertim cùm natura per hominis ingenium & artem adiuta, simpliciùs operabitur. Qui autem sunt harum periti rerum, nulla de re mirari magis debent, quàm cæcitatis hac in parte literatorum doctorúmque hominum (vt interim de vulgo taceam) non videntium ea quæ sibi versantur ob oculos, manibúsque sunt obuia. Nihilominus & quæ toto cælo distant, & quæ sub terra latent, ac vt illa non vident, iudicare, multaq; de his differere præsumunt, asserereq;, cùm tamen & quæ manifestò vident, non intelligant. Quo fit, vt existiment omnia, quæ non didicerunt, esse mera somnia, haud secus atque mundi Sapientes olim Christi sapientiam: & modò nostri diuinæ creationis arcanam virtutem iudicant. Hoc solo ferire conscientiam istorum volo.

volo. Dei virtus coniuncta naturæ si cognoscatur, ab ijs qui percipiunt, non contemnitur, sed potiùs recipitur cum reuerentia & gratiarum actione. Ab alijs verò non percipitur, neque recipitur, ad quos etiam non pertinet. Talia sunt igitur Chimica vera, vt non sint probabilia, quibus ingenium tenebris obfuscatum est. Verùm enimuerò non istis scribimus, neq; laboramus, at ingenio fœlici & perspicaci viris tantùm, quibus hæc pauca sub tuo patrocinio, Princeps Illustrissime, publicare voluimus, cui bonam valetudinem animi tum corporis imprecamur. Datum Francofurti, Anno à Christo nato 1583. mense Februario.

Illustrissimæ C.T.

addictissimus

GERARDVS DORN.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIAE TREVISANAE LIBER.

De secretißimo Philoſophorum opere Chimico, per naturam & artem elaborando.

QVO veros inquiſitores huius artis à communibus erroribus retraham in veram ſemitam, ne ſuas facultates dilapident, laborumq; nominis & famę iacturam faciant falſis librorum receptis inſiſtentes, vt ſunt Geberi, Raſis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum ſeducętium, narrabo primùm errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem peruenerim, quaterque hiſce proprijs manibus lapidem fabricatus ſim, & abſoluerim. Quo tandem & qui meum legerint proceſſum, ſpeculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum eſſet cum vulgo iudicare, propter Sophiſtas & impoſtores, quos in hac arte verſari videmus in dies, falſam exiſtere, vel eius veros autores, & ſapientes ſuis ſcriptis imponere voluiſſe alijs, quia ipſi fuerint illuſi, quin potiùs famam de ſe poſt mortem reliquiſſe voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt mox à prima lectura,

quod non intellexerit, contemnat. Proinde longè plus proficiet quicunq; per firmas imaginationes principia naturæ sequutus fuerit, quàm litera vanâ & mortua sub ænigmatũ figuris innumeris, ac sophisticis. Vt autem proborum sententias vobis colligam sincerè purè tractãtium, libellũm hunc conscribere volui, partiriq́ue in quatuor partes: quarum prima narrabit inuentores artis, eosq; potissimùm, qui hac potiti sunt ex voto, ac per quos ego adeptus sim. In secunda meam propriam historiam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquisitione temporis, & laborum onera citra vllam inuidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principijs differet metallorũ, euidentissimis & philosophicis demonstrationibus. Quarta verò practicam ipsam continebit, sub parabola non vsque adeò obscura, quin optimè possit intelligi. Singula quidem ad eũ scripta modum, vt nisi Lector per hunc meum libellum intelligas, facilè non crediderim per alium te percepturum vnquam. Nec est etiam quòd prima facie mox intelligere te posse putes, vix decima lectura, quò sæpiùs eam repetes, eò meliùs indies rem detegere poteris. Non tedere debet laborum, vel pœnitere quemquã, qui credat his euitari posse paupertatem intolerabilem, & morbos omnes animi & corporis, vt ipsemet expertus sum in multis leprosis, caducis, hydropicis, ethicis, apoplecticis, yliacis, demoniacis, insensatis, furibundis, & alijs quamplurimis. In addiscenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali, sex vel septẽ anni sunt ad minimùm insumendi, sed

in

in hac omnes alias excellente, quantùm Sol ſtellas omnes nõ vltra menſem, quinque vel ſex ſuſtinere quis volet. Facilis eſt admodum, & vſque adeò, vt ſi claris enarrarem verbis, vel ad oculum demonſtrarem, vix credere poſſes. Tota difficultas conſiſtit in noſtris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIAE DOMINI Bernardi Comitis Marchiæ Treuiſanæ. De primis inuentoribus huius artis.

ARTIS Chimiſticæ primus inſtaurator, ab eius obliuione poſt diluuium, fuit HERMES TRISMEGISTVS, vt legitur Hiſtoriarum libris memorialibus geſtorum antiquorum, in Imperiali, & in expoſitione Tabulæ ſmaragdinæ per Clauetum. Hic dictus HERMESS vel MERCVRIVS, quia ſapientiſsimus omnium ſui temporis, & Triſmegiſtus, Termagnus, vel Terſapiens, quod omnem mundanam ſapientiam, aut Phyſicam triplicem calluit atq; docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, vnum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab inſtauratione, vt omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus eius mentio facta eſt priuſquam Pythagoræ. Quotquot etiam hãc tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Biblijs, ipſum intraſſe in vallem Ebron primùm, & ibidem inueniſſe lapideas tabulas ſeptem, quibus inſculptæ fuerãt à Sapientibus, priuſquam inundatio fieret aquarum, ſeptem artes liberales, cui-

que sua solùm in principijs suis, ne transirent in obliuionem. Etenim eo tempore licet instructi satis, vt præuiderent non omninò periturũ mundum, sed seruatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt sapientiam, vt considerarent Deum, qui dederat ipsis illam eo tempore, dare potuisse alijs, & alio quoties vellet.

Vixisse fertur ante Legem, & pòst, quo tempore multi sapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epistola quadam ad Regem Meffohe, hanc artem reuelatam à Deo nonnullis filijs Israel, ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam, vti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Iosephum. Nonnulli absque manifesta reuelatione libri sue, sed occulta per meditationes in operibus Dei visibilibus à suis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon, & Philippus Macedo, quos omnes tamen à Diluuio præcesit Hermes in huius artis inuentione, per tabulas dictas in valle Ebron ab ipso repertas, quo loco positus fuerat Adam ab exilio de Paradiso Eden. Ab Hermete ad plurimos alios deriuauit, per libellum, quem inscripsit Smaragdinam tabulam, sub his verbis: Verum est, certum & verisimum. Quod est superius, naturam habet inferioris, & ascendẽs naturam descendentis. Coniungas vnica via dispositioneque. Sol est eius coniugij pater, & alba Luna mater, tertius succedit, vt gubernator, ignis. Crassum fac subtile, & hoc spissum reddito, ad hunc modum gloriã habebis huius mundi. Breui hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem consequuti sunt, quemadmodum legitur

gitur de Rege Calib, medio Bendagid Ternarij. Aristotele Chimista. Platone, & Pythagora Hermetis discipulo, Codicis autore, quo libro continetur ipsa rei veritas huius absque superfluitate, vel diminutione, licet obscurè satis. In Arabia Rex Haly maximus Astrologus habuisse fertur eius notitiam, qui Morienum docuit, & iste Regem alium Arabiæ, Calib dictũ antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem suum, & Saturnus Luncabur, atq; sororem eius Mederã. Infinitus est eorũ numerus, quos recensere vanum est: & librorum de hac arte conscriptorũ ingens habetur copia, sub metaphoricis verbis atque figuris, vt non facilè queant intelligi ab alijs, præterquàm â filijs artis, quorum lectura potiùs à via recta seducit in varios errores, quàm ad scopum dirigat, è quorum numero sunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Io. Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quo studiosos ad semitam rectam reducere valeam, opusculum hoc ipsis conscribere volui.

SECVNDA PARS, IN QVA DEscribuntur ingentes labores autoris, & impensæ maximæ, cum singulis operationibus ab initio vsq; in finem, ex veritate perseverantissimi successus.

CVM primùm opus hoc aggressus sum, in manus meas incidit liber Rasis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum; item in Gebri libris plus quàm duorum

millium pro principio iacturâ feci : ad id me sollicitantibus, ac inducentibus multis impostoribus, vt meam exhaurirent substantiam. Postmodùm inspexi libros Archelai tribus annis, in quibus operatus sum, vnà cum quodam monacho, & in libris Rupecissæ, ac Io. de Sacrobosco, per aquas vitæ rectificatas trigesies cum fecibus, vt in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro cohiberi posset, in eo labore deperierunt alii trecenti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc modum consumptis annis, & innumeris aureis, absque fructu, post multorum experimenta receptorum, in dissoluêdis & congelandis, vt communi, armoniaco, pineo, saraceno, metallico, & salibus, tum plusquá centies calcinandis spatio duorum annorum : item in aluminibus rupeis, glaciei, scaiolæ, plumæ, in marcasitis, sanguine, crinibus, vrina, humano fimo, semine, animalibus & vegetabilibus, herbis, cuperosis, vitriolis, atramentis, ouis, per separationem elemêtorum in athanore, per alembicum, pellicanum, per circulationem, coctionem, reuerberationem, ascensionem, descensionem, fusionem, ignitionem, elementationem, rectificationem, euaporationem, coniunctionem, eleuationê, subtiliationem, per commixtionem, & alia sophisticationum infinita regimina, quibus iam duodecim annis inhæseram, ætatis factus annorum trigintaocto, adhuc insistens in extractionibus mercuriorum, ab herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inutiliter, cùm stultitia propria, tum impostorum seductionibus, circiter sex millia coronatorum, vt ferè despõdissem animum. Verùm enimuerò semper

semper interea meas preces ad Deum fundere non sum oblitus, vt subuenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum nostræ patriæ pariter inuestigantem, incidi, qui ex sale communi lapidem cõstruere conabatur, hoc in aere dissoluens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixissima. In hoc opere præterlapsus est sesquiannus cum alijs, inani labore, quòd in vera materia non operabamur. Frustrà quæritur in eo, in quo, quod quæsitum est, non continetur, vt in Codice Turbæ veritatis legitur. Cùm ergo sal commune haudquaquam habeat quod optabamus, quinquies atq; decies assumptum repetitionibus, nullam suæ naturalis proprietatis alterationem demonstrare nobis voluit vnquam, quapropter ipsum reliquimus vltrà non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortissima dissoluentes argentum optimum, cuprum, & alia metalla: item argentum viuum, quodque seorsim in peculiari vase, ac eadem aqua, tandē eiusmodi solutiones omnes, postea quàm duodecim integris mensibus quieuissent, confundentes in vnicum vas: eam permixtionem asserebāt esse coniugium spiritus & corporis. Vas eiusmodi super cineres calidos continebant, vsq; dum aquæ tertia pars euaporasset, residuum exponebāt Solis radijs, opinantes lapillos chrystallinos inde procreatum iri albos congelatos & liquabiles, ad albam ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis eiusmodi liquore semiplenis, tres nobis dederunt. Expectauimus omnes euentum generationis huiusmodi lapil-

lorum in fundis vaſorum, quinque annis, at fruſtra: ſiquidem, vt in Turba dicitur, nihil extranei opus eſt ad iſtum lapidem: per ſeipſum enim in materia ſua metallica perficitur: tunc temporis annum ætatis meę quadrageſimum ſextum compleueram, cùm ego vnà cum doctore monacho nomine Godefrido Lepore, lapidem ex eius intentione præmeditatũ aggreſſus fui: ſciebamus enim aliud opus quodcumque præter lapidem eſſe vanum, ac fruſtraneum: quapropter hunc fabricare conati ſumus, ad hunc modum videlicet. Eminus gallinarum oua numero duo millia, quæ in aqua cocta duraq; ſeparauimus, cortices in ſummam albedinem calcinantes: vitellos autem & albumina quælibet per ſeipſa in equino fimo putrefieri ſiuimus, & poſtea deſtillauimus trigeſies in aquam albam, & in oleum rubeum ſeparatim, aliaque multa, quæ ob prolixitatem relinquimus: in hoc opere vano ſimiliter anni duo cum dimidio nobis deperiêre præter vtilitatem, imò diſpendio maximo, quò factum, vt fermè deſperabũdi prorſum deſeruiſſemus omnia, niſi noua ſpe fulciti: cœpimus iterum addiſcere ſpirituum ſublimationes, aquarũ fortium deſtillationes, ſeparationes elementorum, fornacum & ignium ſtructuras varias, in quibus verſati fuimus annos octo. Superuenit alius quidam Theologus, ac doctus, Prothonotarius à Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere volebamus, cuius inſtinctu ſolùm ex vitriolo rẽ exequi putauimus, ac primò deſtillauimus acetum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum calcinatum diſſoluimus, abſtraximus: iterum affuſum

fusum abstraximus decies & quinquies die quolibet, spatio duorum mensium, ob cuius odorem vehementissimum quartana febre laboraui quatuordecim mensibus, commixtum hoc anno integro quiescere, sed nullo fructu permisimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis postea fuit à quodam viro docto, Confessorem Imperatoris, cui nomẽ erat Magister Henricus, certissimè habere ac tenere magisterium lapidis: vt igitur eius notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & vltra dispendio plura quàm ducentorum coronatorum, antequàm nobis familiarem potuimus reddere. Hîc autem in hunc modum operabatur: Pastam ex argento & mercurio miscebat cum sulphure, & oliuarum oleo, decoquendo simul igne lento in pellicano luto munitissimo, spatulaq; lignea incorporando, sed materia nunquam permisceri potuit in vnum corpus spatio duorum etiam mensium. Tandem in aliam phialam positam hanc materiam, luto similiter munitam, ac sigillatam in cineribus continebamus calidis omninò sepultã, igneque circumcirca fouebamus, existimantes mercurium spatio dierum quindecim, aut viginti & vno, virtute sulphurei corporis, conuersum iri in optimum argentum. Decoctione absoluta phialæ, plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentissimo liquefaciebat omnia simul in massam vnam: qua fulminata per cupellam cineritij, debebamus inuenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decẽ, alij verò triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & trigin

ta marcas. At secùs euenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine socij duodecim dun taxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, vt cùm lapidis arcanum habere crederem à patre Confessore, quadringentis rursum coronatis pauperior factus, ac dolens, duobus mensibus abstinui, vt ab opere prorsus abhorrerem, maximè quòd mei parentes omnes increpare me, ac tormentare in dies non desisterent, vt præ mœrore vix edere, vel bibere possem, ad tantam maciem redactus sum, vt omnes existimarent me veneno contagioso quopiam imbutum esse. Nihilominus repentè postmodum quàm antea magis accensus plus millies, maximè quia tederet inutiliter elapsi temporis: agebam enim tunc annum quinquasimum octauum. Omnium errorum causa meorum (proch dolor) vnica hæc fuit, quia deuius oberrans nō operabar in materia congrua: nam, vt ipse Geber loquitur: Corpora quæuis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura simpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia simplicem formam pro se tantùm, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta sunt, ac velut mortua, nihil de sua perfectione non superflua, tribuere possunt alijs, idq; duabus de causis, priore quidem, quia per imperfectionis admixtionem redduntur imperfecta, cùm non habeant plus perfectionis, quàm pro seipsis indigent: posteriore quia nō possunt hac via permiscerì principia sua mixtione per minima, vt in decimotertio Digestorum habetur in Pandectis, & libro Calib: item apud Gebrum, &

in

in opere naturali, apud magistrum Daalin, & Arnaldum Villanouanum, in Speculo Alchimiæ, in Semita errantium à Platone conscripta, in epistola Euuralij, in Rosario magno, & in Euclidis tractatu breui, ac reliquis non sophisticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua, vt imperfecta perficere nequeant, verùm si per artem ad septenam, denam, vel duodenam suę perfectionis multiplicationem adducátur, eatenus tinguntin infinitum. Tum demùm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquàm perfecta, viuaq; facta sunt respectu vulgarium: de quibus etiá apud Rasim, Aristotelem chimistá, Aulphanem in suis Pandectis, & Danielem quinto capitulo suarum Retractationum, Aurum nostrum completum (inquiunt) est plusquam viuum. Item aurum nostrum, & argentum nostrum album, quæ sunt vnum & idem, non sunt vulgaria metalla: sunt enim viua, alia verò mortua virium expertia, vt aureo Codicis libro legitur, & plerisque alijs. Innumeros vtique vidimus, operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeum, in omnis generis materia, quę possit excogitari, maximis laboribus, tantaque perseuerantia, ac tam constanti, vt maiora nequeat, sed nunquam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes, vidimus rubificationes, recepta multa sophisticationum in tam variis atque diuersis regionibus, vti Romæ, in Nauaria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Persia, Mesinæ, Rhodi, in Gallia, in Hispa-

nia, in Terrasancta, & in conterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum ferè mundum in circuitu, nullibi horũ locorum adhuc vidimus, nisi laborantes in rebus sophisticis, herbalibus materijs, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, salibus, aluminibus, aquis fortibus per destillationes, elementorum separationes, sublimationes, calcinationes, argenti viui congelationes, medijs herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vasorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus substantijs reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus inuenimus, qui lapidis conficiendi modum tenebãt, ac rationem: sed in ipsorum familiarem consuetudinem deuenire minimè potuimus. Quamobrem huc atque illuc discurrendo, inuestigando, & experiundo iam consumpseram decies mille, & trecentos coronatos aureos, vendiderã enim quandã possessionẽ, quæ valebat octo millia florenorum Germanicę monetæ, vt omnibus meis parentibus venissem in maximum contemptum, quia redactus eram ad paupertatem, vt pauca mihi iam residua pecunia maneret, annos tunc sexaginta duos & vltrà nato. Nihilominus ob tantas aduersitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeò, vt à concepto desisterem, quin potiùs misericordiæ Dei confidens, bonę voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non sine maximo dedecore derelinquẽs, Rhodum me contuli, nemini hominum vt notus, quærerem si quomodo reperire quenquam valerem, qui consolaretur

fol. 10. 39 hæc referuntur

solaretur meas afflictiones desideriorum. Vna dierũ de quodam audiuerã viro valdè religioso, magni nominis: rumor erat ipsum habere lapidem tantopere quæsitum, cum quo maximis tamen impẽsis amicitiam inij. Mutuo sumpseram à quodam, qui meos parentes optimè nouerat, octo millia florenorum. Formula sui laboris erat, aurum & argentum purgatissima & foliata, cum sublimati mercurij partibus quatuor mixta reponebat in fimum equinũm, quę cùm stetissent ibidem vndecim mensibus, destillabat indè aquam igne vehementissimo: terram in fundo vasis residuam calcinauimus igne violento per se, aquam verò sexies iterum destillauimus, quauis destillatione subsidentem terram primę coniunximus, toties repetita destillatione donec residentiam nullam poneret ampliùs. Terræ tritæ & in vrinali positæ sensim affusimus, at frustrà multis laboribus conabamur terrã aqua sua imbuere: nunquam enim permiscere potuimus, aut efficere quin semper nataret super terram, etsi contineremus in continuo calore spatio septem mensiũ: nulla facta fuit coniunctio nec alteratio, igne etiam aucto, quo factum vt friuolum opus relinqueremus, propter quod rursum temporis annorum trium, & quingẽtorum coronatorum iacturam feci. Vir iste religiosus habebat excellentissimos libros chimicos, vt sunt Rosarius magnus, Arnaldus de Villanoua. Liber verborum Mariæ prophetissæ, in quibus studere cæpi denuò, tantisper abstinens ab opere spatio quidem annorum octo: tum primùm cognoui rationibus philosophicis, & euidentibus, quicquid an-

Supra fo. 11

B 2

teà fuerá operatus, nil niſi ſtultos & inanes fuiſſe labores: maximè cùm conſiderarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit, non emendatur niſi in ſua propria natura, natura ſua natura gaudet, natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus, euaſi liber ab omnibus meis ſophiſticationibus, erroneiſque laboribus. Priùs itaque ſtudere volui, quàm operari rurſus magnis impenſis, & ſine fructu. Multas noctes peragebam inſomnes aſsiduè mecum arguens, & concludens in hanc ſententiam: Quid opus eſt (inquam) vt hanc artem ab hominibus quæram, in vanum hac via meipſum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, ſi non, fruſtrà cum ipſis verſor, & magno diſpendio conor ipſorum captare familiaritatem & amicitiam. Conſideraui potiùs quibus locis libri maximè conuenirent, in eundem ſenſum ibidem exiſtimaui latére potiſsimùm veritatem, quæ non poteſt in pluribus: ſed in vno tantùm exiſtere: hac via mihi facta eſt obuiam ipſa veritas: in quibus enim maximè conuenire videbam in vnum, hoc ipſum fuit, quod tam anxiè quæſieram. Quamuis vnus hoc nomine vocet, alter alio, nihilominus vna & eadem eſt ſubſtantia, ſolus error in diuerſitate verborum committitur, & non in concordantijs. Proinde, fili mi, hunc libellum in tui gratiam conſcribere volui, ne deſpondeas animum, néue decipiaris, quemadmodum ego diu miſerrimè ſeductus fui: tutiſſima cautela ſiquidem alienorum exemplo periculorum eſt addiſcere. Sanè credo (ita me Deus amet) iſtos homines, qui talia ſcribunt figurati-

uè,

uè, aut parabolicè, crines, vrinam, ſanguinem, ſpermata, herbas, vegetabilia, animalia, plantas, lapides minerales, vti ſalia, alumina, cuperoſſas, atramenta, vitriola, boraces, magneſias, quoſcunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, credo (inquam) impenſarum admodum parum aut nihil in ea feciſſe, neq; laborum quicquam ſuſtinuiſſe, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho ſunt intricati, vel impoſterũ eò prolabi poſſent, me miſeret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miſeriarum & calamitatum pœnæ, quas perpeſſus ſum. Quiſquis igitur fidem adhibere mihi volet, non ſine maximo commodo ſuo fecerit, ſolùm inde laborem, alios inſtruendo, reportare poſſum. Qui verò credere nolet, ſuo dam no tandem experietur, quâta ſit fatuitas aliorum exemplis nil commoueri, nec diſcere velle. Fugite ſophiſticationes Alchimiſtarum nequam, & quoſcunque alios, qui fidem iſtis adhibent. Nam ſi quid boni vos lectura librorum docuit, falſis iuramentis & aſſertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habentes quo ſuos errores tandem excuſent, feci ſæpiùs, (inquiunt) at iam non habui quæ ad hanc rem erant neceſſaria, hæc & illa ſi addantur, &c. Niſi fugias potiùs quàm peſtem iſtos impoſtores & nebulones, in hac arte nihil vnquam boni deguſtabis. Priuſquàm ego hoc opus perfeciſſem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cùm venirent eiuſmodi homines deteſtabiles, & nequiſsimi fures, iuramentis imò periurijs aſſerebant mihi ma

nifestiſsimos errores pro veris experimẽtis, quos tamen olim delirans maximo diſpendio fueram expertus. Nec priùs in bonis meis opinionibus confirmari potui, quàm ipſos omninò deſererẽ, ac ſtudium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantiſsimè proſequerer. Quicunque cupit artem verã addiſcere, verſetur cum ſapientibus: id eſt, iſtorum libros legat, & non impoſtorum, licet obſcuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis deſcriptos eiuſmodi libros reperies, quapropter conſideranda poſsibilia ſunt ex operibus naturę, per comparationem iſtorum ad illa, & è contrà. Sophiſticationes omnes fugiendæ ſunt: item ſublimationes, coniunctiones, ſeparationes, congelationes, præparationes, diſiunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant, quàm noſtram & aliud ſulphur, quàm noſtrum occultum in magneſia: item illi qui aliud argentum viuum extrahere præterquàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam à noſtra quæ permanens eſt, & nulli rei coniungitur, niſi propriæ ſuę naturæ, nihilq; madefacit aliud præter id, qd eſt vnitatis propriæ ſuę naturæ. Aliud enim acetum non eſt quàm noſtrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia ſublimatio, ſolutio, congelatio, putrefactio, &c. quàm noſtræ. Suadeo vt alumina, vitriola, ſalia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis prouenit, crines, ſanguinem, ſpermata, carnes, oua, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla ſola. Quamquam enim ex ipſis eſt introitus, & materia noſtra, vt aſſerũt omnes Phi

ſophi,

sophi, componi debet ex argento viuo, & hoc alibi non reperitur, quàm in metallis (vt apparet ex Gebro, magno Rosario, Codice totius veritatis, Aristotele Chimista, Platone, Morieno, Haly, Calib, Maria, Auicēna, Constantino, Alexandro, Bendegid, Esid, Serapione, Arnoldo Villanouano, Sarni Lilio, Daniele, S. Thomæ Breuiloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreuiatione, Senecæ ad Aros epistola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide septuagesimo capitulo Retractationum, & Philosopho tertio Metheororū, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud esse, præter argentum viuum congelatum graduum decoctionibus) his non obstantibus omnibus affirmatiuis rationibus, ipsa non sunt lapis notter, dum in forma sunt metallica: nam impossibile est vnam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione possint esse lapis, qui formam dignam, & mediam habet inter metallum & mercurium, nisi primò corrumpatur, & auferatur eiusmodi forma? Hac de causa Philosophus, atque Democritus libro 3. Physicorum, cap. 3. de Metheoris, inquiunt: Glorientur Alchimistę vtvt volent, nunquam formas transmutabunt metallorum, nisi per ipsorum in primam materiam reductionem: hoc ipsum habent omnes libri, qui de forma tractant metallica. Verùm, vt intelligatur quid sibi velit in primā reductio materiam, apprimè sciendum materiam esse primam, rem ipsam in quam immediatè proximeq; specifica forma introducitur, vti prima hominis materia, est vtrumque viri semen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur

perperam ad quatuor elementa: nam (vt ipsi loquuntur) ex istis constant omnia, quæ creata sunt, absque dubio: sed ista sunt materia prima primæ materiæ, id est, ex elementis quatuor constant argentum viuum & sulphur, quæ tandem sunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æquè sunt ad formationem asini, vel bouis apta, ac ad metalla: primò namq; fieri debent per naturam argentum viuum & sulphur, q̃ esse queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo nõ componitur ex quatuor elementis, existentibus adhuc in elementari natura simplici, sed à natura transmutatis in naturã primæ hominis materiæ. Haud secùs natura transmutans elementa quatuor in mercurium & sulphur, tum primùm effecit metallorum primam: nam quicquid vltrà fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde resultare poterit quã forma metallica. Verùm antea cùm adhuc essent elementa, & non argentum viuum, neque sulphur, natura potuisset ex eisdem elementis procreasse bouem, herbam, hominem, aut quiduis aliud à metallo differens. Ex precedentibus liquet apertissimè, quatuor elementa non esse metallorum primam, sed argentum viuum & sulphur. Alioqui iuxta sententiam illorum, sequeretur inde homines, & metalla, herbas, plantas, animalia bruta, in summa cuncta nil nisi rem vnam existere sine differentia, quo nihil absurdiùs vnquam dici potest. Item inde sequeretur, etiam ex metallis homines generari posse, cùm isti pariter, vt illa, constent ex elementis, & vltra quiduis ex quouis fieri, necnon simile sibi simile nõ producere, non

esse

esse generationem, neque semina, nullam rerum differentiam, si actu omnia essent vna substantia. Vt ad primã redeamus materiam, vtemur exemplo hoc videlicet, semen viri per se, & semen per se mulieris, non sunt prima materia fœtus, quoniam natura potest ex eis ad hunc modum separatis, aliud quid producere monstrosum, velut substantiam verminosam: sed ex amborum in vnum coniunctione, vt vnius virtus alterius virtutem in se recipiat, & amplectatur, tum demùm natura nihil aliud inde producere potest, præter formã infantis, quòd hic sit finis illius materię, & non alius. Natura non potest itaque aliam introducere materiæ formam, ea sola, ad quam finaliter est inclinata, dispositaque: spermatica igitur vnio duntaxat, est prima materia eius, vel eorum à quibus semina decisa, vel separata fuerunt, quę nullam aliam formã recipere potest, quàm propriæ suæ speciei, ad quam est dispositа. De dispositione ad finem rude satis hoc sit exemplum: Si quis aliquò festinet iter, priusquàm eò deuẽtum sit, multæ occurrunt viæ huc atq; illuc deflectentes, at vbi semel in rectam gradum direxerit, perseuerans in ea, tandem eò perueniet, quò statuerat ire. Ad hunc modum singula propriam viam, ac materiam habent, per quã & ex qua facta sunt, & non ex omni materia quoduis, neque modo quouis perficitur. Manifestum est vtiq;, rem omnem habere sibi similem & præcedentem, ex qua producitur naturaliter, vt inde nihil aliud fieri queat, velut in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in spermaticam substantiam transmutata, ex duabus contrarijs materijs

(ſub eadem equina ſpecie tamen) vnitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim vna quæque ſubſtantia proprium, ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cùm creaſſet hominem virum & fœminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtramet ſubſtantia, videlicet vobis ſimilia: aliis ſuis creaturis nàmque dixerat anteà, Producat vnumquodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex vno generari voluiſſet vnumquodq; Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamq; diuerſas, nec opus fuiſſet cœlo, neque luce, ſed elementa quatuor ſemper vnum & idem protuliſſent, quod abſurdiſsimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diuerſa, vt vnumquodq; ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluuium Dominus Deus dixit Noe, Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus vnita paria maſculum & fœminam, vt poſteà quodq; multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad vniuſcuiuſq; generationem, opus eſſe ſui ſimili, vt ex mandato Dei, diuerſæ rerum radices ab ipſo creatę multiplicarentur in diuerſa, ſub propria quodlibet ſubſtantia. Per Philoſophorum autoritates id ipſum probatur: Scotus enim apertè loquitur, ex argẽto viuo coagulato, & ex argento viuo ſulphureo, primá materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noſcus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: Ex homine aliud nil niſi homo fit, ex volatili niſi volatile: ſimiliter ex bruto

quouis

quouis animali nil nisi bruta bestia: natura nàmque in alio non emendatur, at solùm in sua natura. Idem à Io. Mechungo dicitur in suo testamento: Quæuis arbor suum fructum producit, vt pyrus pyra, poma pomus: pariter & metallo generatur, atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis benè in hàc sententiam scripsit, (quamquam in plerisque suis libris ferè omnibus de studio scabrosus totus & sophisticus) inquiens: Exactissimè singula fumus experti suis, idq; probatis rationibus, nihil potuimus vnquam reperire permanentis in igne, præter viscosam humiditatem solam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per euaporationem facilè fugiunt, & per separationé vnius elementi ab alio, velut aqua per ignem: pars vna in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vasis: sic in omnibus, quoniam quæ in homogeneatione haud benè sunt vnita, minimo consumuntur igne, ac separantur à sua naturali compositione. At humiditas viscosa, mercurius videlicet, nunquam in eo consumitur, nec separatur à sua terra, nec ab alio suo elemẽto: nam vel omnia simul manent, vel simul abeunt, vt nihil omninò de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretiosum lapidem nullo alio opus esse, quàm sola substantia mercurij per artem optimè mundati, penetrantis, tingentis, stantis in prælio aduersus ignem, & in diuersa separari se non permittentis, at semper in sola sua mercuriositatis substantia constantissimè persistentis, tum demùm (inquit) coniungitur metal-

lis in profundo radicaliter, formam ipsorum corrumpendo, ac aliam introducendo iuxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctissimus ait: Nostra medicina fit ex duobus vnius essentię, videlicet ex vnione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, spiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & siccæ, & ex alio fieri nequaquam potest. Etenim artis industria nihil infert noui, nec adfert ad naturam in sua radice, verùm adiuta natura per artem, vt decet vincula soluendo: item ars per naturam adiuta discendo ab operationibus eius, & in suppeditatione materię, simul ambæ desiderium adimplent, ex voto diligēter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miscete & proiicite medicinam super corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc aliud esse nihil dicit, præter argentum viuum exaltatum arte super argentum viuum imperfectum: ex his docent apertè nihil aliud esse, quàm argentum viuum. Adfert Arnaldus Villanouanus: Totum studium tuum intendatur, in digerēdo & coquendo mercuriosam substantiam, & pro sua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud existunt, quàm substantia mercuriosa decocta. Infinitis rationibus probari posset, mercurium duplicem esse solam materiam primam, & proximā omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ sunt remotissima. Dixerit quispiam errorem suum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipsum adduco, elementa quatuor postmodùm in mercurium & sulphur, quę metallorum prima materia sunt, arte reduci, hac via subtiliora facta sunt

ciuſ-

eiuſmodi ſeparatione præcedente, q̃ ſi ſine hac ſtatim in mercurialem ſubſtantiam adducta fuiſſent, materiamq́ proximam. Vt hoc refellam tamquam erroneum & falſum, ex iſta vana opinione ſequeretur facilè ſuperfluâ eſſe naturam, ſi ſpermata rerum arte fieri valeant, ſic homo generaretur abſque homine ſolùm ex quatuor elementis abſque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compoſitionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte ſiquidem natura produxit materiam, in qua poſtmodùm iuuatur arte. Sequeretur etiam ex ea falſitate medicum arte ſua, vel herbis reſuſcitare poſſe mortuum, aut morientẽ hominem ſanare, contra dictum Auicennę & Raſis. Medicina ſolùm auxiliatur naturæ, qua quidem abſente vel deficiente, nihil operari poteſt illa, vt ſi proiiciatur in corpus mortuum laxatiua, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hypocrates in Aphoriſmis & principijs naturalibus, diuinus magis quàm humanus, ac velut ſpiritus corpore carens, teſtatur, inquiens: Ars præſupponit rem aliquam à natura ſola creatam, in qua præſtat auxilium ipſi naturæ, & hæc arti. Proinde conſtat artem indigere materia, quę ſit à natura creata, & non ab arte, à qua ſi eſſet, quid opus natura foret in eis, quæ non eſt operata, cùm de ſuo nihil adſit? ſola ars perficere poſſet abſq; alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus teſtimonijs, & euidentiſsimis, naturâ ex ſeipſa procreare naturas ſpermaticas, ac præparare: tandem ars per coniunctionem in eis operatur, ad finem tendens, in

quem natura crearat. Quamuis etiam, si fieri queat, vt metalla reducantur in quatuor elementa, priùs oporteret in mercuriũ & sulphur, quàm in elementa separari necessariò, postmodùm elementa rursus in sulphur & argentum viuum, vt fiant proxima natura metallica: quæ stultitia quæso hæc esset? Cùm hæc omnia sint vnum idem, & eadem substantia, quæ nouam nõ acquirit inde naturam, neque materiam, ab eiusmodi reductionibus, at solùm manet quod anteà fuerat. Quid istis frustaneis igitur laboribus indigemus, si tantundem substãtiæ habebatur, cùm essent in forma spermatis argẽti viui & sulphuris, atq; post reductionẽ in elemẽta quatuor, & nihil acquirant noui, non in virtute, non in pondere, neq; quantitate, vel qualitate? ea de causa videlicet, quia nulla materia sibi fuit adiuncta, quæ digniora reddidisset, vel cũ ipsis fuisset exaltata, sed vnica tantùm huc atq; illuc circunducta materia sola, præter additionẽ: quapropter in forma proprij spermatis æquè valida, ac in forma elementorum. Ad nostrum lapidem si opponatur idem, nempe nihil etiã acquiri sibi, negatur: nam ipsum reducimus, vt in ea reductione fiat coniunctio nouæ materiæ vnius & eiusdem radicis, præter quàm reductionem fieri nequit, atqui accedit etiam additio materiæ. Duarum vtique materiarum vna subuenit alteri, quo resultet inde longè dignior materia, quàm erant per se seorsim ante coniunctionem. Est igitur ista reductio nostra necessaria, quòd per eam materiæ nouam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ nouæ: quæ non fit in alijs reductionibus

bus elementorum, in quibus aliud nihil apparet fieri quàm circunductio materiæ nudæ sine forma, citra omnem innouationem, exaltationem, & acquisitionem alicuius formæ, vel materiæ nouæ. Vnde liquet reductiones istorum hominum esse meras phãtasias, vanas, & erroneas. In huius rei confirmationem aptissimè loquitur quidam nomine Guilhelmus Parisiensis, vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primò concurrunt in vnionem duo sperмata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in vno est vna frigida & humida, & in altero altera est calida & sicca, quæ in vtero materno digerun tur mixtione virtutis vtriusque seminis, & augmentatione per humiditatem sanguinis, qui est eiusdem substãtiæ, cuius est sperma fœmineum, actione virtutis masculini spermatis interueniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis, donec fiat substantia media participans cum vtriusque natura, citra vllam diminutionem, vel superfluitatem. Proinde spermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam posset, hoc solùm efficit, in vtero materno coniungit simul ambo. Quamquam etiam ista iuuare po test in mixtione fomento caloris externi, quietis, ciborum optimorum delectu, & facilè digestibilium, cum temperie & moderatione sumptorũ, quibus omnibus aliud nil operatur, quàm rebus iam à natura creatis auxiliari tantùm.

Subiungit idem auctor: Creare spermata non est artis, at postquàm à natura creata sunt, tum demùm ars per solam virtutẽ naturalem existentem in spermaticis materijs iam à natura creatis,

coniungendo, velut naturæ minister, succurrit ipsi rei quidem existenti, at nondum perfectę: nihil tamen addit formę, nec materiæ, neque virtutis. Est igitur generationis prima causa naturalis, & secunda solùm artificialis, quæ posterior absque priore nihil efficit. Frustrà namque terra cultiuatur ad messem, nisi naturalis adsit materia creata per naturam, frumenti granum videlicet. Constat igitur vtramq; ab altera iuuari, naturam ab arte, hanc à natura, & vicissim ambas ad opus facere, cùm naturæ, tum artis. Cùm igitur ab arte spermata creari nullo modo valeant, neq; materiæ metallorum, impossibile fuerit hominem quouis artificio reducere quatuor elementa in spermaticam formam reductiuam, alteratiuam, aut attractiuam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendentẽ, siue disponentem. At si quis arguat Philosophos dicere quatuor elementa in arte nostra existere debere: sententia quidem eorum est, in duobus suis spermatibus quatuor primas elementorum, quatuor qualitates haberi, caliditatem & siccitatem videlicet, ignem & aerem in argento viuo maturo, quod est sperma masculinum, & frigiditatem atque humiditatem in argento viuo crudo, & imperfecto, quoad finẽ, quę terra sunt, & aqua in spermate fœmineo, non quòd actualiter in istis sint quatuor partes elementales à se mutuò separatæ, vt sunt quatuor elementa, quæ videmus: etenim haud sic essent materia prima metallorum ampliùs, nec etiam alterari possent aliquo ingenio, vel artificio humano, in formam duorum spermatum metallorum primæ materiæ, vt apertè docet Calib Philoso-

phus,

phus & Albaniæ Rex, ad hunc modum: Scitote nos ab initio nostri operis, nisi duabus materijs duntaxat non indigere, non nisi duæ videntur, neque tanguntur, nec duabus plures intrant in magesterij nostri principium, medium, & finem: verū istis duabus qualitates quatuor insunt virtualiter: in maiori namque spermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero verò spermate natura sua crudo & imperfecto, reliquę duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa, quæ terra sunt & aqua: per Calib apertè satis patet, in hac arte non esse nisi duas materias spermaticas, vnius & eiusdem radicis, substantiæ & essentiæ, scilicet mercurialis, solius substantiæ viscosæ & siccæ, quæ nulli rei iungitur in hoc mundo, præterquàm corporibus. Idipsum asserit manifestè Morienus libro suo, inquiens: Durum aquaticum, & molle reddito durum, vt ei coniungatur aqua, celato, vel absconditò potiùs ignem sub, vel in aqua frigida: hoc est, iunge sperma masculinum, quod aliud nihil est, quàm mercurius coctus & maturus, continens in se per digestionem elemẽtum ignis, cum spermate fœminino. id est, cum aqua viua. Item Isudrius in eandem sententiam loquitur in Turba Philosophorum: Aquam igni permisceto, hæc est vnio spermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni, ad eam recipiendum. Et in Codice totius veritatis, quidam Philosophus nomine Artefimalef: Coniunge rubeum virum, albæ suæ fœminæ, in rotundo cubili circundato corticum igne, continuo quoque calore fouea-

tur ibidem, vsque dum fiat coniunctio hominis cum aqua philosophica, & non vulgari: id est, in continente hoc, omne inest quod ad vsui perfectionem requiritur: tum demùm ista coniunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in se continet fixi naturam, qua fixatur, atq; spiritualem naturam, dignamque substantiam nobilissimi lapidis. In summa qui probè Philosophos intelligit omnes, optimè concordare videt in omnibus, qui verò nō sunt artis filij, sed ignari, dissentire perperam iudicāt. Postquàm de prima materia metallorum abundè satis loquutus sum, argumentis quoque firmissimis, & autoritatibus dignis mercurium & sulphur esse probaui, latiùs vt progrediar in gratiam & vtilitatem auditorum, in hac sequenti parte libri mei tertia, dicā quid sint mercurius & sulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philosophorum autoritatibus, à quibus didici quę de lapide scio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. Comitis Marchiæ Treuisanæ, qua per ipsum tractatur de radicibus & principijs Metallorum, idq; rationibus & autoritatibus euidentissimis, atque philosophicis argumentis.

IN primis non ignorandum est, diuinum hoc Geneſis opus, quo Deus in principio creauit materiam confusam & inordinatam: plenam tamen ex eius voluntate multis ac infinitis materijs, ex qua traxit

xit elementa quatuor, & ex istorum commixtione creauit animantia, diuersasq; creaturas, nonnullas esse voluit intellectiuas, sensitiuas alias, vegetatiuas & minerales. Intellectiuæ creatæ sunt ex quatuor elemẽtis, at ignis & aer in istis dominantur magis, quàm alia duo. In sensitiuis tamen minuitur ignis, quòd aer æquè dominetur ac ille, velut in animalibus brutis, equis, asinis, canibus, auibus, &c. Vegetatiuæ pariter ex quatuor constant, in his dominantur aer & aqua: sed aer dignitate diminuitur per aquã, & ista per solam substantiam quandam terrestrem & vaporosam. Minerales verò creaturæ, licet ex quatuor etiam constent, prædominentur tamẽ terra & aqua: sed aquæ dignitas est terrosa magis, quàm aquatica. Diuersarum sunt formarũ, at multiplicari nunquàm possunt, nisi per reductionem ad primam sui materiam, cæteris anteà dictis proprium semen in seipsis habentibus, in quibus delitescit omnis ipsorum multiplicationis & finalis compositionis virtus. Materia metallica constat ex solo mercurio frigido & humido crudo, in quo sunt etiam elementa quatuor, scilicet calidum, humidum, frigidum & siccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: subiecta sunt istis calidum & siccum. Cœlestis motus calor circumcirca terram penetrãs, & venas eius, est tam remissus ac temperatus, vt vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu semper æqualis. Calor hic non prouenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) sed ex reflexione sphæræ ignis aerem circuentis, & etiam ex continuo motu corporum cœlestium, calorẽ continuum & lentum

excitantium vix imaginabilem. Quamuis etiam calor mineralium esset à Sole (ex sententia Raymundi Lullij & Aristotelis) nihilominus calor esset continuus, quia Sol dies & noctes circum terram inceſſanter voluitur. Verùm istorum opinio falsa est, quoniam Sol non est calidus, neque frigidus, at motus eius est naturaliter calidus. Calor itaque proueniens ex motu corporum cœleſtium, aſsiduè verſatur in venis terræ: non tamen calefacit (vt putant nonnulli ſtultè loquentes) mineras: nam ſi vel minimè calefaceret, hoc tantillo calore actiuo, minore ſpatio temporis quam annorum decẽ, decoqueretur mercurius in perfectionem Solis, quòd vix centum fieri conſueuit. Terra ſiquidem est frigida & ſicca, mineræ quoque ſunt in centro terræ: priuſquàm igitur vel tantillùm caloris percepiſſent à Sole actualiter, nos q̃ ſumus proximiores adureremur prorſum: intenſiſsimus eſſe deberet enim, ſi terram & aquam frigidiſsima corpora penetrans, nihilominus calorẽ adhuc retineret, cùm ad centrum peruenisſet, non extinctũ penitùs. Verùm enimuerò hæc naturaliùs intelligi debẽt ad hunc modum: Cùm ipſe mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur iſtis à communibus & generalibus per ſuum proprium motum, naturalis calor excitatur ab eiuſmodi motione: pariter ignis & aer exiſtentes in mercurio mouentur, & ſenſim eleuãtur, cùm digniora ſint elementa quã aqua & terra mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominãtur. At quia calor & ſiccitas digniora ſunt elementa, vincere conantur alia duo, videlicet frigiditatem & humiditatem

tem in mercurio denominantes: nam cœlestes motus excitat alios motus calorum naturalium, per quos mercurij motus, i. qualitates mouẽtur. Postmodùm succesſu longo temporis mercurij ſiccitas vincit gradum vnum ſuæ humiditatis, & fit plumbũ, alium quoq; deinceps gradũ vincit, & fit ſtannum. Tandem calor mercurij iterũ paululum humiditatis ex frigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominante, fit æs, vel venus, & poſteà ferrum atque ſol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ priùs ſuccumbebant frigiditate & humiditate victę, modò vincunt alias, ac dominantur caliditas & ſiccitas, quæ ſunt in excitatione ſua ſulphur, & mercurij frigiditas atque humiditas ſunt ipſemet mercurius. Non quòd ſulphur hoc ſit quidpiam à mercurio diuiſum, aut ſeparatum: ſed eſt ſolùm caliditas & ſiccitas, quę non dominantur in frigiditatem & humiditatem mercurij. Hoc ſulphur poſteà digeſtum dominium habet in duas alias qualitates dictas, frigiditatem, humiditatem, & ſuas imprimit virtutes. Per eiuſmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diuerſitates. Plumbum ab igne continuè fugit, auolatque, non alia de cauſa, niſi quia frigiditas & humiditas ſui mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & ſiccitatem ſui ſulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominãtur, alioquin ab igne plumbum quantumuis etiam vehementi, nõ abſumeretur, quinimò mercurius eius gauderet in ſibi ſimili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter ſolem, quia ſunt adhuc frigida humidaq;, plus vnum alio, iuxta maiorem cum dictis qua-

litatibus participationem, vel minorem fugiunt (inquam) quod sibi contrarium est, sustinereq; nequeunt. Omne siquidem naturaliter fugit ab aduersario, simili verò delectatur: inde sequitur, solem aliud nil existere, quàm purum ignem in mercurio, cùm ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, alijs omnibus illum non sustinentibus, vno minùs alio, plúsue, vt magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil est, quàm purus ignis occultus in mercurio, qui longo successu temporis in mineris excitatur, atq; mouetur motibus corporum cœlestium (vt suprà dixi) digeritque frigiditatem & humiditatem in mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diuersas formas metallicas, quarum prima plumbum minùs calidum & humidum: secunda stannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: sexta sol, qui quidem in perfectione suæ naturæ metallicæ, purus est ignis à sulphure digestus existente in mercurio. Ex his manifestè rursum patet, sulphur non esse quid per se seorsim extra substantiam mercurij, neque vulgare sulphur, alioqui materia metallorum non esset homogenea (quod pugnat contra Philosophorum omnium assertiones) qui huiusmodi qualitates dominantes vocauerunt sulphur, à similitudine, quia substantiam habẽt inflammabilem, velut sulphur calidá & siccam, cui insunt. Vnde liquet apertissimè, formas metallicas à natura solùm ex pura substantia mercuriali creatas esse, non extranea, Gebro sic attestante. In profundo (inquit) naturæ mercurij, est sulphur, quod fit longo

longo succeſſu temporis in venis minerarum terræ. Manifeſtiùs hac de re loquũtur Morienus & Aros: Noſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura mercurij, & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſsimè imitamur, quæ in ſuis minoris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquàm puram formam mercurialem, vt etiam apparet optimis rationibus, autoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtibile, quod noſtrum opus perficit, abſq; alia ſubſtantia quàm pura ſubſtãtia mercuriali. Non aliter loquuntur Calib, Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clarè ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, vt omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quos omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum interuenire materiam aliquã ſulphuream: ſed contrà manifeſtò patet, in mercurio ſulphur incluſum eſſe, quando natura operatur: verùm nõ dominatur in eo, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictũ alteratur, & vnà ſimul aliæ duæ mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diuerſas, pro diuerſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cùm nihil extraneum ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argento viuo ineſt ſulphur incombuſtibile mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humidi-

tas mercurij volatilis, vsque dum actione continui caloris super hoc nostrum argentum viuum perseuerantis, fixum per totam substantiam volatilem mixtum dominetur, & vincat mercurij frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi caliditas, atque siccitas, quæ sunt eius qualitates, incipit aliarum dominari, ac pro gradibus huius alterationis mercurij, per suum sulphur diuersi colores oriuntur, quemadmodum nec aliter, q̃ per naturam ipsam in mineris. Colorum eiusmodi primus est nigredo saturnea: secundus albedo iouialis: tertius lunaris; quartus venereus: quintus martialis: sextus solaris: septimus verò vno gradu per nos altiùs adducitur, quàm per naturam: siquidem perficimus, & plusquàm perfectum reddimus rubeo sanguineoue colore exaltatissimo. Proinde cùm sit plusquàm perfectum, eatenus alia perficit: nam si non perficeretur vlteriùs quàm à sua simplici natura, quid opus esset tantũ impendere temporis, vtputà mensium nouem cum dimidio, cùm à natura prẽter tantos labores eiusmodi corpora habere possimus iam creata. Verùm oportet, vt anteà dixi, corpus masculinum plusquàm perfici, idque per artem naturam imitantem, quo sua plusquàm perfectione, abundantiq; radiatione perficere queat, alia imperfecta, in pondere, colore, & substantia, in radicibus & principijs mineralibus. Quis igitur adeò præsumptuosus, vt credat illud perficere posse, taleque reddere, quale desideramus alio quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habetur commixtio? In Turba quidem Aristeus nomine, qui mundum vniuersum gubernauit an-

nos

nos sedecim sua sapientia, post Hermetem excellentissimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipsum congregasse discipulos Pythagoræ, aç nunquã mentiri solitum: quapropter veridicus appellatus ab Astrologis, ait: Natura non emendatur nisi in sua natura. Non potest igitur nostra materia aliter, quàm in sua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primùm retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet vtique naturam metallicam non emendari, præterquàm in sua natura metallica, & non in alia quauis, adeò vt hac via per nostrã artem perficiamus aliquot mensibus, quod ipsa natura vix mille possit annis. Nam in mineris calor ferè nullus, qui se vel tantulus ineſſet, opus naturæ celerrimum foret. At in arte nostra duplicem calorem habemus, sulphuris videlicet, ac ignis, vt alter alteri subueniat. Non est ignis (vt volunt Constantinus & Empedocles) de substantia materiæ, qui tamen opus augmentat, alioqui sequeretur eiusmodi calorẽ indies magis ac magis penetrare, quod est erroneum. Verùm ignis duntaxat omnẽ artem regit, quo natura vtitur, aliud nihil adferre possumus. Igne vehemẽti verò non alterãtur inter se vicissim, neque mouentur. Fiat igitur ignis digerens, continuus, non violentus, subtilis, concluſus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, iam tibi narraui omnem ignis construendi modum, considera igitur, ac rumina verba mea particulatim: siquidem ignis omnem comprehendit artem, vt patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Considera pariter quid Rosarius magnus in hanc sen-

tentiam adferat: Cauete (inquit) ne solutionem vestram acceleretis, perficere volentes illam antè requisitum tempus: nam hæc præcipitatio signum est priuationis coniunctionum: sit igitur ignis vester perseuerans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetissa: Vehemens ignis impedit coniunctionem, & album in rubeum tingit coloris florũ papaueris syluestris, quod quidem per teipsum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, discere. In calore fimi frustra tenui, & in igne carbonum absq; medio, materia mea sublimata est, nõ soluta. Verùm in igne quem dixi, vaporoso, digerẽte, continuo, non violento, subtili, circuente, aereo, claro, clauso, incomburente alterante, penetrante, & viuo benè succesit. Iam si fueris qualem te decet esse verum inquisitorem, facilè per hæc verba intelliges qualis esse debeat ignis. In Turba habetur, experientia artificialis te docebit qualis sit ignis. In Lumine Aristotelis Chimistæ: Mercurius (inquit) in triplici vase coquendus est, ad euaporandum & conuertendum actiuitatẽ siccitatis ignis, in humiditatem vaporosam aeris circuentis materiam. Geber & Seneca hoc ipsum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam nostram non digerit, sed calor eius alterans, siccus per aerem existimatus, quod medium est quo ignis mouetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus distuli: nam ignis omnia perficit, vel destruit. Aros & Calib: In toto nostro opere (inquiunt) mercurius & ignis tibi sufficiant, in medio, & in fine:

sed

sed in principio non ita se res habet: siquidem non est mercurius noster: quod intellectu facilimum. Item Morienus ait: Scitote nostrum Latonem esse rubeum: sed inutile nobis existit, vsq; dum albus fiat: Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipsa est, & ignem humidum & vaporosum omnia operari.

Rursus Bendegid, Io. Mehungus, & Haly: Vos qui dies & noctes (aiunt) quærentes, vestras dilapidatis pecunias, facultates, & opes vestras consumitis, atque tempus inutiliter, torquetis in genia vestra circum librorum subtilitates, admonitos ex charitate vo'o (per compassionē) velut pater motus, erga filium: vt (inquam) albificetis Latonem rubeam, per aquam albam suffocatam, atque tepidam: cæterùm frangite tot sophisticos libros, tot regimina, tantasque subtilitates relinquite, mihi credite, vt benè sit vobis: vana siquidem hæc sunt opera cuncta, præter id, quod iam vobis dixi: & in hunc scopum tendunt omnia, quæ scripta sunt. Quid meliùs clariúsue dici posset vnquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: Dealbate (inquit) rubeum, & postmodùm rubeum faciatis album, in eo tota consistit ars, eiusq; principium & finis. Ego autem dico tibi, nisi nigrum effeceris, minimè dealbare poteris, siquidem nigredo est initiū albedinis, & nigredinis finis, est signū putrefactionis, corporis penetrati iā & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille sapiens philosophus Rom. Nisi putrefiat & nigrescat, nō dissoluetur, & nisi dissolutum fuerit, ab aqua sua

non poterit penetrari, neq; dealbari: vnde nulla coniunctio, mixtio nulla, & per consequens nulla prorsum vnio, quæ postrema fieri non potest absque mixtione: item compositio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per eiusmodi gradus nostra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus absque diminutione vel additione cuiusuis alterius. De ponderibus verò, ne quis multũ sit anxius, quæ nam sint, & qualia, quibus natura vtitur, sciendum vtique minerarum locis non haberi: nam vbi solùm vnum, quid his opus esse videtur, & alibi quàm inter duo, vel plura? Pondus autem nostrum est respectu sulphuris existentis in mercurio. Siquidem (vt anteà dixi) elemẽtum ignis, quod in mercurio crudo non dominatur, hoc ipsum est, quod materiam digerit. Quapropter omnis, qui verè Philosophus erit, optimè sciet quantò subtilius est elemẽtum ignis alijs elementis, & ista vincere quanta proportione valeat. Pondus igitur est in elementali prima compositione mercurij, & nõ in alio quouis opere. Proinde compositio primo loco fieri debet, vel coniunctio, postmodùm alteratio, posteà mixtio, & postremò tandem fert vnio. Quicunque volet in his imitari naturam, huius obseruet ordinem atque pondera duntaxat, vt Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat absque pondere, retardabitur opus, quò fiet vt animum facilè despondeas. In hanc sententiam optimè loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia super sibi resistens, pro resistentia dilata, est actio agentis in ista materia. Verba sunt merè aurea, ponderum funda-

fundamentum nobis aperientia, quæ non facilè, nisi doctus, intelliges, vel à quopiam explicata fuerint, insigniter docto. Ipse tibi libenter exposuissem, nisi Deo votum, æquitati, Philosophisq; præstitissem, me nunquam nudis verbis expositurum, aut vulgato sermone pondus, materiam, neque colores, at solùm parabolis (vt infrà mox audies) veris & perfectis, absque diminutione & superfluitate, ad imitationem sapientum. Anteà dixi de huius artis inuentoribus, eisque qui habuerunt, me quoque habuisse perfecisseque lapidem à principio vsque in finem fassus sum: item de imposturis, quas sustinui, & propter eas ingentes impensas & labores intolerabiles, ab anno decimo octauo ætatis meæ, vsque ad annum septuagesimum quartum, priusquã artem adeptus essem. Verùm si habuissem ab initio libros omnes, quos postea nactus sum, citiùs ad eam haud dubiè peruenissem: at nihil aliud quàm falsissima legebam recepta, & libros erroneos: præterea non nisi cum peruersissimis furibus, hominibus nequam, & impostoribus communicare contingebat. Sed postquàm sciui, familiarem notitiam habui cũ quindecim bonis viris, qui pariter sciebant lapidis artificium, & præcipuè cum quodam Barbarino (sciueram nihilominus artem duobus annis priusquàm elaborassem, vel perfecissem) hic inter disputandum (cùm ex improuiso dixissem, me nondum expertum fuisse) conabatur à proposito vero diuertere, quapropter deserui societatem eius. Disputabamus potissimùm de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artem. Verùm in ignis structura scri

bentum alij diſentiebant ab alijs, quamuis ad eundem ſcopum tenderent omnes, vt nempe fieret ad hunc modũ, ne fugiens priùs auolet quàm ipſum perſequens, quocumque modo pararetur ignis. Concluſionem igitur hanc meam vt intelligas, arrige attentiùs aures. Opus noſtrum fit ex vna radice, & ex duabus ſubſtantijs mercurialibus, crudis, aſſumptis, & ex minera tractis, puris, & mundis, igne coniunctis amicitiæ, vt exigit ipſa materia, aſsiduè coctis, vſq; dum ex duobus vnum fiat, in quo quidem vno corpus ſpiritus, & iſte corpus facta ſunt à commixtione.

Poſtmodùm augeatur ignis donec fixum corpus, tingat nõ fixum ſuo colore naturaq́ue: nam vbi ritè mixtum eſt, omnia vincit, ac ad ſuam naturam & virtutem adducit, ac tandem ſuperat & tingit millies millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaque modũ virtute, quantitateq́ue multiplicatur, vt fatentur venerabilis ille Pythagoras, Iſudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo vnquam librorum reperi multiplicationem, præterquàm in Roſario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Teſtamento Pythogoræ, in Turba, in Morieno, in Auicenna, in Bolzain, in Albugazal frater Bendagid, in Ieſid Conſtantinopolitano, at in alijs ſi habebatur, non intellexi, nec ab ipſis addiſcere potui. Noui quendam ex Marchia Anconę, qui lapidem optimè nouerat, multiplicationẽ autem ignorabat, hic me ſedecim annos integros ſollicitè inſequutus eſt, vt diſceret, verùm ex me nunquam ſciuit, libros enim quos dixi, habuit vt ego. Totam ſpeculatiuá igitur, & principia mineralia,

cum

cum ſuis rationibus detexi, quibus verum à falſo diſcerni poteſt, modò verò practicam attexere viſum eſt, obſcuris verbis tamen, vt egomet elaboraui, & quater compoſui dictum lapidē. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari meritò deberet anxietate, necnon veritatem cognoſcere citra defectum, dilucidiùs enim ſcribere haudquaquam potuiſſem, niſi rem ad oculum demonſtrarē, quod quidem omnis ratio diſſuadet. Ipſe tu cùm ſcieueris longè me cautiùs velabis, ægreque feres me tam apertè ſcripſiſſe. Voluntas Dei vetuit omnibus palàm fieri, quod valdè paucis notū eſſe bonum eſt, vt in Turba paſsim legitur.

QVARTÁ PARS LIBRI BERNARDI Comitis Marchiæ Treuiſanæ, de practica Philoſophici lapidis.

QVM in hac arte maximè profeciſſe me percepiſſem, cœpi doctos in ea potiſsimùm quærere ac frequentare: decet enim probatos viros ſibi ſimilibus adiungi, & non alijs. Cùm igitur per celebrem quandam ciuitatem Appuleam Indiæ tranſirem, audiui doctiſsimum in ea reſidere virū in omni ſcientiarum genere, qui parem in hoc mundo non haberet. Hic prætium diſputationibus inſtituerat omnibus in arte peritis, libellū folijs & cooperto rio puro, putoq; auro fabrefactum. Quapropter honoris auidus, animum facere mihimetipſi non dubitaui, ac ad præſcriptas diſputationes diſponere, addente mihi, ad hanc ſuſceptam prouinciam,

calcaria verò doctissimo, veniente mihi in mentem etiam, audētes ad sublima prouehi, timidos deijci, ac perpetuò humi degere, viriliter in palestram transij, fatoque palmam obtinui disputationis coram astantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philosophiæ admodum honorificè oblatus, vt circumspectarer ab omnib⁹. Deinceps animi studio fatigati recreandi gratia, campos amœnos & prata quærens, in lympidissimum incidi fonticulum, pulcherrimo lapide circumseptum, atq; munitum, supra quercinum truncum, cętera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aues in eo balneum sibi facerent. Super hunc fontem sedens, contemplatus sum eius pulchritudinem, ac vidi superiùs clausum. Ea faciens iter vir senex, & venerandus admodum, vt Sacerdos, à me salutatus honorificè, & rogatus quamobrē iste fonticulus ad eum esset modum, superiùs, inferiùs, & ad latera circumquaque clausus, & munitus? amico responso me dignatus ait: Est quòd scias, amice mi, fontem hunc esse valdè mirabilis, ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem solùm huius patriæ, quē fons optimè nouit, & ipse fontem. Prætereuntem Regem hac semper ad se trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducētis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum iuuentutis robur adducitur, vt à nemine quantumuis robustissimo vinci queat. Curauit igitur suum concludi fonticulum albo lapide rotundo, vt vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cœlestis coloris, vt etiam esset fortior, ne ab equis & alijs destrueretur,

ſtrueretur, induxit quercum veterem fiſſam per medium, qui tuetur à Solis radiis, vmbrā faciens. Deinceps, vt vides, muro circundatur valdè ſpiſſo: primò duro lapide & claro clauditur, tum demùm caua quercu, maximè quia terribilis eſt naturæ, adeò vt omnia penetret ſemel inflāmatus, ac irritatus: item ſi euaneſceret, actum de nobis eſſet. Rogaui poſtmodùm vtrum ipſe Regem in dicto fonte vidiſſet, qui reſpondit, ſe vidiſſe quidem intrantem, ſed ab eo tempore, quo per cuſtodes in eo clauditur, non apparet ampliùs in centeſimum & trigeſimum vſque diem: tandem emergit admodùm ſplendens, ac nitens. Cuſtos portenarius balneum aſsiduè calefacit, vt perſiſtat in ſuo calore, qui in aqua fontis occultus eſt, ac dies & noctes calefacit abſq; interimiſsione. Interrogaui rurſum cuius coloris Rex eſſet, qui ait, veſtitū eſſe panno aureo primùm ab initio, deinceps holoſericea diploide, vel thorace nigro, camiſia quidem alba ſuprà niuem, eius carnem tamen, vel ſanguinem rubicundiſsimam. Rogaui deinceps vtrum Rex eò veniens multam cohortem extraneorum, plebisque minutæ ſecùm adduceret? reſpondit amicè, ac ſubridens: Cùm Rex huc venire propoſuit, relictis omnibus ſuis aulicis & extraneis, ſolus intrat, nemine fontem præter ipſum appropinquante, & ſolam eius cuſtodiam: cuius curā habet homo valdè ſimplex, imò ſimpliciſsimus hominum, eius ſupplere vices optimè poſſet, cùm aliud nihil efficiat, quàm calefacere fontem. Petij rurſum vtrum fonti Rex eſſet amicus, & fons ipſi? qui ait, mirum in modum ſeſe viciſsim amant, fons Regem attrahit, &

non Rex fontem: nam Regi velut mater est. Interrogaui tandē cuius generis Rex esset? respondit esse ex fonte, qui talem, vt est, effecisset absque alia re quapiam. Petij vtrum multos haberet aulicos, qui ait, sex duntaxat habere, qui successionem expectant, si fortè Rex quandoq; mori posset, potirentur etiam, vt ipse, regno: hinc fit, vt illi seruiant, quia sperant ab eo multam dominationem & possessionē. Tandem interrogaui vtrum senex esset, qui respondit seniorē esse fonte, suisq; maturiorem subditis quibuscunq;. Qui fit igitur, (petij) vt isti non interficiant Regem, à cuius à morte tantam successionem expectant, cumque sit adeò senex? Qui ait: Quamq̄ admodum prouectæ est ætatis, nihilominus subditorū suorum nullus adeò patiēs algoris atq; sudorum, pluuiarum, ventorum, & laborom vt ipse: item nemo illorum per se, nec simul omnes occidere possent, neq; vis vlla. Quomodo igitur possidebunt regnum si mori nec etiam occidi possit ab aliquo? Respondit, sex eius subditi sunt ex fonte, à quo possident omne quod habent, vt ille, quo fit, vt à fonte trahantur, maximè. Rex occiditur ab ipso fonte pariter vt illi, resuscitatur per ipsum, deinceps ex substantia regni sui, quæ posita est in minutissimas partes, quisque subditorum eius portionem accipit, & quantumcunque minutissimam particulam quilibet habeat, æquatur opulentia, viribus & potentia Regi, fiuntque inter se æquales. Interrogaui rursum quanto tempore illis expectandum esset? qui subridens iterum ait: Scito Regem intrare solum absque subditis, etsi fons amet etiam istos, non tamē intrant quia

non-

nondum hanc dignitatem promeriti sunt. Verùm intrante Rege, veste auri puri contexta fólijs, & contecta exuitur, quam primo suo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic seruat diebus quadraginta, plus quandoque duobus ad summum, postquàm semel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holosericeam nigram, quam secundo suo cubiculario Ioui nomine tradit, qui custodit viginti bonis diebus, tum demũ Iupiter iubente Rege, tradit Lunæ, quæ tertia persona est pulchra & resplendens, hęc viginti diebus seruat. Tum demùm Rex in pura camisia alba, niuis instar, aut salis floris existit, quam etiam exuit, eamque Marti tradit, hic seruat quadraginta diebus, aliquando duobus aduenientibus. Postmodùm Mars, Deo iubente, tradit Soli flauo, non claro, qui seruat quadraginta diebus. Tum demùm venit Sol pulcherrimus, & sanguineus, qui statim camisiam arripit. Interrogaui tandem, quid inde fit ex istis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac vt camisiam dedit illis, vestem, atque thoracem, momẽto iam suam carnem sanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, iam demùm habent quod optabant. Rursus petij, vtrum tanto tempore semper expectarent, & num priùs aliquam remunerationem seruitiorum habere possent, in finem vsque nisi perseuerent? qui ait: Statim atque albam habent camisiam, quatuor istorum aulicorum, si velint, gaudere poterunt, opibus quoque frui plurimis: verùm dimidia parte regni solummodò potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutiùs finem atque exitum expectare,

vt etiam diademate regio sui domini coronẽtur. Interrogaui an vnquam aliquis accederet medicus, vel quiduis aliud eo tempore? qui respondit, nullum, nec quicquam aliud præter custodem vnicũ, qui subtus caloré excitat continuum circuentem & vaporosum, præterea nihil. Rogaui nũ custos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quàm sub finẽ, quia fons inflam matur. Petij vtrum vidissent multi, qui respõdit, versatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum qui sunt in mundo. Rogaui latiùs quid agerent? qui ait, Si volẽt sex illi Regem iterum purgare poterunt in fonte diebus tribus, circuendo locum iuxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, secundo camisiam, ac tertio carnem suam sanguineam. Dixi ad hæc quorsum ista? at ipse, hactenus tibi respondi, fatigatus sum. Quod cùm percepissem, nolui esse molestus, at abeuntem comitatus sum aliquatenus, illi quoq; gratias agẽs immortales, vale dixi. Venerabilis admodum senex fuit atq; sapientissimus, vsq; adeò vt ipsi obedirent cœli, cunctaq; tremerent coràm ipso. Sopor etiam inuasit me, vt rediens ad fontem aliquantisper quiescere destinaram, sedẽsq; super hunc abstinere nõ potui, quin claustra omnia secretò referarem. Interea cùm libellum meum disputationis premium inspicerem, per suum splendorem & pulchritudinem, soporem anteà conceptum auxit, vt oscitantia quadã è manibus in fõtem delapsus sit, quod me pessimè habuit: volebam enim seruare in memoriam honoris adepti. Cumq; inspicerem disparuit ab oculis, existimans igitur in fundum

deci-

decidisse fontis, aquam exhaurire cœpi, cum industria tamen, adeò vt non maneret in eo, nisi decima pars eius cum decem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè, interea dum in hoc opere fatigarer, superuenerunt aliqui, vt vltrà haurire impedirent. Priusq; abirem tamen, concluſi rursum omnia, ne quispiam perciperet me fontem exhausisse, neque vidisse, néue fortè mihi libellum etiam surriperet. Tum demùm cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lauandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus sum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus absolutis fui relaxatus, & ad fontem reuersus, vt viderem ipsum: obscuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In summa vidi sub finem omnia, quæ desiderabat animus, absque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modò rectam ingressus viam, ab ea non deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipsum non intellexerit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, viis, dispositionibus, & continuationibus, quantò meliùs fieri potuit narraui singula, pietate, charitate, & compassione motus erga desolatos operatores, in hac arte pretiosissima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cuius gratia fuit absolutus, vt aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, vt ingeniosis, pauca difficultas erit, modò absti-

neant à somniatis phantasijs, & subtilitatibus sophistarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam speculatiuam demonstratur. Valete in IESV CHRISTO omnes, & memores pauperum estote, cùm ad hunc thesaurum inexhaustibilem perueneritis. Deum orate, qui vos docebit vlteriùs.

FINIS.

OPVSCV-

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATVRALIS METALLORVM D. DIONYSII ZACHARII nobilis viri Philosophi Galli,

Ad benignum Lectorem.

QVOTQVOT *in hac arte diuina scripserunt olim docti, sapientes viri, naturalesq; Philosophi prophanationem, vel diuulgationem eius arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cùm satis considerassem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquiuocationum, ac variorum ænigmatum passim in ipsorum scriptis occurrentium, absq; numero, celatum esse nolui, quicquid (post multos inutilesq; labores, atque prolixissimos, circa sophisticationum recepta, deceptoria potiùs dixerim opera prorsum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris resoluerim continuis lectionibus approbatissimorum autorum, velut Geberi in sua Summa, & aliorum. Pedem itaq; retrahens ab erroneis vijs, quibus implicitus fue*

ram anteà magis quàm Dedalus in suo labyrintho, in semitam rectam figere volui, quà gradiēs tandem cognoui veram & perfectam materiam, à natura nobis in cauernis terræ præparatam, ad perficiendum supra terram, quæ sub ista generat ipsa, metalla naturaliter, quemadmodum experientia (Deo miserente) me docuit, vt hoc libello declarabo clariùs, quàm vnquam fieri valeat. In cuius prima parte narrabo modum & progressum, quibus perueni tandem ad veram huius operis diuini cognitionem. In secunda, quibus autoribus vsus sum in perquirendis autoritatum explicationibus, terminorum, aliarumq; difficultatum. Tertia verò & vltima, declarabo practicam ad eum nempe modum, vt ignaros lateat, filijs autem artis sit manifestissima: propter quos omnia redigere in optimū ordinem studui quàm diligentissimè: non imitatus hac in re nonnullos inuidos vtilitatis R.P. homines, proprijq; sui commodi nimiùm auidos, qui suam noluerunt materiam declarare, præterquàm sub diuersis varijsq; fabularum allegorijs, imò qui libros suos alys ostendere vix voluerunt. Noui quendam qui nonnulla scripta receperat à Veneto, hæc velut adorans occultabat occlusa, vt ipsemet vix auderet introspicere,

cere, ne dicam alijs ostendere, vel communicare, existimans fortè lapidem ex ea papyro sola proditurum absq; labore, si modò concluſa ſtrictiſsimè contineretur arca, tamquam Hermetico ſigillo materia philoſophica. Verùm ignorant iſti nõ fortuitò conceſſam eſſe tam diuinam ſcientiam hominibus, vt aiunt Philoſophi, dum reprehendunt eos, qui nõ proprijs, at alienis impenſis operantur. A quibus dubio procul aſperrimè taxabor, quia hoc opuſculum publicaui, præſertim idiomate vulgari, cùm nulla hac tempeſtate ſcientia magis vulgo ſit odioſa. His breuiter volo reſpõſum quod hactenus ignorarunt, nimirum huius diuinæ philoſophiæ partem non eſſe in humana poteſtate, adeò vt libris ſolis intelligi queat, ſed in voluntate Dei ſitam, qui reuelat cui vult per Spiritum S. ſuum, vel per medium alicuius hominis, vti ſecunda libri huius parte narratur latiùs: tantùm abeſt vt palàm faciam omnibus. Quid noui ſi vulgariter ſcribam artem, quæ ab omnibus ſuis profeſſoribus non alio ſermone quàm ſuo proprio pariter deſcripta fuit hactenus, vt ab Hamech Hebræo Hebraicè, à Thebit & Haly Chaldæis Philoſophis Chaldaicè, ab Homero, Democrito & Theophraſto Græcis, Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebero, &

Auicẽna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & plerique alij Latini, Latinè tradiderunt artem, suis vt cognosceretur à successoribus, diuinam istam scientiam hominibus etiam suæ nationis concessam quandoque fuisse. De populari odio sciendũ veritatẽ artis non esse spretã, sed falsus duntaxat in ea sophisticationes, vt in prima huius libelli parte narrabo latiùs. At si dicant, cur ego non dilucidè ac manifestè singula scribã, vt ex hoc opusculo quisque securè valeat operari, cùm secùs faciens nihil vtilitatis adferam lectoribus? Vt respondeã, quis ignorat innumeras impensas, & inutiles, quæ circa hãc artem in Gallia solùm fiunt indies, propter sophisticationes, à quibus si retrahi possint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probique lectores in veritatis semita retineri, per ea quæ secunda parte docebo, nõ erit istis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, qua patet ad practicam operis diuini prorsum facilis aditus. Diuinũ voco hac de causa, quòd nemo per seipsum absque diuina inspiratione cõprehendere, vel intelligere potest, etsi doctissimus alioqui philosophus existat, vt ait Geber aduersus omnes, qui sola consideratione causarum, operumque naturaliũ operari nituntur, inquiens: In eo plurimũ errant putantes se natu-

ram

ram imitari posse, cùm id arti sit in omnibus impossibile. Abstineant igitur eiusmodi calumniatores à lectura nostri opusculi: non ipsis enim elaboraui, sed filijs doctrinæ benignis, docilibus, & studiosis amatorib. huius artis. Quos amicè quidem rogo, & admonitos volo, priùs q̃ operari incipiant, vt omnibus dubijs, quæ circa singulas operationes in compositione necessarias versantur, collatis & quæ sibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum æquiuocationibus, & id genus alijs, animum adeò resolutum atq; liberum habeant, vt videant, ac intelligant, non nisi meras esse concordantias, non diuersorum, sed vario modo prolatorum in vnum & eundem sensum. Hæc est vnica via cognoscendi veritatis, in hac arte præsertim, vt Rasis inquit. Quicumque desidiosus erit, ac oscitans in nostrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem vnus alio declaratur, tum quòd in isto vno fortasse requiritur, suppletur in alio. Impossibile namque fuerit, (sic disponente diuino consilio) reperiri omnia ex ordine scripta, quæ ad hanc artem sunt necessaria. Proinde quoscumque rogo, qui per hoc meum Opusculum ad tantam felicitatem peruenerint, non abutantur

ea, pauperumq; in primis non sint immemores ad sui condemnationem, Deo gratias agāt assiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis suæ donis, cui sit laus, honor, & gloria soli in æternū.

PRIMA PARS OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII, QVAE NARRAT, QVA VIA PERuenerit autor ad veram notitiam huius artis, operisq; diuini.

HERMES ille Trismegistus non immeritò vocatus philosophorum omnium naturalium propheta primus, atq; pater, diuini lapidis autor, & Termagnus Interpres, postquàm expertus esset veritatem huius diuinæ philosophiæ, scriptum nobis reliquit, quòd nisi metuisset vniuersale Dei iudicium postremum, nunquàm de hac diuina scientia quicquam scripsisset, in tantam venerationem habuit. Huius opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte sunt imitati: quo factum vt omnes libros conscripserint in ea, variis argumētis in vtramq; partem concludentibus, vt ait Geber in Summa, vt ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtrà doctrinæ filij sub opinionum eiusmodi varietate, mentē ipsorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit necessarium à principio, vt postquàm adepti fuerint

rint artem ſummis laboribus, cùm intellectus, tum corporis, pluris faciant, occultiusq; ſeruent. Iſta nimirum eſt occaſio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnoſosque labores accedunt ſumptus ingentes, his potiſsimùm qui librorum lectura ſola diſcunt, expectantes inſpirationem à diuino ſpiritu, quemadmodum ego feci ſpatio decem annorum, vt narraturus ſum, & medium dicturus per quod in cognitionem huius arcani venerim. Cùm annorum eſſem circiter viginti, poſtquàm cura parentum inſtructus domi fuiſſem in principiis Grammatices, ad artes & philoſophiam relegatus, annorum ſpatio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, vt viſum fuerit meis turtoribus (interea temporis enim vterque parens interierat) altiùs me prouehere, videlicet ad legiſprudentiam ſub eodem præceptore: ſed priuſq; diſcederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cũ plurimis alijs ſcholaribus inieram, iſti varios habebant receptorum chimicorum libros, quos mihi datos mutuo ſumma diligẽtia deſcripſeram, annuente præceptore familiari, qui iamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò vt antequàm abirem, collegiſſem librum admodum copioſum eiuſmodi receptis refertiſsimum. Statim atque vnà cum præceptore meo veniſſem eò locorum, vbi legibus operam nauare debui, ſcripta mea cœpi reuoluere, quorum aliqua proiectiones continebant vnius ſuper decem, alia ſuper viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim caractorum, viginti, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altioriſque co-

loris q̃ vnquàm esse posit, vnum sustinere debuit liquationem, aliud examẽ Lydij lapidis, omnia aliud examina, de albo similiter, vnũ esse debuit denariorum decem, aliud vndecim, aliud capitalium numismatis argentum, album exigne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydij. Summatim existimabã, si vel minimum istorum præstare valerem, in hoc mundo maiorem fœlicitatem contingere mihi non posse. Præsertim cùm legerẽ eiusmodi receptã magnatũ inscriptiones præ se ferre, vnum Reginę Nauarræ, aliud Cardinalis Lotaringiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, vt eiusmodi laruis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebar facilè cum cæteris. Fornaculas itaq; fabricare cœpi, & à minimis ad maximas deueniẽs, totum istis repleui magnum cubiculum: vnam ad destillationem destinaueram, ad sublimationem aliam, ad calcinationem, dissolutionem, balneum Maris, ad fusionem, adeò vt pro primo introitu mei principij, ducentos coronatos, quos receperamus in sustẽtationem studiorũ ad duos annos, penitùs insumpsissem, partim in fornacibus, partim in carbonib⁹, infinitis materialibus, & vasis vitreis, auro & argento inutiliter fusis, mixtis, atque solutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo residuo fragili & corrupto: finito nondũ anno priore, substantiam duorum, aut saltem posterioris iam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidissima febre correptus, per calores nostris carbonibus excitatos (illorum instar fermè qui Venetijs

netijs in Arcenali percipiuntur à fusoribus tormentorum) quia iam inflammatus, ac flagrans intrinsecùs frigidè bibisset, ob cuius mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quàm pro me solo. Proinde cupiens inchoatum opus prosequi, domum redire coactus sum, vt liber à tutela factus, meiq; iuris, de paternis bonis modo quò vellem disponerē, quæ statim in arendā (vt vocant) conscripsi quatuor annis quadringētorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer: hunc alui mecum, donec viderem exitum rei: affirmabat enim se vidisse per experientiam eius effectum. In hāc rem emi duas vncias auri, & marcam vnam argenti, liquata simul dissoluimus in aqua forti, postmodùm calcinauimus per euaporationem, alijs quoque diuersis aquis, varijsque destillationibus dissoluere conati sumus, tantisper dum tres præterirent menses priusquā hic puluis paratus esset in proiectionem, quam quidem iuxta recepti præscriptum fecimus, at frustrà: nam augmentum transmutatum est in detrimentum, adeò vt ex auri & argenti simul vncijs octo, restiterint vnciæ tres tantùm, vt interim taceam de multis alijs sumptibus, quibus quadringenti mei coronati, sunt ad ducentos & triginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, istos Italo meo dedi, vt autorem adiret recepti, quem asserebat esse Mediolani, à quo melius instrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam eius reditum, verùm in diem postremum potuissem ibidem mansisse, nunquàm enim postea mihi visus est. Æstas

tandem comitante peſte redijt, quapropter loco mihi cedendum fuit, alijsque ſocijs anno dimidio, quo tempore incidi in quendam ſenem, vulgo Philoſophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicaui, rogãs, vt ſuo iudicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ ſibi potiſsima videbantur, demonſtrauit. Hæc, ceſſante peſte, rediens ad priſtinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam ſubſequentem hyemem operatus ad feſtum vſque Ioan. æquè tantùm emolumenti, quantùm ex præcedentibus reportaui: ſiquidem adhuc quadringenti mei coronati ſumpſerunt augmentum, vt ex eis ſeptuaginta duntaxat numerarem, non propterea deſpondi animum. Quidam Abbas habebat receptum ab amico Roma tranſmiſſum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adiunctus expoſui centum coronatos, totidem & ipſe, vt communibus expenſis experiremur. Fabrefactis igitur nouis fornacibus diuerſarum formarum ab alijs, quoniam opus erat nobis excellentiſsima aqua vitæ, pro diſſolutione marcæ aut libræ ſemis auri, generoſiſsimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanum ingentem copiam eius aquę ſæpiùs rectificatæ, plurimis vitreis vaſis ad hoc emptis parauimus. Poſtmodùm auri noſtri, priùs integro menſe calcinati, marcam vnam, & quatuor marcas aquæ dictæ, poſuimus in duo vaſa vitrea ſpiſsiſsima retorta, vnum in aliud intrante, ſigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis. Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum vnica vice, ad ignem ſubtus continuandum

quandum integro quidem anno, vt interea tamen aliquid in alijs etiam receptis tentaremus, ex quibus non magis quàm ex opere magno consequuti sumus vtilitatis, ex vtroq; videlicet omninò nihil. Construxissemus ignem ad infinitos annos, priusque, vt receptum pollicebatur, congelatio facta fuisset in fundo vasorum, non præcedente solutione. Non autem operabamur in debita materia, nec erat ista solutionis aqua vera, quæ nostrum aurum dissoluere debet, vt ab experientia patuit. Inuenimus enim aureum puluerem adhuc integrum, nec nisi paulò minutiorem, quem proiecimus super viuum argentum, vt habebatur in recepto, sed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præsertim Abbas, qui tamquam optimus secretarius publicus, iactitarat coram suis monachis, se nihil expectare, præter finem operis, tandem plumbeum fontem existentem in monasterio liquefacturum, & conuersurum in aurum: verùm in aliud tempus reseruare coactus est, vt postmodùm suppeditaret ei sumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & frustrà, me absente dum essem Parisiis tentauit. Abbas vtiq; reassumpto animo, persuasit mihi, vt congregarem pro parte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidē adderet meis, quibus mecum assumptis Parisios me conferrem, vbi laborātum numerus infinitus, tantisper inter ipsos ac diuersos versarer, donec opus aliquod perfectum inuenissem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona possessionum mearum denuò conscripsi, Parisios vtique veniens octin-

gentos attuli coronatos, ea intentione, vt illinc nō discederem, vsq; dum absumpsissem aut reperissem quod optabam. Non sine parētum & amicorum omnium offensione maxima recessi, qui me libenter in ordinis senatorij virū promouissent in patria, existimantes me legisperitum esse promptissimum. Verùm ego resistēs, ac simulans me his pecunijs officium aliquod empturum, vale dixi, & accinxi me itineri altera die natalis festi, ac Parisios appuli triduo pōst Reges. Ibidem integro mense primùm incognitus latitare volui. Mox atq; postmodùm frequentare cœpi cum artistis, aurifabris, fusoribus, vitrarijs, fornacū structoribus, aliisq;, tantam contraxi notitiam, vt vix altero mense finito, plus centum operatorum facti sunt mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per proiectiones, alij per cimentationes, aliqui per dissolutiones, plæriq; per coniunctionem essentiæ lapidis smirilli vulgò nuncupati, nonnulli p prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus mercuriorum à metallis, alij verò in istorū fixationibus. Adeò frequens erat nostra congregatio, iam in domibus, aliàs in summo templo, vt festiuis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicēbant inter se: Vtinam nobis esset facultas opus nostrum repetēdi, perueniremus ad perfectionem: alij, si vas nostrum integrū permansisset, res benè succedebat: nonnulli, si vas cupreum habuissemus optimè rotundum, fixū reddidissemus mercurium cum luna. In summa nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod suis careret excusationibus, quibus adhuc tantisper surdas aures exhibebam, inutiles namq;

namq; sumptus, quos feceram eiusmodi persuasionibus memoriam refricabant. Interea Græcus quidam existimatione doctus, adijt mihi notum thesaurarium, aureos illi montes promittens ex fixatione mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit occasionem, vt cum amico simul pro parte mea pecunias erogarē, ad hoc opus exequendū. Cùm igitur opus esset argento puro in limaturas confracto, hoc emimus pondere trium marcarum, ex quo, cum adiuncta pasta quapiam artificiali, clauos efformabat operarius noster, admixta cinabari pulueriſata, quos in olla figulina clausa deco quebat suo tempore. Tandem exiccatos p cupellam fulminabat, adeò vt reperimus tres marcas, & paulò plus, argēti puri, quas quidem asserebat ex cinabari productas: nostras anteà positas in fumum euolasse. Lucrum hoc Deo notum esse potuit, non nobis, cùm ego pro parte mea 30. coronatos, & vltrà, perdidissem, vel frustrà insumpsissem. Rumor hic clauorū increbuit per totam ciuitatem Parisiensem, vt nemo non de his audiuisset, præsertim inter eos, qui sophisticationum operibus assueuerant, velut anteà de pomis cupreis ad fixandum cum luna mercurium fama fuerat proseminata. Tandem aduenit quidam nobilis in sophisticationibus insigniter expertus, adeo etiam, vt inde lucrum faceret, opera sua vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij, non sine sumptu, ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipso versatus fui, priusquàm tantillum declararet, postremo tandem arcanum suum mihi communicauit, quod etsi plurimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad

meum Abbatem scripsi cuncta, quę succesſerant, ipsiq; duplum postremi huius operis misi cum practica dicti nobilis. Ad me rescripsit vt manerem Parisiis adhuc annum, sumptusque non formidarem, maximè cùm in arcanum incidissem pro principio, quod existimabat non exiguum, quamuis ego resoluissem in animo non vti materia, quę non persisteret in eodē statu, quo priùs apparuerat, hoc mihi proponens, operandū non esse, neque laborandum cuiquam, vt nequam & impostor euadat, aliorumque detrimento ditescat. Proinde mansi, vt scripserat alio anno, cum duobus anteà præterlapsis, frequētans iam hūc, modò alium, eosque de quibus opinio communis erat ipsos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè consumpserā pecunias, cùm iam ad me rursum scriberet Abbas, vt mox visis perlectisque suis literis absque mora venirem ad ipsum, quod feci: nolebam enim promissam fidem fraternam perfringere. Aduenienti mihi literas obtulit à Rege Nauarræ (qui harum rerum curiosus esse videbatur) ad ipsum missas, vt procuraret apud me, si rem gratam illi præstare vellet, Regem adirem illicò, arcanumque docerem illius nobilis, ac alia quæ me scire audiuerat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, vt nō magis lætum se demonstrasset, vbi iam in crumena sua latitassent, nec priùs quiescere potuit, quàm in Aulam me contulerim. Quò cùm veniſſem, non antè sex hebdomadas operari potui, quòd aliò quærenda essent materialia. Absoluto tandem opere munus

nus quod expectabam obtigit, nihil. Nam etsi Rex in animo concepisset remunerare labores meos (vt interim taceam de fauore & amicitia per incolas & aulicos, mihi demonstratis scilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus dissuadentibus Regi bonam opinionem suis, ac maximis nobilibus, & præsertim illis, qui potissima causa fuerant aduentus mei, dimissus fui à Rege vacuis manibus, datoque verbo gratiarum, & si quid esset confiscationũ in suis regionibus, cuius potestatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tedioſa responsione perturbatus, fidere nolui tam vanis promissionibus, quæ mihi notissimæ fuerant olim, ad Abbatem non satis contentus redij; nec priùs tamen quàm inuiserem transeundo quẽdam religiosum Doctorem excellentissimum in philosophia, de cuius singulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimùm retraxit à sophisticationibus. Postquàm cognouisset me philosophiæ nauasse operam, eò vsque, vt magistratus gradum (quem vocant) recepissem, vt ipsi etiam narraueram, dolere se plurimùm, aiebat, me non habuisse libros optimos quoscumque, priusquàm & tempus, & opes tam inutiliter consumpsissem in eiusmodi sophisticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere postremo, qui mox iudicauit in multis examinibus persistere non posse. Quapropter suasit amicè, vt prorsum deinceps abstinerem ab istis erroribus, librosque legerem antiquorum Philosophorum attentiùs, ad cognitionem veræ suæ materiæ, in qua videbatur consistere huius scientiæ potissima perfectio. Proinde accelera-

bam iter ad Abbatem, vt rationem redderem sumptuum, quos feceram Parisiis, partemq; darem eius remunerationis, quam acceperam à Rege Nauarræ. Cumque narrassem omnia, contristatus est, & maximè quia nolebam in opere perseuerare: credebat enim industrium operatorem esse me, nec tantùm efficere potuerunt bona verba, quibus vtebatur, quin Doctoris consiliũ amplecterer, ob euidentes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, vtrique nostrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta residui sunt inuenti. Vale vtrinque dicto, separati fuimus: ego verò domum reuersus, vt plures nummos à meis arrendatoribus haberẽ, quibus receptis, Parisios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, postquàm eò venissem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectam feciſſem resolutionem, ex lectura diuersorum autorum nostræ philosophiæ naturalis, antẽ q̃ operi nostro magno manum apponerem, relictis omnibus sophisticationibus autori suo nequam. Appuli Parisios itaq; postridiè Sanctorum, anno 1546. comparatisque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum, in hac philosophia partim excusorum, partim verò non, cùm antiquorum, tum modernorum scribentum, vt Turba Philosophorum, Treuisanus, Lamentatio naturæ, & plærique; alij tractatus nondũ impressi, & locato cubiculo in suburbio Marceo, mansimus ibidem ego, & puer inseruiens mihi, neminem interea frequentans, atque assiduè studens, dies & noctes integro anno summa cũ diligẽtia. Primo mense vix absoluto, cœpi iam vnam resolutionem

lutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modò mutare prorsum, idq; tantisper facere propositeram, vsq; dum in vnã tandem incidissem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio sententiarum philosophicarũ quadrare posset. In istis annus, & bona pars alterius præterijt, priusquàm stabilem aliquam ex eis cognitionem elicere possem. Inter istas perplexitates constitutus, frequẽtare visum est, expediens bonos operatores in hoc opere diuino, sophistis à tergo relictis, quos cognoueram toto cœlo (quod aiunt) errare, & alios seducere. Verùm quæ me tenebat ambiguitas à studio, iam augebatur, ac magis dum considerarẽ varium atq; diuersum operandi modum inter ipsos. Nam si hic in auro solo operabatur, alter in auro cum mercurio, alius admiscebat plumbũ, quod sonans appellabat, quia cum argento viuo per vas retortum transierat: alius item conuertebat metalla in argentum viuum, variis simplicibus atque diuersis, per sublimationem: alius operabatur in atramento nigro, quod asserebat veram esse materiam, qua Raymundus Lullius vtebatur in compositione magni sui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contrà reperiebatur, qui in multis, atque alijs diuersis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli suas decoctiones faciebant igne magnorum carbonũ, alij lignorum, aliqui flocibus racemorum, alij Solis radijs, & in balneo Mariæ alij. Adeò vt operationum eiusmodi varietas, vnà cum librorũ contradictionibus, eò me fermè redegerant, vt despon-

derem animum, cum Spiritu diuino rursum erectus, ad librorū seriam lecturam denuò me contuli, diligentiùs & maiore cum animaduersione relegi scripta Raymundi Lullij, præsertim in Testamento & Codicillo, quæ contuli cum epistola quadam, quā scripsit, propè mortem existens, Roberto Regi, & cum scripto quodam à Doctore mihi dato, cui fuit inutile, vt contra prædictas omnes operationes, quas anteà videram concludens, ad vnam tandem resoluissem, talemque reperissem, quæ conueniret cum omnibus libris: item cum ea resolutione, quam facit Arnaldus de Villanoua præceptore Lullij in hac arte, sub finem magni Rosarij sui. In hac itaque manens opinione, aliud nihil operatus fui, quàm assiduè legere ac meditari circa meam resolutionem dies & noctes, donec terminus adesset mei census, vt domum redirem operatum. Cumque iam essem domi, proposui quod resoluerā in effectum deducere, facta prouisione priùs omnium quæ necessaria sunt, ac primò furnum construxi, & altera die Paschatis laborare cœpi, non sine multis impedimentis, quorum hîc non faciam mentionem, nisi parentum & amicorum crebrarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam versas in animo, nunquid sat inutilium sumptuum in his nugis adhuc fecisti, quæso? Alius admonebat nisi abstinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus suspicaturum de fabricatione monetæ falsæ, cùm iam hac de re murmurare cœpissent. Adueniebat alius, qui ciues omnes asserebat mirari, ac præmi nentiores, cur non facerem professionem Iurisprudentiæ,

prudentiæ, præsertim quòd Licentiatus essem, quoad peruenirem altiùs ad officium aliquod administrationis è Republica. Qui mihi coniunctiores erant, ac familiariores, increpabant indies absque intermissione dicentes: Quando tandem istis ineptiis finem impones, & bonorum paternorum dilapidationibus? potiùs foret huiusmodi sumptus inutiles ad solutionem creditorum conuertere, & emptionem alicuius officij. Nec id sat esse videbatur, quin minarentur mihi, nisi desisterem, facturos vt ministri Iustitiæ ruerent in domũ, & omnia perfringerent instrumenta cum reliquis. Si nostri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum sit respectus, tui saltem habeto rationem, considerans cùm triginta, vel circiter, annorum sis, videris agere quinquagesimũ, sic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimiis laboribus, vanæ cuiusdam opinionis gratia perpessis à tua adhuc iuuentute. Vtrùm hæc verba me pungerent asperrimè considerate: maximè cùm viderem opus meum indies succedere prosperiùs, cui pertinaciter & constantissimè insistebam absq; tædio, spretis etiam istis ac aliis interuenientibus impedimentis, & præcipuè peste, quæ sæuiebat per totam æstatẽ, vt etiam cessarent omnes negotiationes. Singulis vtique diebus conspiciebam apparitiones trium colorum, quos Philosophi scribunt apparere debere antè perfectionem operis diuini. Eos omnes gratia Dei vidi successiuos vnum post alium, ac deinceps proprio die Paschatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta super viuum argentum calefactum in tigillo, & conuersum in

purum aurum præ meis oculis, breuiori ſpatio, quàm vnius horæ, pauco admodum hoc puluere diuino. Deus nouit quàto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea iactabũdus, aut elatus mundo coràm exilij, ſed clàm Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatus fuerat, per IESVM CHRISTVM filium ſuum Dominum noſtrum, oraui latiùs, vt illuminaret cor & intellectum ſua gratia, qua poſſem vti ad honorem & laudem ſui glorioſi nominis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quò promiſſæ fidei facerem ſatis, at obierat ſex anteà menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit in itinere, non longè tranſeunti à ſuo Conuentu. Proinde contuli me in quendam locum aſsignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquàm diſcederem à patria, vt eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, vt meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, vtque mei parentes & alij fierent participes eius doni, quo me Deus honorare voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumptus inutiles vendidiſſe omnia, quò ad exteras regiones fugiens, laſerem incognitus, vt mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Iulij. Deinceps Lauſanam iuimus, in Sabaudia ſitam, vt inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comitatu,

tatu, ne innoteſcerem etiam illis, qui hoc meum opuſculum legerent, me viuente. Quod quidem compoſui ſolùm, vt diuerterem bonos pioſque viros à ſophiſticationibus, ad viam rectam perfectionis in hoc opere diuino. Pro concluſione huius primæ partis, in memoriam omnibus refero quod Poeta cecinit:

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo diſcant à meis erroribus inutiles ſumptus fugere, qui fiunt in ſophiſticationibus: contrà, patienter & conſtãter priùs legere & intelligere bonos autores, q̃ operi manum admouere, Deum orando ſemper pro gratia & intellectu ſincero. Siquidem nõ fato neq; fortuna huc peruenitur, at ſola vocatione diuinitùs facta, potiùs quã ſtudio. Quibus datum fuerit, dabitur pariter indignis velandi modus, & alijs probisque reuelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè vtendi gratia, in honorem Altiſsimi datoris luminum. Amen eſto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHARÿ ſecunda pars, qua docet autor legendorum Philoſophorum naturalium ex facilima methodo, modum & normam.

PRIMO Phyſicorum libro Ariſtoteles, contra negantes principia, non eſſe diſputandum, at benè cum ipſis, qui fatentur eſſe vera, per ignorantiam (ſed hæc valeant, quantùm valere poſſunt) incauti, non videntes anguem ſub hac herba laten-

tem, ob laruam sibi antè oculos positam, prę qua de falsis coloribus à veris discernere nequeunt. Sed autorem in hac parte intelligere non sat volens, ad meliora transeo, qui prosequitur ad hùc modum: Bonis (inquit) viris, & huius artis studiosis opusculum hoc volui conscribere, quo valeant inde fructum & vtilitatem referre non exiguam in legendis autoribus, intelligendis obscuritatibus, & velamentis confusione per varietatem inordinatam structis. Proinde vt obueniam istis, & meis subueniam auditoribus, ordine partiar narrationem, ac primò dicam per quos hæc scientia potissimùm inuenta, prodiit in aliquorum succesiuam notitiam, tum quibus autoribus vsus sum in compositione huius opusculi: causam etiam quare tam obscurè scripserint. Deinceps diuersis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis, respondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem nostrã esse naturalem, & qua ex parte: item quamobrem diuina vocetur, ab operationibus principalibus, inibi declarando manifestos errores operantum hac tempestate. Tandem opera naturæ sub terra per ipsam vsitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari super terram oportet. Posteà materiam ad hoc opus necessariam indicabimus: & postremò terminos præcipuos vsurpatos in hac artè, sententias quoque Philosophorum antiquorum apparentes, sibi mutuò contrarias concordabimus, in filiorum artis vtilitatẽ, & in maximum detractorum dedecus, ignominiam, & confusionem: singula

gula per antiquiſsimorũ & doctiſsimorum Philoſophorum autoritates, ne ſe putent à moderno quopiam detegi cum ſuis impoſturis. Vt meliùs declaremus noſtræ ſcientiæ primos inuentores, beati Iacobi Apoſtoli doctrinam eſt, quòd reuocemus in memoriam, quæ ſic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à patre luminum, &c. Hæc ſententia generalis eſt, quapropter & noſtræ conuenit intentioni, maximè quia ſcientia noſtra eſt tam diuina, tamque ſupernaturalis (in ſecunda quidem operatione) vt ſemper fuerit, ac ſit adhuc impoſsibile hanc innoteſcere hominibus, quocumque ſtudio vel induſtria quauis, etſi omnium ſapientiſsimi ſint, atque doctiſsimi Philoſophi, niſi primùm à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter meritò ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſeruatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorãtibus, vt ait ille magnus Propheta noſter Hermes. A nullo alio (inquit) nec per alium, quàm à Deo per diuinam eius inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſeruaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim verè pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa, inquiens: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verùm in quantũ ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus varię ſunt opiniones in demonſtrando primum inuentorem eius imitationis. Non-

nulli asserunt fuisse Adamum, alij Æsculapium: aliqui volunt Enoch primam eius habuisse cognitionem, quem dicunt Hermetem extitisse, cui etiam tantùm honoris Græci tribuerunt, vt omnium artium occultarum inuentorem appellarint. Ego pro parte mea libenter assentirem postremę huic opinioni, cùm certissimum sit ipsum fuisse præcellentissimum Philosophum, vt ex scriptis eius apparet. Causas rerum diligentissimè scrutatus est, per experiẽtias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipse pariter, materia qua vtitur natura in concauitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt, omnes peruenerunt ad verã huius artis notitiam, vti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Rasis, Geber Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanoua, Raymundus, & plærique alij, quos recensere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanq̃ ex præcipuis, composuimus hoc præsens nostrum opusculum, non sine maximo labore, vt ipsorum libri testantur. Scripserunt enim ad hunc modum (cùm præ oculis timorem Dei sibi proponerent) vt impossibile sit ad cognitionẽ artis huius peruenire, lectura sola suorum librorum, quod Geber in Summa: Non est (inquit) quòd filius artis animum despondeat in hoc opere diuino: siquidem assiduè meditans causas naturalium compositionum, tandem eò perueniet, quò tendit animus eius. Contrà, quicumque prætendit inuenire medio librorum nostrorum, tardè rem assequetur: nam ad eum scripsêre modum Philosophi (ait alio loco) vt sibi ipsis tantùm videantur congratulari practicam veram

veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diuerſis capitulis ponentes: cauſam ponit. Quia ſi obſeruaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia diuina ab omnibus intelligi primo die, vel vnica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philoſophos, credendum eſt, prædeceſſores noſtros occultaſſe principaliorem ſuam intentionem, ſub ænigmatico & æquiuoco ſermone, ac innumeris figuris, ne per manifeſtationem ſuæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid neceſſarium eſt in conſeruationem vitæ humanæ: nemo ſiquidem laborare vellet, cùm ſe tantis opibus refertum videret vnuſquiſque, neceſsitudinem contemneret. Quò fit vt Hermes in principio ſui libri, ſe excuſans dicat: Filioli, non eſt quòd exiſtimetis Philoſophos occultaſſe hoc arcanum, ex inuidia aduerſus doctos ac ſtudioſos, at ſolùm ne malignis & ignaris innoteſceret. Roſinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur ſapienti, & malitioſus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excuſationibus vtitur Geber in Summa ſua, capitulo de Adminiſtratione Medicinæ ſolaris, inquiens: Non eſt quòd mirentur filij doctrinæ, Philoſophos obſcurè ſcripſiſſe libros ſuos: non enim ipſis factum, ſed ignaris & indignis velatam eſſe voluerunt hanc ſententiam, ſub tanta varietate & confuſione diuerſarū operationum: interea tamen ſtratam viam filiis ſapientiæ, quà

peruenire possent ad cognitionem artis. Non enim (vt habetur alio loco) sibiipsis tantùm scripserunt artem, quam tenebant, sed media dederunt, quibus cognosceretur, & haberetur ab aliis. Hæc est igitur causa difficultatis in libris Philosophorũ. Quid enim difficiliùs esse potest, quàm ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes ferè, verùm etiam in vnico autore? vt Rasis ait, inquiens: Abundè satis demonstraui libris meis verum fermentum, quo quidem opus est ad multiplicationem tincturarum ad metalla, quod alio loco dixi non esse verum fermentum, relinquens huius sententiæ sententiarúmue iudicium illis qui sanum habent intellectum, subtilemque discretionem. Item si vnus ipsorum dicat materiam nostram esse vilis pretij, atque nullius, vbique in fimis reperiri, vti Zeno in Turba Philosophorum: contra hoc eodẽ libro Barseus ait, quod quæritur, non est parui pretij. Alius dicet rem esse pretiosissimam, & non absque multis sumptibus reperibilem. Hic docet præparationẽ materiæ in diuersis vasis operationibúsq; diuersis, vti Geber in sua Summa: mox reperias alium asserentem vno vase tantùm opus esse ad diuinum opus nostrum, vt sunt Rasis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. eiusdem Rasis habetur tempus nouem mensium, in alio legitur annus esse necessarius ad hoc opus perficiendum, quod asserunt Rosinus atque Plato. Tandem in ipsorum terminis tanta varietas apparet, vt impossibile sit rem à quoquam detegi, nisi per inspirationem Altissimi, vel immediatè, vel per aliquem virum bonum

bonum & sapientē in hac arte. Causa potissima hæc est, vt non appareat quisquam huius rei peritus viuens, at solùm post mortem fateatur scriptis: tantis enim laboribus adeptam artem sibimet, si possent, occultā vellent Philosophi, quantò magis alijs. Hoc nobis igitur cum vulgo non est ita mirandum, atq; cum sapientibus, quānam via sit ad illam perueniendum. Priusquā autem ad secundum nostræ diuisionis membrum veniamus, respondendum erit obiectioni calumniatorum, labores alienos carpere solitorū, quòd proprij sui lumine vero careant. Non obseruatam (inquient) Aristotelis doctrinam libro septimo Physicorum, quæ sic habet: Definitio est vera forma subiecti definiti. Cùm ergo suscepissem veram tractare methodum huius scientiæ, priùs à definitione fuit inchoandum. Hos & similes remittam ad priscos autores, qui cùm scientiæ diuinæ definitionem dare conarentur, & non inuenirent perfectam & completam, fateri coacti sunt, non esse posibilem, maximè quia familiaribus caret principijs, vt aiunt Morienus, Lilius, & plærique alij. Quapropter descriptionibus varijs duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonstrarent. Ego verò dicam pro parte mea, quidnam hac de re sentiam. Est philosophię naturalis, pars quædā docens modum perficiendi metalla supra terram, ex imitatione naturalium operationum, quantò proximiùs fieri potest: quam veram asserimus diuersis de causis. Præcipuè cùm nihil sit inter Philosophos certiùs veritatem ibidem esse, maximè vbi nulla apparet contradictio, teste Philosopho. Quotquot autem

in hac arte scripserunt olim, siue Hebraicè, Græcè, aut Latinè, siue quouis alio sermone, consenserunt inter se, & si diuerso tractandi modo per figuras, æquiuocationes, & ænigmata, vt videantur vno & eodem idiomate scripsisse, eodem etiam tempore, quamuis centum, ducētis, ac mille annis alij alios præcesserint. Senior in hanc sententiam ait: Quamquam apparet quodammodo Philosophos diuersa tractare sub varijs diuersisque nominibus: verùm enimuerò nil nisi rem vnicā intelligunt. Idipsum asserit Rasis libro Luminum, inquiens: Sub diuersis sententijs, nobis prima facie contrarijs apparentibus, Philosophi non nisi rem vnam intellexerunt, eandemque: cuius rei testimonium exhibent aliarum sententiarum insignes professores, qui pariter in hac arte diuina scribentes etiam, & affirmantes hanc diuinam scientiam, circa rem vnā versari perhibēt. Sola Philosophi sententia hæc nobis sufficeret, quam ponit Ethicorum libro 2. Omne quod ritè peragitur, vnico medio perfici. Omnium igitur opinio est, vnica via diuinum hoc nostrum opus absolui. Teste Gebro in Summa: Scientia nostra (inquit) per diuersa non perficitur, at solùm per vnicam rem, cui nihil addimus, nec diminuimus, sed superflua tantùm remouemus, præparatione sola separando. Item Lilius ait: Magisterium nostrum, vna re duntaxat, vno regimine, & vnico medio perficitur. Idem asserūt omnes, quotquot scripserunt hactenus in hac arte Philosophi, licet videantur in varia distrahi. Potissima certitudo nostræ scientiæ, qua confirmamur esse verissimam, est experientia, quam fecimus eius, vt loquuntur

quuntur Senior & Rasis. Verùm vt ijs talem approbemus, maximè, quibus dubitare meritò contingit, cum cæteris Philosophis erit fatendum, ipsam contineri sub ea philosophiæ parte, quam operatiuam vocant, & sub medicina, quæ sui veritatem non aliunde comprobare, quàm ab experientia potest. Vt cùm p eam docetur Reubarbarum purgare coleram, non meliùs id poterit, q̃ ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti simplicis medicamenti. A' simili concludimus in arte nostra: si videatur fumo solo plumbi coagulari mercurium, & atramẽtorum; fieri componiq; posse medicinã perfectissimam naturæ metallorum, & qualitatibus congruam, qua cum cæteris imperfectis perfici queat, sola proiectione super ipsum facta, præsertim cùm & ipsa mineralia composita congelent mercurium, ipsumq; reducant in suam naturam. Quantò magis perfecta p nostram artem ritè præparata congelabunt ipsum, ac reducent cum alijs imperfectis metallis, ingenti & exuberanti sua decoctione, quam habent per administrationem artis nostrę. Quò firmiùs hanc nostram intentionem curiosis hominibus approbemus, vt eius veritati certitudiniq; meliùs assentiant, Aristotelis sententiam lib. 4. Meteor. adducamus: Omne quod (inquit) eandẽ cũ aliquo composito operationẽ efficit, est eidem per omnia simile, vt omne quod operationem habet oculi, est oculus. Haud secùs, cùm aurũ nostrũ arte nostra compositum, p omnia simile sit minerali (in quo versatur omnis cõtrouersia disceptationis, vtrùm aurũ à nobis compositum verũ sit aurũ) satis docuisse videmur

Philosophi sententia, nostrá artem esse veram & certissimam. Satis fatebuntur ipsis probatũ, qui viderunt eius experientiam, alijs verò non: quibus Philosophi probabiliores autoritates in hãc rem adferemus. Eodem libro Meteororum, quarto Digestionum capitulo sic inquit, aut simile: Quicquid in perfectionem destinatum est, ac tale mansit ob digestionis defectum, assidua digestione perfici potest: qualia sunt omnia metalla imperfecta, cùm à natura fuerint ad aurum ordinata priùs ab initio suæ compositionis, vt postremò per eandem ad eum finẽ, auri videlicet, perducerentur, nec nisi talia sunt ob imperfectam digestionem: ergo quod sequitur audiemus eo loco, vbi quartum nostræ partitionis membrum discutiemus. Quod igitur natura sub terra voluit exequi, nos supra terram imitatione per nostram artem, & proiectionem efficimus, vt infrà latiùs audietur, penultima nostrę diuisionis parte. Rursus cùm elementa qualitatibus suis sibi mutuo contraria (vt ait Philosophus libro secundo Generationum) in se inuicem conuertibilia sint, quantò magis ipsa metalla, quæ sunt vnius & eiusdem substantiæ materiæque, cùm non sint qualitatibus contraria, conuertẽtur, hoc in illud facilimè. Quam ob causam Hermes procreationem ipsorum circularem esse dixit, at impropriè quodammodo, vt ipsemet fatetur, quia non sunt ad eum finẽ à natura creata, vt ex perfectis fiant imperfecta, sed contrà: quapropter eatenus non est eorum generatio prorsum circulares, nisi pro parte. Quamquam istæ similesque rationes per se sunt in confirmationem artis sufficientes: attamen

men quia sophistæ semper in contrarium adferunt, quod reluctetur veritati, si nō omnia (quod prolixiùs foret, quàm huic opusculo nostro conueniat) quæ difficiliora sunt argumenta, studiosorum animum & mentē perturbantia, mediámque inter dubium & resolutionem hærentem tenentia, producemus in medium, vt ab istorum solutionibus alia refellere discant. Ex autoritate Philosophi quarto Meteororum, quę pariter fuit Auicennæ, & Alberti Magni, sic augmentantur: In vanum operantur Alchimistæ metalla perficere conantes, nisi reducant illam in primam materiam. Cùm igitur id non faciant, sophistica per conclusionem afferunt Alchimistarum omnium opera, vt ipsemet Albertus ait ad hunc modum: Quotquot metalla tingunt varijs materialibus simplicibus in diuersos colores, sunt impostores, nisi reducant illa in primam materiam. Multi sapientissimiqúe viri hoc argumentum soluere conati sunt, cùm sit ex magis apparentibus. Istorum nonnulli dicunt, etsi per proiectionem imperfecta non reducantur, nihilominus in compositione medicinæ similis fit reductio, videlicet in sulphur & argentum viuum, quę sunt vera materia metallorum, vt infrà dicetur latiùs quarto nostræ diuisionis membro. Sufficit igitur agentis sola reductio, tum perfectio summa per decoctionem acquisita, licet passiui nulla fiat reductio. In ea sententia fuerunt Arnaldus de Villanoua in magno suo Rosario, quem sequutus est Raymundus Lullius in suo Testamento. Salua pace tamen & reuerentia, quæ debetur grauissimis autoribus, hæc opinio contrariari nimium

videtur Philosophis omnibus. Cùm enim concedant metalla esse in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Aristotele, velle videntur sola fusione & proiectione diuini nostri lapidis super metalla, hæc ad eũ corrumpi modum, ac nudari prima sua forma, quòd omni Philosopho concedere nimis indignum est. Plærique alij diuersas adferunt solutiones, vt videre licet in suis libris. Ego verò meam solutionẽ proferam. Siquidem noua fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides, vel quidpiá aliud alienum à metallis, necessariò forent in primam suam reducenda materiam, idq; medijs, quæ dicta sunt. Cùm tamen hæc sit intentio nostra duntaxat, vt imperfecta perficiamus metalla in aurum, prẹter omnem transformationem in materias nouas, & â propria sua natura differentes, purgemus ac mundemus p operis nostri diuini proiectionem, quò ad exuberantem deueniant perfectionem. Haudquaquam est opus illa reducere in primam materiam: differũt enim imperfectum perficere, & ex isto noui quid producere vel generare. Alioqui concluderetur, omnia semicocta reducẽda esse ad primã formam, vt completè decoquerentur: quod quidem indignũ est omni Philosopho. Cæteras obiectiones aduersus chemicas artes fieri consuetas, in prẹsentia missas faciam, quòd per ea quæ posuimus, reliqua facilè solui queant, argumenta quẹuis. Autoritatis Auicennę tamẽ est, quòd meminerim de contradictionibus Aristotelis cõtra chemiam obiectis in sua iuuentute: Cognoui (inquit) intentionẽ eorum, q̃ nostram artem ñegant, & aliorum qui veram affirmant esse. Priores,

Priores, vt sunt Aristoteles & plæriq; alij, vtũtur quibusdam argumentis vtcunq; apparentibus, at minimè veris. Posteriores verò dicũt hãc scientiam certis demonstrationibus probari nõ posse, vel licere, vt alias omnes, cùm alia via procedat, alijs omnibus contraria. Nam celat ac velat suorum terminorũ proprietates, cùm cæteræ plurimùm laborẽt in suorũ declarationibus. Proinde nostræ diuisionis ordinem prosequutus, tertium eius membrũ arripiã, exponẽs operationes eius necessarias, ad executionem operis nostri diuini. Primò dicam rationem quare naturale vocetur, atq; diuinũ, vt cognoscantur enormes operantũ hac tempestate errores. Aristoteles docet naturam operari sub terra in procreatione metallorũ quatuor qualitatibus (vt meliùs intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo compræhendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cùm igitur materia nostra cõstat ex aqua & ex terra (vt infrà dicetur ampliùs penultimo nostræ diuisionis membro) meritò naturalis appellatur, quia in eius cõpositione quatuor intrãt elementa: duo manifesta, sub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ solis mentalibus percipi debent, vt ait Raymundus Lullius in suo Codicillo, ad hunc modum: Considera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod sophisticatores aerem vocant, ideò quia suis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non iudicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba satis innuit, elementa quatuor in opere nostro diuino non esse euidentia, quod plærique falsò

putarunt, vt infrà dicetur, vbi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur scientia, quòd in prima sua operatione imitatur naturam quantò diligentiùs potest: non posset enim in omnibus, vt ait Geber in sua Summa. Veterum operationibus Philosophorũ naturalium, qui nos præcesserunt, optimè confirmamur: hij quidem posteà quàm diligentissimis inquisitionibus cognouissent (vt ait Raymundus Lullius in epistola sua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium mineralium) naturam ad metallorum procreationem, sub terra solùm operari p continuas & assiduas decoctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis euaporationibus, separat, calore terræ mineralis partim id efficiente, partim calore Solis, qui per se solùm integram & perfectam istam decoctionem non adimplet, ipsimet confirmati sunt. Hoc declarat optimè bonus ille Treuisanus, quòd etiam nos docet experientia: videmus enim in mineris diuersitatem metallorum & materialium, nonnulla crassiora, & alia subtiliora purioraq; in sublime plærunque exaltata. Quapropter nostra scientia naturam imitando, procedit in prima sua operatione per sublimationem, qua materiam nostram optimè purificet: impossibile namque fuerit nobis aliter præparare, vt Geber in Summa, & Rasis in libro Luminum inquiunt: Initium operis nostri, est sublimare, quare meritò naturale vocatur. Quã ob causam scripserunt illi, qui nos præcesserunt, opus hoc nostrum non esse artificiale: quicquid enim

enim facimus, aliud nihil est quàm administrare naturæ per artem materiam ad compositionem operis necessariam, quam ipsa natura non potuit in hãc perfectionem connectere, quia eius actiones continuæ sunt, vt ait Geber in sua Summa. Ratione huius tam admirandæ coniunctionis elementorum scientia, nostra diuina vocatur: quam verò coniunctionem Philosophi secundam operationem appellarunt, & nonnulli dissolutionem, asserentes, arcanum arcanorum esse, quod Pythagoras ait in Turba Philosophorum: Magnum hoc est mysterium, quod hominibus Deus velatum esse voluit. Item Rasis in libro Luminum: Si veram nostri corporis dissolutionem ignoraueris, non est quòd opereris: illa siquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris discere nemo potest, neque ex notitia causarum naturalium: proinde verè diuina dicitur, vt Alexander inquit. Corpus nostrum (quod lapis est occultus) congnosci minimè potest, neq; videri, nisi nobis hoc ipsum Deus per Spiritum S. suum inspirarit, vel per aliquem viuum hominem docuerit, sine quo scientia nostra, nihil est. Hic est lapis, de quo loquitur Hermes tractatu suo quarto: Lapis noster (inquit) diuinus cognoscendus est, qui clamat assiduè, Defende me, & ego iuuabo te, da mihi quod competit, ego tibi vicissim optimè succurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo suo tractatu: Falco semper in cacumine montis clamans, Ego sum album nigri, & rubeũ citrini. Scientiam nostram inutilem esse præter istam coniunctionem, ratio est, quia tempore natiuitatis & procreationis o-

peris noſtri diuini, pars volatilis ſecũ defert partem fixam. Aliter enim quàm per iſtam admirandam, & pluſquã ſupernaturalem coniunctionem efficere haudquaquã poſſemus, vt in igne fixum opus permaneret: vt quod omnes Philoſophi præcipiunt, fiat, fixum, volatile, ac denuò volatile fixum. Iſta coniunctio fieri debet ipſamet hora ſuæ natiuitatis, vt inquit Haly Secretorum libro: Quicunq; noſtrum lapidem non inuenerit hora ſuæ natiuitatis, non eſt quòd alium expectet eius loco. Nam is qui diuinum opus noſtrum aggreditur abſq; notitia determinatæ natiuitatis eius horæ, nil ex opere ſuo conſequetur vnquã, præter inutiles omninò labores & pœnas erroris ſui. Hanc eandem coniunctionem Raſis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philoſophorum, & regimina, ſuadens vt ab hoc opere diuino prorſum abſtineamus, ſi non cognouerimus exactiſimè pondera, quæ Philoſophi præ cunctis alijs arcanis occultarunt, vt patet ab eorum ſcriptis varijs. Nã vbi quis dixerit, eiuſmodi coniunctionem diuinam fieri die ſeptimo, mox reperias alium, qui aſſerat quadrageſimo die compleri: alium centeſimo: alium ſub finẽ menſium ſeptem: aut nouem, quod Raſis: alium ſub anni finem, vt Roſinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cùm tamen vnicus ſit idemq; terminus, vnicus dies, imò vnica ſola & eadẽ hora, qua fieri debet noſtra coniunctio ad propriam ſuam decoctionem. Verùm quia vouerunt arcanum hoc potiſsimum ſe non reuelaturos, de ſtudio diuerſos ſcripſerũt terminos, quamuis inter ſe conueniant, intelligentes vnicũ, quo cognito,

reliquum nil aliud est, præter opus mulierum & puerorum ludus, vt ait Socrates: Ecce tibi veram dispositionem albi plumbi demonstraui (hoc est verá præparationem materiæ nostræ, quæ nigra priùs vt plumbũ apparet, postmodùm albescit p nostram continuatam decoctionẽ) si hác probè intellexisti, residuum aliud nihil est, quàm opus mulierum, & ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc nostro leuius, post coniunctionem existere: quod sanè verisimum est. Cùm non sit opus alio labore quá sola decoctione duarum materiarum iam coniunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatissima, vt ait Philosophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem esse quouis labore. Nostram decoctionem postremá fieri cum requie, & absq; labore tormentóue, testatur Rasis lib. Trium verb. inquiẽs: Omnes dissolutiones, calcinationes, sublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operationes, quas Philosophi scripserũt esse necessarias, ad diuinũ opus nostrũ complendũ, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philosoph. idem asserit, inquiens: Cuncta regimina ad opus diuinum & perfectionẽ eius facientia, decoctione sola cõpleri. Barseus id ipsum ait eod. lib. Coquendum, tingendum, & calcinandum in hoc opere, verũ operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas. Ne tamẽ Sophistę calumniatores dicát, & suas operationes etiã non esse nisi decoctiones, alias Philosophorũ antiquorum sententias allegabimus, quibus errores eorũ detegantur. Alphidius ait: In operis nostri diuini compositione, non nisi vna materia sola (quam

aquam propriè vocant) vna tantùm actione, decoctione videlicet, quæ fit in vnico vaſe præter amotionem ab igne. Idem atteſtatur Rex Salomon: In operis noſtri diuini confectione (quod noſtrum ſulphur vocat) nō indigemus (inquit) præterquàm vno medio ſolo. Lilius idem ſentit: Diuinum opus noſtrum (ait) fit in vno vaſe ſolo, vno medio duntaxat, & vnica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) niſi medium vnum, decoctionē videlicet, vas vnum, &c. quibus diuinum opus noſtrū ad album & rubeum perficiamus. Auicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optimè loquitur, ad hunc modum: Diſpoſitiones (inquit) omnes, id eſt, operationes, ad opus noſtrum diuinum componendum neceſſariæ, fiunt in vno vaſe ſolo, duplici tamen.

Operantum igitur hac tempeſtate maxima pars errorem ſuum hoc ipſo fateri cogetur, cùm nemo non ipſorum tres, vel quatuor furnos habeat, & nonnulli decem, vel duodecim, hunc ad calcinandum, illum ad ſoluēdum, alium ad ſublimandum, & innumera vaſa, quibus vtuntur. Verùm enimuerò tales in diem extremum operarentur, priuſquàm ad perfectionem hac via peruenirent, niſi corrigant ſuas operationes. Vt interim taceam de ſeparationibus elementorum (quas vocant) vſq; dum de natura quatuor elemorū, vbi de terminis artis noſtræ dicturus ſum, tractetur. Satis mihi fuerit in præſentia demonſtraſſe modum, & viam detegendi, cognoſcendique deuios operarios in hac arte, pariter eos, qui perſiſtunt in recta ſemita. Nam, vt anteà dixi, latiusque

tiusque dicetur infrà, vnicus est operandi modus, in vnico vase (quod Lullius Hymen appellauit) in vnica fornacula (quâ Treuisanus ignem clausum, humidum, vaporosum, continuum, ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio cõpleatur. Non est ergo tantis opus instrumentis, neque sumptibus ad hanc rem factis. Scio multos esse literatos libris insistentes, qui præter vllam certitudinem operantur, istos pessimè habebit mea reprehensio, cùm Geber in Summa sua doceat varias præparationes, cùm sulphuris, tum argenti viui, similiter corporis & spiritus. Item Rasis, libro Perfecti magisterij, dicit corpora & spiritus varijs præparari medijs, quorum plurima docet. Anteà satis respondimus, hæc & similia per Philosophos scripta, non alia de causa, quàm vt veram operis nostri diuini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber attestatur in sua Summa, capitulo de Medicinarũ differentijs, inquiens: Vnica est perfecta via, qua releuamur à tantis prẹparationum operationibus, oneribúsue. Iam est quòd naturæ modum operandi ponam, in concauitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & necessariam, ad istorum perfectionem supra terram, declarabo. Cùm igitur hoc sit præcipuum in arte (vt Geber ait ab initio suę Summæ, & Auicenna, præcipientes eos à practica huius operis abstinere, qui non priùs vera fundamẽta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores autores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprimè sunt necessaria. Omnium ita-

que Philosophorum sententia est, cuncta frigore congelata plurimũ abundare humiditate aquea in sua materia prima, vt ait Aristoteles quarto Meteororum. Cùm igitur liquata metalla frigore congelentur, necessariò prima ipsorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verùm Albert. Magnus (qui præ cæteris mineralia scrutatus est exactissimè) istam humiditatẽ aqueam ait, non esse similem aquæ humiditate, quam videmus communiter in alijs naturæ compositis. Ista namq; per ignis violentiam in fumũ transit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipsorum humiditatem alicui materiæ permixtam esse, qua retineantur in igne, tutaq; sint ab eius vehementia. Nihil autem igni magis resistit, quàm humiditas viscosa permixta subtilioribus terræ partibus, vt ait Bonus Ferrarienſis, & experientia docet: quapropter metallorum humiditatem esse talem firmiter credendum est. Cùm tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minimè consumptis, fatendum est cum pręcipuis autoribus nostrę scientiæ, metallorum compositionem subintrare duplicem humiditatem viscosam, extrinsecam, & intrinsecam. Prior est crassa, subtili suæ terrestri materiæ non benè permixta, quapropter ab igne facilè comburitur in consumptionem. Posterior verò, quia maximè subtilis, & optimè permixta subtili suo terreo, vt ambæ partes vnicam & simplicem materiam constituant, neutra per ignem ab altera separari, vel absumi potest, quin simul abeant, aut vnà remaneant

neant in igne. Ex eiusmodi humiditate procreatum est argentum viuum, quod videmus, vt patet etiam experimēto. Testatur Arnaldus de Villanoua: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias anteà dictas in ipso perfectissimè coniunctas: nam vel terrestris humiditatem secùm retinet, aut ista rapit illam in auras. Quod quidem Albertus Magnus causas metallorum compositionis diligentissimè perquirens, optimè cognouit, argentum viuum scilicet assiduè moueri, ac fluere, quia vicissim altera pars in alteram dominium habet, vt causa fluxus atq; motus est humiditatis imperium, & siccitatis terrestris in humiditatem actus efficit, vt non adhæreat tangenti, neq; madefaciat. Hinc Alberti sententia comprobatur libro Mineral. simplic. Materia prima (inquit) metallorum est humiditas viscosa incombustibilis, forti mixtione, cum subtili terreo coniuncta in cauernis terræ minerali-bus. Optimè cum Gebro conuenit, asserente in Summa sua, materiam veram metallorum esse argentum viuum, quia (inquit) natura nunquam otiosa procreauit argentum viuum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrarienſis ait, argentum viuum esse proximā materiam metallorum, sed præcipuam humiditatē viscosam subtili suo terreo mixtam. Geber etiam in argenti viui definitione, quam facit in sua Summa: Est (inquit) humiditas viscosa per auxilium terrestris suę partis condensata, suam compositionē intrantis. Consideremus itaque diligenter naturæ progressum, in rerū omnium procreatione, quibus propriam admiscet materiam, quam Philosophi vocarunt

agens, quia seipsam non producit, vt ait Aristoteles: hoc est, suos effectus nō demonstrat. Quapropter natura in procreatione metallorū postquàm creauit materiam, id est, argentum viuum, tanquàm sagacissima, proprium adiungit agens: nempe terræ mineralis quandam speciem, velut colloſtrum eius & pinguedinem in cauernis terræ mineralibus, longa decoctione inspissatam, hanc vulgariter vocamus sulphur: comparatione ad argentum non alia, quàm coaguli ad lac, viri ad fœminam, agētis ad materiam ei subiectam. Philosophi duplex sulphur posuerunt, vnum facilimæ liquefactionis, alterum verò congelatum solùm, & non fusibile. Proinde quo natura demonstraret virtutem & efficaciam agentis, id est, sulphuris, in materiam, cui adiunctum est, effecit admirabili compositione quadam, vt metalla coagularentur actione sulphuris fusibilis, vt essent liquabilia. Verùm alia mineralia simplicia composuit actione sulphuris nō fusibilis, vt non essent fusibilia, vti sunt magnesia, marcasitæ, & id genus alia. Cùm autem agens nō possit esse pars materialis compositi, vt Aristoteles ait, natura procreans metalla sub terra, postquàm dictum sulphur miscuit cum argento viuo, compositione quidem inenarrabili, pretiosissimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta separādo suum agens, id est, sulphur. Et hæc est ratio cur sic perfectiùs omnibus alijs metallis, tum quòd videamus naturam illud in meliùs vltrà non transmutare. Item hac de causa meliùs ac faciliùs coniungitur argento viuo, quia nihil aliud est, quàm argentum viuum proprio

suo

ſuo ſulphure decoctum, & prorſus deinceps ab eo decoctione dicta ſeparatum. Vt itidem ſeparatio ſulphuris eſt auri perfectio, quòd in aliis metallis remaneat, iſtorum eſt imperfectionis potiſſima cauſa. Hinc fit etiam, vt argentum ſit imperfectius auro, & cuprum argento: ſcilicet ob defectum completæ digeſtionis, qua ſola ſeparatur agens ab eis, id eſt, ſulphur. In eo declaratur potiſſimum, ac præcipuum arcanum totius artis noſtræ. Cùm enim ars imitari naturã in ſuis operationibus debeat, neceſſariò, priuſquàm diuinum hoc opus noſtrum perficiatur, agens vel ſulphur ſuum erit ſeparandum. Quod quidem occultarunt omnes Philoſophi, relegantes nos in ſuis libris ad naturales operationes, quas abũdè ſatis declaraui. Quò tamen perfectiùs cognoſcatur, qua in re ſcientia noſtra naturæ operationes imitetur, operæprecium fuerit præcipuum & communiorẽ declarare modum, quo ipſa vtitur in metallorum perfectione. Anteà diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis priuationem, vel mixtionem, id eſt, ſulphuris, & oſtendimus modum primũ, quo natura conſueta eſt vti in compoſitione principis metallorũ, & perfectiſſimi videlicet auri. Modò ſciendum ipſam alio etiam vti progreſſu, qui licet priori contrarius eſſe videatur, eſt nihilominus perſimilis, ſi probè conſideretur finis, ad quem tendit intentio naturæ, quia pariter aliud nihil eſt præterquàm repurgare metalla, purgareq; penitùs à ſuo ſulphure. Nam idipſum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit, poſteriore continuatis, & longis digeſtionibus

exequitur, imperfecta sensim purificando tantisper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo simul permixta, vt argentũ videatur imperfectum fermè ob digestionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum suadent, vt occlusis cauernis, ne materiæ subtilioris euaporare queat, diutiùs triginta, vel quadraginta annis relinquãtur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidisse suis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclauoniæ: pariter ab experto mineralium fossore mihi relatum fuit, sæpiùs euenire. Secundum itaq; hunc modum quo natura in perficiendis metallis vtitur, ars imitatur suis operationibus ad imperfecta perficiendum, priuatione sui sulphuris videlicet, facta per proiectionem operis diuini super illa, postquàm liquefacta sunt: qua purificantur à dicto suo sulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta sua decoctione exuberante, quam acquisiuit per administrationem artis nostræ. Non aliter, quàm varii modi, quibus natura vtitur in purificatione metallorum, non efficiunt vt variæ sint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus vtimur diuersis ipsa perficiendi modis supra terram, aurum nostrum naturali & minerali diuersum non redditur, cùm eadem vtamur materia supra terram, qua ipsa sub terra, & in suis cauernis. Attestante hoc ipsum Aristotele nono Metaphysicorum. Ex agente & materia (inquit) similibus, operationes semper sunt similes, quãuis media sint diuersa: nam ista & materia duo

sunt.

sunt. Verùm si materia sit vna similisq; per omnia cum agente, omnes operationes, quæ ab initio dissimiles videntur, aut contrariæ, sub finem eundem sortiuntur effectum. Vt approbemus materiam nostram, qua vtimur ad metalla perficiendum supra terram, esse in omnibus persimilem illi qua natura sub terræ cauernis vtitur in ipsorum procreatione, Gebrum citamus testem in sua Summa: Ars (inquit) nostra naturam imitatur quantò propiùs posibiliusque fieri potest. Idipsum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij: Proinde si naturam, ars imitatur, necessariò fatendum est, ipsam vti simili materia qua natura, quæ vtrobique non nisi vna sola esse potest, quam vocauimus argentum viuum, non solùm per se, at mixtum vnà cum agẽte suo proprio, sulphure videlicet vero. Eadem igitur materia, quam Philosophi vocarunt argentum viuum animatum, erit vera scientiæ nostræ diuinę materia, ad nostrum opus diuinum complendum. Cùm hoc ipso, & non alio natura in terræ concauitatibus vtitur in procreatione metallorum, pro sua vera materia, vt suprà satis amplè demonstrauimus.

Vocauerunt argentum viuum animatum, vt ostenderent inter ipsum, & argentũ viuum commune, differentiam, quod posterius ita remansit, quia natura nõ adiunxit ei suum agẽs proprium. Falsò igitur existimarũt plurimi argentũ viuum commune, & sulphur commune materiam esse metallorum. Nam vllo vnquam tempore non accidit, vt illa simul ambo mixta reperta sint in mineris, qua ratione poterunt igitur esse vera

materia metallorum in concauitatibus terræ, vel artis noſtræ ſupra terram: vt loquitur Geber in ſua Summa de Principijs artis. Et idem alio loco: Noſtrum (inquit) argentum viuum aliud nihil eſt, præterquàm aqua viſcoſa, deſponſata per actionem ſui ſulphuris metallici. Hæc eſt vera noſtra materia, quam natura præparauit arti noſtræ (vt ait Valerandus Syluenſis) & reduxit in certam ſpeciem veris Philoſophis notam, abſque vlteriori tranſmutatione ſuijpſius. Auicenna ſimiliter ait: Natura nobis vnam ſolam præparauit materiam, quam ars noſtra componere per ſe minimè poteſt. Fatuum igitur foret credere, ex omnibus materijs, quas miſcere poſſemus, vllas, etſi metallicas, aut quaſcunque alias, eſſe poſſe veram ſcientiæ noſtræ materiam, cùm natura nobis præparauit illam, vt nihil deſit præter hæc duo: ſcilicet eam purificare, & perficere, coniungereq; per decoctionem ſibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Raſis libro Præceptorum: Noſter mercurius (inquit) eſt verum fundamentum noſtræ ſcientiæ, ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animaduerte fili totum opus ſapientum Philoſophorum, in argento viuo ſolo conſiſtere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc obſeruare mercurium, quem coagulatum vocat, & occultũ in latebris deauratis. Geber de eodem mercurio: Laudetur (inquit) Altiſsimus, q̃ hoc argentum viuum creauit, eiq̃ue dedit potentiam incomparabilem, ad magiſterium ſcientiæ noſtræ verum perficiendum. In ſumma nemo non ſcribentum ſapientum fuit eiuſdem opinionis.

Obij-

Obijcient operantes moderni temerarium me iudicantes, qui tot ac tantos viros prædeceſſores auſim reprehendere, quorum theorica & practica ſublimare docent argentū viuum (quod mercurium appellant) cum vitriolo & ſale communi, poſteà per calidam aquā reuiuificare, vt cum auro tandem permiſceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum ſoluere & fixare: quo diuinum opus noſtrum perficiatur: quod ſcribit Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario: item Raymundus Lullius in ſuo Teſtamēto. Vt iſtis reſpondeam quod ſatis ſit ipſis, per eoſdem autores, quos allegāt, quorum ſcripta teſtantur, iſtas operationes omnes, deſtillationes, ſeparationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de cauſa poſitus fuiſſe, quā vt ſub eiuſmodi laruis practicam noſtræ ſcientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanouanum, qui poſtquàm in ſuo Roſario docuit diuerſas iſtas operationes, ſub finem ſuæ recapitulationis in hæc verba, vel his ſimilia prorumpit: Oſtendimus (inquit) veram practicam, verumq; modum opus noſtrum diuinum perficiendi, ſed breuibus admodum verbis, quæ tamē ſatis prolixa videbuntur intelligētibus. Proinde tottámque diuerſis, ac prolixis operationum ſermocinationibus, non intellexit veram præparationem diuini huius operis, neque practicam, quam anteà breuibus tractaſſe dixerat. Hoc ipſum Raymundus in fine Codicilli, vbi reſpondet illis, qui fortaſsis interrogare poſſent, cur deſcripſerit artem, cùm anteà dixiſſet impoſsibile cuiuis ad artem hanc, eiusque veram notitiam librorum le-

ctura præuenire? Vt (respondet) lector fidelis introducatur, habitumque sibi contrahat, quo peruenire queat in veram operis nostri diuini cognitionem, cuius præparationem sincerè nunquam posuimus, nec declarauimus apertè. Constat igitur prolixas atq; diuersas eiusmodi præparationes, quas docet in suis libris, non esse solam & vnicam practicam operis nostri diuini. Qui paulò doctiores erunt, obijcient mihi, rogantes, cur scripserim diuinum opus nostrum fieri ex vnica sola materia, videlicet ex vnico & solo argento viuo animato, cùm Geber in sua Summa, capitulo de Coagulatione mercurij dicat, extractam esse à metallicis corporibus, cum arsenico suo præparatis. Rosinus contrà dicit esse verum sulphur incombustibile, ex quo diuinum opus nostrum constat. Salomon Rex filius Dauid hoc ipsum attestatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus existētibus sub cœlo verum nostrum sulphur. Pythagoras in Turba Philosophorum scripsit: Opus nostrum diuinū perficitur, quando sulphura vicissim coniunguntur, aliud cum alio: quapropter ex sulphuribus constat, & non ex argento viuo animato solùm. Vt responsum demus, quo spiritibus à via delirātibus satisfactū sit, in memoriā reuocanda sunt, quæ suprà diximus de metallorum materia, naturam videlicet in terræ concauitatibus, adiungere proprium agens argento viuo. Cæterùm quia diuinū opus nostrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, vt Lilius scripsit ipsum tot nominibus appellari inter Philosophos, quot in hoc mundo res creatæ sunt, innuens per hæc verba nomi-

nibus infinitis vocari: quāuis vna semper & eadem res, ex vnica materia sola constans, existat. Philosophi nihilominus, qui præcesserunt, illi tot ac tam varia diuersaque, iuxta colorum in decoctione apparentium varietatem, imposuerunt nomina pro suo arbitrio. Qui, vti nos, vocauerunt argentum viuum animatum, considerarūt primam nostram materiam, (quam antiqui Philosophi Chaos appellarunt, cuiuscunque principium ab exordio sumptum) verè per omnia simile esse naturæ & materiæ argenti viui, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concauitatibus metalla, vti suprà demonstrauimus. Item qui diuinum opus nostrum vocauerūt lapidem Philosophorum (quod illi communius nomen est) id respectu finis decoctionis materiæ nostræ fecerunt, quia fixa permanet in igne: solent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab isto non sublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, iuxta suas rationes, quæ singula recensere longum foret: vt ait Malueścindus: Si materiam nostram dicamus esse spiritualem, verum est: si corpoream, non mentimur: si verò cœlestem, verum est nomen eius: si terrestrem, non impropriè loquimur. His verbis manifestè patet, varietatem nominum ab antiquis nostris prædecessoribus impositorum operi nostro diuino, diuersis rationibus in diuersitate colorum & operationum apparentium in sua decoctione fundatam esse.

Pariter & qui sulphur appellarunt, vt attestantur autoritates, quæ cótra me possent adduci, respectu ad postremam decoctionē, in qua materia

apparet fixa, ita loquuti sunt. Vt igitur ab initio veram argenti viui demonstrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demùm occultum, & quod intrinsecus existens, erat incognitum: pars fixa videlicet, quam sulphur appellamus, manifestatur continuata, postremaq; decoctione, in qua dominatur supra partem volatilem. Hac de causa materia nostra non appellatur amplius volatilis (intelligo de his, qui postremam decoctionem considerant) at sulphur denique fixum. Vt ait Arnaldus de Villanoua in suo Rosario magno, cùm de postrema decoctione loquitur operis nostri diuini: Est (inquit) verum sulphur rubeum, per quod argẽtum viuum perfici potest in aurum. Proinde concludere verè possumus, omneque dubium resoluere, materiam, ex qua diuinum opus nostrum componimus, non esse nisi vnam rem solam in omnibus, & per omnia similem illi materiæ, qua natura in terræ concauitatibus vtitur ad procreationem metallorum, non obstantibus omnibus in contrarium suprà allegatis autoritatibus, ac similibus alijs quibuscunque. Nominum enim diuersitas (vt ait Aristoteles) rem esse diuersam non efficit. Vt nostræ diuisioni finem imponamus paulatim, reliquum est, vt nostræ scientiæ terminos declaremus, id est, sententias optimorum & præcipuorum autorum, qui præcesserunt, conferamus: vtuntur præcipuè quatuor terminis, inter alia, de nostri diuini operis compositione differentes, vt sunt, elementa quatuor, fermẽtum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod aliàs masculum appellarunt, ad fœminam

minam facta comparatione, velut coaguli ad lac simplex. Quo meliùs itaque declaremus, quidnam intelligât per elementa, sciendum quid Philosophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confusè quatuor illa continebantur, & quæ ob suam contrarietatem, quodlibet suas actiones demonstrando, manifesta nobis facta sunt. Quamobrem Alexander in Epistola sua: Quicquid (inquit) antiquis demonstratum fuit, esse calidæ qualitatis, ignem esse iudicarunt: quod siccum & coagulatum fuit, esse terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, subtile ventosumque visum est esse, aerem appellarunt. Quorũ duo sunt in alijs duobus occulta & conclusa, vt ait Rasis libro Præceptorũ: Omne compositum (inquit) ex quatuor constat elementis, duobus occultis in alijs duobus apparentibus, aere videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, vt anteà diximus. Et quia duo conclusa non possunt actiones suas demonstrare, præter alia duo, debilia vocauerunt, alia verò fortia. Hac de causa dicunt composita esse perfecta, quando humidum & siccum, id est, aqua & terra coniuncta sunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ sunt aer & ignis, per conuersionem vnius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si conuerteris elementa vnum in aliud, inuênies quod quæris. Hæc sententia benè perfecteq; cognita nobis demonstrat veram materiam, & perfectam indicat scientiæ nostræ practicam: quapropter, vt meliùs intelligi queat, propriùs de quatuor elementis, & eo-

rum natura loquendum est, cùm sint necessaria in operis nostri diuini compositione. Hermes ait: In terra nostra creata sunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquá esse præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis nostri diuini compositionem requisita, creata sunt: in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis nostri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua sola, quam Philosophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inspissaretur coniunctione decoctioneque supernaturali, præterquàm nobis est inutilis. Proinde vera loquutus est Hermes, dum dixit ex terra prodijsse reliqua elemẽta, cùm ipsa sola suas demonstret qualitates in operatione secunda, non secùs atque aqua suas demonstrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum scripsit, ac ad alios, ipsam esse præcipuum elementum, in operis nostri diuini compositione.

Hæc sunt illa duo elementa, quæ Philosophi dicunt esse cognoscenda, priusquàm aggrediamur opus. Vt Rasis libro Luminum: Priusquàm (inquit) incipiatur opus, est cognoscenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in istis duobus compræhenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet secum, & scientia nostra nobis inutilis futura est. Hac de causa præcipitur, elementorum quatuor conuersio, vt diuinum opus nostrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque resistere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter

magnam

magnam ſuam perfectionem. Iſta conuerſio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud eſt, præterquàm terram, (quæ fixa eſt) volatilem reddere, & aquam (quæ eſt humida volatilisque) ſiccam & fixam efficere: quod probè fit continuata noſtra decoctione in vaſe noſtro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè noſtra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipſum atteſtantur ſcripta Raſis, & aliorum ſcripta varia Philoſophorum in eandem ſententiam, quum dicunt, veram ſeparationem, & coniunctionem elementorum quatuor, in vaſe noſtro fieri nullatenus tacto manibus pedibúſue: quoniam (vt aiunt) lapis noſter ſeipſum diſſoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiuſuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua eſt eiuſdem opinionis in ſuo Roſario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis: Nullo alio labore eſt opus, quàm in aqua trucidanda, hoc eſt, fixanda: nam ſtatim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata ſunt, id eſt, fixata. Falſæ ſunt igitur operantum huius temporis, & elementorum ſeparationes ſophiſticæ, in ſcriptis eiuſmodi Philoſophorum omnium peſsimè fundatæ, qui vetant expreſsè deſtructionem ſimplicium in ſuis præparationibus, quia (vt aiunt) impoſsibile eſt arti primas formas dare. Certiſsimum eſt, elemẽta quatuor minimè componi poſſe, niſi priùs deſtruerentur. Quapropter non eſt opus hac elementorum ſophiſtica ſeparatione, falſaque ad operis

noſtri diuini compoſitionem. Falſam eſſe talem ſeparationem, hoc ipſo probatur, quod anteà dictum fuit: nempe duo elementa eſſe in alijs duobus comprehenſa: quò fit, vt veram eorum ſeparationem cognoſcere minimè poſſumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ ſeparaſſe dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo ſit ipſorum oleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde ſat mihi fuerit, oſtendiſſe naturam & qualitatem elementorum, & eorũ cunuerſionem in hac noſtra ſciẽtia neceſſariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia ſcientiæ veris filijs, vtque illos cognoſcentes, fugiant ab eorum conſortio. Iam videamus quídnam intelligant Philoſophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter ſe dicunt vſurpaſſe: priori ſignificatione dum faciunt comparationem operis noſtri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in ſuam naturam & paſtam conuertere: ſimiliter diuinum opus noſtrum conuertit metalla ad ſuam naturam: & quia eſt aurum, illa tranſmutat etiam in aurum. Verùm quod rarò in hanc ſignificationem aſſumpſerunt (in qua nulla difficultas) ad ſecundam veniemus, in qua ſcientiæ noſtræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque ſecundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus noſtrum perficit: quod quidẽ oculis eſt incognitum, & intellectu ſolo perceptibile quid.

Etenim

Etenim ab initio materia noſtra apparet volatilis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos oportet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc medio retineat animam, quæ medio iſtius iam factæ coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas operationes demonſtrat in opere noſtro diuino. Vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum, ad hunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiritum & animam. Non quòd intelligant quemadmodum Aſtriſtoteles declarauit, & alij Philoſophi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vocarunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natura poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spiritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet retinendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſiue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in opere noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto pôſt primam præparationem) nec in operis medio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpectibus, & conſiderationibus rem vnã & eandem vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet volatilis, vocauerunt animam, quia ſecùm deferebat corpus. Poſteaquàm id quod occultum erat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante ſpiritu, hoc eſt, animã retinuit, hanc ad propriam

naturā ſuam reducendo (id eſt, in aurum) eamq; ſua fixauit potentia, per auxilium artis noſtræ. Hoc ipſō declaratur exactè, quod Hermes ſcripſit, nullam tincturā fieri citra lapidem rubeum. Nam vt Roſinus ait: Verus ſol noſter apparet albus & imperfectus in noſtra decoctione, & eſt perfectus in rubeo ſuo colore. Fermentum eſt de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam, vt per ea ſcripta poſſet intelligi. Verùm eſſe teſtatur Anaxagoras, inquiens: Sol noſter eſt rubeus & ardens; qui coniunctus eſt animæ albæ, & naturæ lunæ, ſpiritus medio: quamuis totum ſanè aliud nihil ſit, præter argentū viuum Philoſophorum. Morienus declarat: Impoſsibile fuerit (inquit) ad perfectionem ſcientiæ noſtræ peruenire, tantiſper donec luna ſoli coniuncta ſit, præter quem ſcientia noſtra eſt inutilis, vt ait Hermes, & reliqui omnes Philoſophi. Per hęc intelligi poſſunt ea, quæ Raſis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis noſtri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium noſtræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia noſtra non deſtruatur: nam, vt in Turba ſcriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis noſtri diuini, vtrumq; prouenit ex adminiſtratione ignis. Proinde ſuaſerim vnà cum Raſi, ne quis temerè huius practices ſuſcipiat prouinciam, in hac noſtra ſcientia, priuſ-

quàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuersa) in operis nostri diuini compositione apprimè necessaria, probè admodùm cognoscat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipsi, quod in secunda operatione solet accidere, vt anteà dictum. Nõ propterea venenosum quid addendum esse quis existimet in nostra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt existimarunt nonnulli literam considerantes) sed quòd industrium, ac vigilem operatorem esse oporteat, ne terminum & horã natiuitatis aquæ nostrę mercurialis prætereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de causis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenum humano corpori nil pręter damnum inferre potest: si hoc loco non coniunxerimus illud sua hora determinata, nihil nobis quã detrimentum adfert, ac dispendium, vt suprà diximus. Posterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod scripsit Hamech, inquiens: Cùm nostra materia peruenit ad suum terminum, est coniuncta suo veneno mortifero. Item quod Rosinus: Venenum hoc (ait) est valdè magni pretij. Haly, Morienus, & reliqui omnes idẽ attestantur. Eadem comparatione theriacã vocarũt, vt ait idem Morienus. Quoniam id ipsum operatur in corpore metallorum, quod in nostro theriaca. Quamuis etiam id quod scripserunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta est, quia per ipsam diuinũ opus nostrum

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debent ex allegorico sensu, & non ex apparentia literæ, quod plæriq; falsò existimarunt. Istiusmodi est postremi termini, magis vsitati, & intellecti minùs, interpretatio: etenim maior pars p ipsum intelligunt diuinum opus nostrum, quãdo perfectum est: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, nostræ materiæ tantillùm proiectum super viuum argẽtum, istud congelat, & ad propriam suam naturã adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per ea concludunt materiam nostram comparari non posse metallis, quia congelata sunt. Proinde sciendum est, quando mercurius noster apparet simplex, est labilis, ipsumq; Philosophi lac vocarunt, cuius coagulum appellant id, quod nos suprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, nisi pauca decoctione, nostrum coagulum etiam à nostro mercurio non differt, nisi per decoctionem, quam acquisiuit anteà: hoc est magnum & supernaturale secretum, ob quod Philosophi nostram scientiam diuinam esse dixerũt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt suprà narrauimus. Hoc est coagulum, quod Hermes vocauit florem auri, de quo volunt intelligi, cùm inquiunt: In congelatione spiritus, facta est vera dissolutio corporis, & econtrà, in dissolutione corporis, est facta vera congelatio spiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi nostram aquam (id est, mercurium nostrum) per se congelari, credidi firmiter nostram scientiam esse veram. Eandem ob causam

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati, præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit, & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionē fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, ideò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potētiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamē retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcendere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligētes quod in Turba Philoſophorū: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, nē decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similibus ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſui antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quàm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citrà vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt)

coagulato per actionē sui proprij sulphuris (qd Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata nostra decoctione, tantam ac tam excellentem acquisiuit perfectionē, vt opus hoc nostrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum transmutare minerali simile, idque diuersis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè satis declarauimus, quinam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla simplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi possunt, aut perfectè misceri simul, diuinum pariter opus nostrum, quia constat ex solo argento viuo animato, pati nullo modo potest coniunctionem cum sulphure, quod remansit in metallis imperfectis, ob digestionis defectum, vt suprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm sit potentissimum, & summa digestione perfectissimum, separat sulphur dictum à metallis, & argentū viuum, quod in ipsis est reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectionē facimus eius super commune viuum argentum, reperimus ipsum totum fermè conuersum in aurum. Contrariū videmus efficere super metalla proiectum: siquidem ex semilibra aliquorum vix habentur vnciæ sex: at quantò magis decocta sunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaq; huius opusculi mei secundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam scientiæ nostræ diuinæ practicam sub diuersis allegorijs explicabo. Quam Deus manifestabit suis fidelibus, eiusq; studiosis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea scripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. suum, ad sui gloriam & honorem: cui sit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIONYSII Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philosophos & Cosmographos in tres partes principes diuisa est: in Asiam, Affricam, & Europam, sub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione sitas, subque dominio diuersorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnusquisque res diuersas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum singularem valorem: posterior causa non æquè grata, atque prior existit, quod experientia didici, cùm varias atque aduersas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi sapientes valdè miseros & abiectos, econtrà ditissimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorsus, & inepti, hoc loco potissimùm sapientes honorabantur ab omnibus, & præsertim à maioribus summo fauore & obseruantia maxima prosequutos animaduerti. Haud secùs opum inopia mineraruмque (vnde nobis aurum communicatur, & alia metalla) his locis vbi non reperiuntur, maxi-

mam istorum æstimationem efficit, vt abundantia secùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæq; nulliúsue pretij, perfectiq́ue nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum semper occæcarunt, vt perfecta pretiosaq́ue non cognoscerent. Quapropter indignati sapientes, cũ vident ignaros esse prælatos, aliò se conferunt, suæ sapientiæ vires & potentiam deliberãtes, alibi locorum demonstrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam desistere, donec reliquã mundi partem, vltra suam, qua potiebatur, sibi subiecisset copiarũ suarum præsidio, & præsertim fidelis œconomi sui consilio. Interea dum hæc in animo versabat, varios ac diuersos adiunxit sibi extraneos, qui quòd minimè fideles essent, existimarunt se liberaliùs exceptos iri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt solent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis consilia. Qui paruipenderunt, nullam terrenã existimantes potentiam suæ resistere posse, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil nisi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varijs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & susurronibus benignę præbentur aures, viri sapientes derisoriè tractantur nomine philosophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non sunt dedignati, nec adhuc facerent, si sanum, vt anteà libenter adhuc audirent consilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, suis stipatus præsidijs, auxiliaribúsue

búſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumq́ue ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq́; ſex millia, innumeraq́; tormẽta bellica. Princeps itaque deſerens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtẽ, & in fluuium illcò traieciſſent, fractisq́ue pontibus ſibi ſuoq́ue Principi proſpexiſſent, maximũ imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquã expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turcię hanc obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autem ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum, ornatissimum quoque singulis tanto Prin cipe dignis, in quo toto tempore mansit, quo durauit obsidio, quòd summè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor fenestras ei fuit conspicuum quicquid hostes facerent machinationum, vt ipsum interciperent. Verùm intrare non poterant, quòd porta sui domicilij præcipua, ad eum erat occlusa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de singulis adeò prudenter disposuit, atque prouidit, vt integro obsidionis anno deficeret nihil. Ob varios & asperrimos insultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus est Princeps exercitum suum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per suas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori suadentibus, ne castra moueret: Si Prin cipem (inquiunt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præsertim quòd nostri fuerit ordinis, & à nobis recessisse dicat ea de causa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem si manus euaserit nostras, omnem vindictę quæsiturus est occasionem. Hæc & similia verba mouerunt Imperatorem, vt obstinato prorsum animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua posset. At instâte hyeme, parte castrorum suorum tantisper secum retracta, reliquâ in obsidione reliquit Imperator sub Ducatu potentissimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduersus boni Principis militem. Consilium Imperatoris erat, ne sui castra moueret antè præterlapsum annum. Quod intelligens Princeps

per

per suum œconomum turmis imperauit suis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ suæ indignationis, ni facerent imperata. Quòd si etiam præstitissent, addito ingenti proemio quibus suis, insuper pollicitus est in propria persona, comitãte fideli suo œconomo prodire, hostiq́ue manum infligere tam strenuè, vt vel vitam foret amissurus, aut primum Imperatoris vexillũ reportaret, spoliisq; ditaret omnes, qui sequuti fuissent, supra cunctos suos inimicos, qui obsidebant eum. Reassumptis igitur animis, priusquàm tempus constitutum præterlaberetur, allata sunt ei per suas turmas, quotquot Imperatoris signa desiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum suum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum interstertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vsq; adeò dissimile vexillo Regis Gallię: Quartum insignitum erat Luna crescente: Quintum verò simile fuit signo maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo suo prodiret ad mœnia, & ibidem strenuè supra modum pugnaret, vsque dum consequeretur maximum vexillum Imperatorium. A` pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obsidionis, initio residuis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum suis, & œconomo viriliter insiliens in hostem, totũ exercitum partim prostrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum suorũ auxilio, qui omnes sui Prin-

pis coloribus illustrati sunt. Quò factum deinceps, vt omnis Potentatus, siue Papa sit, aut Imperator, siue Rex, Princeps, vel Solimanus, quotquot sunt, huic vni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedat applausu maximo, Deo sic iubente, ac volente, cui sit laus, honor & gloria perennis. Reliquum erit, vt operis nostri diuini proiectione super metalla, tincturam gemmarum, & humani corporis medicinam in eo sitam esse, declaremus.

De proiectione super metalla.

REGIS nostri multiplicati viribus, & cibis refecti, vncia vna proiiciatur super vncias quatuor auri puri, putique liquati, fiet inde materia frangibilis, quę pulueriſata, coquatur in monte clauſo inſultus poſtremi calore, vaſe admodum ſtrictè etiam obturato, ſpatio trium dierum. Huius pulueris vncia vna proiiciatur ſuper vigintiquinque marcas argenti, vel cupri, vel ſuper octodecim marcas plumbi vel ſtanni, vel ſuper quindecim marcas argenti viuico mmunis, in crucibulo calefacti, vel plumbo cōgelati. Materia mox ſpuma craſsiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet, ac ſi crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia, & erit in aurum conuerſa. Verūm ſi dictum pondus obſeruatum nō fuerit, nec materia priore ſuo colore mutata: qua propter eſſet in cineritio magno fulminanda ſine plumbo, vt horarum trium ſpatio materia, quæ non erit tranſmutata, conſumatur, reliquum in fundo purum, eſt cimento regali ſex horis latiùs purgandum. Hac via totum habebitur aurum,

opera

opera magni Regis noſtri conuerſum, ſimile minerali quouis & æquipollens. Et hæc eſt via, quã docet Raym. Lullius in ſuo Codicillo, quod ad proiectionẽ attinet. Secundam pro tinctura gemmarum docet in ſuo Teſtamento.

De Tinctura gemmarum & vnionum.

LAVANDVS eſt magnus ille Rex noſter, ac reficiendus ſtatim poſtquã allatum eſt ei ſignum album creſcente luna inſignitum, nec finis obſidionis eſt expectandus, ſed à ſuæ refectionis paſtu primo. Hic eſt mercurius, quem Raymundus Lullius vocauit argentum viuum exuberatum. Eius vnciæ duę, vel tres ponantur ſuper cineres, in alembico paruo benè clauſo, deſtillentur igne lento primùm, cùm nihil hoc igne ſtillare volet ampliùs, mutato recipiente lutatoq;, fortiori tandem vrgeatur igne, quicquid aſcendere poterit. Liquor iſte ſecundus in alembico recenti, per balneum Mariæ deſtilletur, tertiò cohobando liquorem ſuper feces viſcoſas, & aqua breui ſuo tempore diſſoluentur: tertia vice tamen totum per cineres deſtilletur, & poſtmodùm in alembico recenti per balneum rurſus deſtilletur quater, feces vice qualibet ſeruando ſeorſim, vſque dum aqua deſtillata ſit clara ſplendensq́ue perlarum candido nitore, cuius vſus hic eſt ad vniones. Ponantur iſti licet minutiſsimi, in cucurbitam paruam, quibus affundatur aquæ dictæ tantùm, vt parumper emineat, cooperiatur galea cæca, & poſt horas tres in paſtam reſoluentur albam, & ſupernatabit liquor admodum clarus, euacuetur modeſtè ne turbetur. Cucurbita cum paſta

ponatur cooperta, in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, postmodùm auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinsecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur, adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concauitates. Tandem spatula aurea formulæ medietas replea tur vtraque dicta pasta, filum per medium collocetur in medio sui foraminis, claudaturq; formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quò benè foratus sit vnio per medium. Aperta formula eximatur vnio formatus, & ponatur in scutellam auream altera simili coopertam, non tangatur manu, siccetur in vmbra, & non ad Solem. Cùm plures habueris, filo perforentur omnes, & in canali vitreo ab vna parte latum foramen habente, ab altera non maius filo aureo, & suspendantur simul in bocia, vel vrinali vitreo mundo supra liquorem dictum sublimatum, lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, posteà tribus ad Solem, singulis ternis horis mouēdo vitrum, vt vapor ascendat, hoc artificio perficiētur vniones tantæ quantitatis vt voles. Ad eundem modum de rubinis & carbunculis fieri poterit, rubei mercurij medio, post vnicam eius refectionem.

De vsu diuini operis nostri, ad humani corporis medicinam.

SVMATVR pondere grani vnius post exitum Regis, & albo vino dissoluatur in argenteo vase. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris administretur, paulò pòst mediam noctem, & vno die

die sanabitur, si morbus sit vnius mensis, si fuerit vnius anni, infra duodecim dies, vel infra mensem, vbi valdè diuturnus morbus esset futurus. Ad conseruandam sanitatem, sumendum ex eo parùm singulis annis bis, sub initium veris & autumni. Hoc medio sanè viuitur, & alacriter vsq; ad prædestinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus sit, honor & gloria nunc & semper, in æternum. Amen.

FINIS OPVSCVLI DIONYSII Zacharij.

ANNOTATA QVAEDAM EX NICOLAO FLAMELLO AVTORE GALLO.

AD metallorum verá cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc speciebus existunt, in sulphure videlicet, ac in argento viuo duas habere formas, vnam masculeam, alteram verò fœmineam, quæ duo spermata maris atque fœminæ, sulphuris priùs, elementa masculina duo continet, ignem & aerem: posteriùs alia duo fœminea, terram & aquam. Quæ duobus comparantur in arte serpentibus, vni alato, terribili, alteri quidem alis carenti multò horribiliori. Hæc duo spermata si per naturam coniungantur in ventre mercurij, qui propter suum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo deuorans, & eius ventrem, licet

aurum & argentum ſubintrent, non abſumuntur, quòd illo natura duriora ſint, atque perfectiora. Mercurius eſt imperfectus, nihilominùs aurum & argentum communia proueniunt ex eo. Argentum eſt ſubſtantia lunæ inferioris, vt aurum ſolis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet p dicta ſpermata, qui poſtquàm ſemel mortificatus fuerit à natura, nunquá poterit ampliùs reuiuiſcere. Nam vel tantillùm congelatus in venis terreſtribus, adeſt mox in eo granũ auri fixum, qd ex duobus ſpermatibus producit verũ germẽ mercurij. Vt à plumbi cauernis videre licet, in quibus nulla minera locorum vbiuis, in qua fixi granum verum non contineatur manifeſtè, id eſt, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio mercurij eſt minera plumbi, in qua poſitum eſt à natura. Hoc verè multiplicari poteſt in ſuam perfectionem abſque dubio vel errore, exiſtens tamen in ſuo mercuio nõ ſeparatum à ſua minera. Metallum enim in minera ſua conſiſtens, eſt mercurius, à quo ſi granum ſeparatur, vt pomum erit immaturum ab vrbe ſua deſumptum, quod prorſus deſtruitur. Granum fixũ eſt velut pomum, & mercurius arbor. Non eſt igitur ſeparandus ab arbore fructus, quia non poteſt aliunde nutrimentum accipere, quàm à ſuo mercurio. Maior eſt fatuitas in mercurium ponere aurum & argentum, non ſecùs atque diſcerptum pomum arbori rurſum infigere. Vt igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, ſumenda ſimul arbor cum ſuo fructu, quo denuò plantetur, citrà fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobiliorem,

rem, quæ plus nutrimenti dabit vnico die, quàm prior ager in centum annis exhibuisset, ob ventorum assiduam agitationem. Altera terra, quòd soli proxima sit, crescere vegetareque facit arborem, continuo rore, & assiduo sole in horto philosophico, manè vesperi, dies & noctes, ac in singulas horas, absq; intermissione, lucente, arborq; rore dulcissimo conspergitur, ac nutritur, vno anno magis, quàm in priore terra decem millibus. Positis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor eius, qui ros est, impedit combustionem. Lignorum vel carbonum calor est inutilis, imò noxius. Noluerunt itaque sapientes Philosophi in alia re quapiam operari, q̃ in ipsa naturæ, cùm ipsa luna, in matre congrua mercurio. Ex quo tandē generalem mercurium effecerunt, longè potentiorem & fortiorem illo naturali. Ascende igitur in montem, vt vegetabilem, saturniam, regalem & mineralē herbam videas. Succus enim eius sumatur purus abiectis fecibus. Ex eo namq; maximā partem operis tui perficere poteris. Verus est hic mercurius Philosophorum. In primis igitur mercurium tuum ne laueris, sed iungas ipsum cum patre suo, id est, cum igne, super cineres, qui stramen sunt, in vitro solo, absque vlla re alia, quod nidus est, in furno, qui domus est: ex nido pullus nascetur, qui suo sanguine sanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FONS & cauerna metallorum omnium, est mater, ex qua nascuntur & proueniunt illa septem, vt ex sua natura: item Saturnus, Iupiter,

Mars & Luna. Plumbum intellectualiter est aurum leprosum, &c. Fons autem naturæ si mercurium in eo positum recipiat, inde medicina fiet excellentissima. Nascitur in terra massa plumbea mercurius, qui clausus in carcere postea liberetur, alioqui non potest sciri pondus, neque mensura, quæ desideratur: ad eum tamen cognoscere modum poteris. Solis mercurius, non est mercurio lunæ similis, cū hic semper albus manere debeat, quo sibi similem procreet, mercurius verò Solis est rubificandus, & hic est labor primus: & postmodū congregari poterunt. Notandum vtique quintā essentiam esse nobis in hac arte præcipuè necessariam, & mercurium istū reperiri potissimùm eo loco, in quo sol est in maximo suo calore, multosq; flores producit: nā post flores sequuntur fructus. In luna similiter inuenitur dū in ipsa quæritur: in Saturno, Martè, Venere, & in Mercurio securiùs: ego autem (Flamellus inquit) in sole reperi & elaboraui. Cùm igitur singula cōueniunt in hoc opere philosophico, quorū quodq; simile est alteri, tū fœtus matrē deuorat, patremq; suum in vnico lacu suffocat, in quo simul flores, lac, fructus, atq; sanguis inueniūtur. Metallum igitur hoc vnū in vnco vase ponendū, & in vnico furno. Mercurius est de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreuiationē vnicū habetur in hoc mundo metallū, in quo mercurius iste noster abundè reperitur. Aurum calidum est & siccum, Luna verò frigidæ naturæ, Saturnus grauis atque mollis: quapropter soli similis hoc ipso, aurū leprosum appellatur: Venus est Lunæ similis pondere & malleatione, Mercurius frigi-

dus

dus & humidus similis Ioui, qui nascitur ex eo, Mars autem durus grauis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne consistit, vt videlicet igne tuum sulphur penetratiuũ efficias, & attractiuum, quo matrẽ suam deuorare queat, & compleueris opus. Matrem infige ventri sui fœtus, quem anteà peperit, tum demũ sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus. Postquá sulphur tuum deuoratũ erit, mercuriusq; suus mortificatus, coniiciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, iuxta hos versus: *Si fixum soluas, faciasq; volare solutum,*
Et volucrem figas, faciet te viuere tutum.

Io. Mehunnius de Lamentationibus naturæ.

SVB Luna quod cõcluditur, cœlum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non secùs atq; fœmina virũ. Materia solùm est ex 4. elementis, ex quibus fit chaos, & ex isto Rex atq; Regina generantur. Primò quidẽ creatus est ignis à Deo, quem sub Luna collocauit, expertem corruptionis, & purissimá essentiæ quintæ partẽ in se continentem. Posteà factus est aer subtilis, in quo Deus pariter essentiæ quintę partem posuit, non tantam ac in igne, minorẽ in aqua, & in terra minimam. Vt ignis igitur in aerem agit, sic aer in aquam, & in terram. Terra mater est, & nùtrix omnium quę cõcipit in vtero suo ab igne: hoc ipsum fouet, in centrumq; vsq; suum absq; intermissione. Cùm igitur sola natura potentiam habeat reducendi 4. elementa in primam materiam generaliter mixtam, quibusuis elementis. Impossibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipsam, quæ sola dat materiam atque naturam.

Quinta namq; essentia, quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, vt nunquam dissentiant ampliùs. Considerandum in primis aurũ, quod pulcherrimam formam suam accipit in cœlo, & optimam in terra materiam, pariter & gemmæ. Cœlum igitur quintam essentiam informat forma & materia in elemento contenta, per quam forma detinetur: quę depuratione, & successu longi temporis perficitur. Aurum itaq; & gemmæ per me naturam solam componuntur: nemo enim proportiones præter me nouit. Quod vtiq; quæris summũ est naturæ secretum, descendens ex virtute cælesti. Quapropter tota scientia naturæ debetur, qua simplicitas elementi de cœlo depromitur: hæc in cœlo dicitur essentia primitiua, & in elemento quinta, quam ipsa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in superius conuertendo, & frigidum & siccum, in humido & calido conseruando, lapides atq; metalla sub humido suo radicali, cœlestibus motibus astrorum, quibus elementa gubernantur, & eorũ obediunt influentijs: vt quantò purior est materia, tantò per naturam fiat excellentius opus. Cœlestis itaque motus, est intelligentia correspondens in inferioribus, in quibus per suas influentias omnia producit in esse. Vtitur ergo natura materia in igne quouis infallibili, quia ex isto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine sicca prouenies, nihil quod tangit humectans, nõ recedens neque volatilis, est oleum incombustibile. Nullus artificialis ignis tantum calorem infundere posset, quantus ex cœlo prouenit. Cæterùm in

istis

istis non ignorandum, opus hoc nostrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in vnico vase clausa, in vnico furno id continente, quod eam perficit: nam solo regimine perficitur, imitando naturā. Hæc in generatione hominis, corpus admodum subtiliter format ex argēto viuo, & sulphure masculino agente, solo vase, matrice videlicet contēte, cuius furnus venter est, quamuis auxilietur homo per suam artem, dum ardet in sua natura, materiam congruam infundendo, præter quod, aliud nihil efficere potest. Non secùs in arte nostra, si quis eligere norit materiam eiusmodi, qua natura delectatur, eamque ritè præparatam suo vase & furno concludere, ego (inquit natura) & ipse perficiemus absque mora, modò requisitum ignem administrarit naturalem, contra naturam, non naturalem, & absque ardore: ignem (inquam) calidum, siccum, humidum, & frigidum. Considera igitur qualem esse oporteat: nam absque igne & materia nihil fit in hac scientia. Do tibi materiam (inquit natura) forma est, quòd ipsi tibi pares, non dico substantialem, neq; accidentalem, sed construendi vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in puluerē factam cum aqua sua, vase cōclusam vnico: rege calore temperato, hic promouebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non posset impedire siccitas, neq; resistere huic agenti, quin argentum viuum statim reducatur in primā materiam integra connexione. Proinde priusquàm opereris (inquit natura) disce me cognoscere, quæ mater sum, sine qua nulla creatura potest es-

sentiam recipere, vegetare, neque animam habere sensitiuam absque cœlo & elementis. Est vtique medium inter mercurium & metallū, quod sumendum est ad artem nostram: Est (inquam) aurum potabile, & humidum radicale, summaq; medicina, quam per tuam artem, & meam scientiam perficimus. Absq; me, quæ materiam exhibeo, nihil vnquam efficies, & absque te, qui ministras, non possum hoc opus exequi sola. Sed per me & te breui tempore consequeris. Transmuta quatuor elementa, metalla deferens & atramenta, sub specie transmutabili, quæ materia notatu digna fuit à Philosophis vsurpata, & ab ignaris contempta. Similis est auro substantia, dissimilis essentia: Conuertens eius elementa, quod quæris inuenies, inferiora sublimando, & superiora in inferiora conuertendo. Sumito igitur viuum hoc argentum agente sulphure mixtum, & vnico vase, vnico furno etiam concluſum, inhumetur vas pro tertia parte, supraque philosophicum ignem contineatur: omnisque species, præter materiam solam à qua minera sumit originem, relinquatur.

Responsio.

NVTVRA mouens superiora digitis & pedibus, inferiora transmutat elementa vsque in centrum terræ sine intermissione, à cœlo primā formam accipit, & materiam ab elementis: quamuis hæc materia confusa sit, & non diffusa, donec per naturam specificetur, & qualificetur. Tum demùm recipit formam substantialem, & posteà visibilem accidentalem. Formam priorem transmutat,

mutat, vt informet noua forma materiam. Obiectum namque potentia subiectum est, quia substantiam in actu, qui priùs fuit in potentia, sustinet. Aurum scitur esse minerarum omnium thesaurum, attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, vt suam excedat perfectionem: non habet enim maiorem potentiam, quàm perficiendi seipsum, quicquid moliatur artifex. Ipsum destruere ac in esse reducere, fatuum esset opus, cùm ex eo nihil plus virtutis, neque potentiæ haberi possit, quàm obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in speciem, vel in indiuiduũ, nisi primò corrumpantur. Etiam post corruptionem generatio non fit speciei similis, nisi fiat regressus in hoc genus. Quapropter auri destructio viam nõ sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem constrúi nihil potest: ipso namque mortuo pariter moritur eius substantia, vt ex eo non possit ampliùs aliud argentum viuum enasci, neque metallum. Et quia elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua, quorum quantitatem, qualitatem, proportionem perfectę coniunctionis suæ nemo nouit, separanda non sunt elementa, cùm reparari nequeant. Solùm id igitur quod natura generauit, nobisque reliquit sumendum ad artem. Summatim elementorum separatio non fit effectualiter argenti viui, neque solis, qui pater est artis filio suo spiritum impertiens.

Autoris incogniti.

EST in mercurio quicquid quæritur, ex quo

corpus, ſpiritus, & anima trahitur, vnde puriſsima & mundiſsima tinctura prouenit. Humor eſt pretioſus, hominem lætificans, factus ex terra, aqua & igne. Corpore vtiq; purgato, conceptoq; ſpiritu, tandem clarus fons exurgit, in cuius fundo iacet leo viridis, aut ſerpens qui extenditur. Si expergefiat in altum aſcendit, & poſtquàm ei deficit animus, deorſum decidit in balneum, quo tantiſper lauatur donec rubeſcat, lauatur (inquam) aqua vitæ vſq; dum non agnoſcatur ampliùs. Poſtremò vertitur in digniſsimũ lapidem, primò album, & poſteà citrinũ viſu pulchrum, atque delectabilem. Sis igitur de mercurio vero ſollicitus, quem natura generauit, & qui cũ ſuo patre moratur proſperè, proſperaque reddit imperfecta metalla.

Teſtamentum Arnaldi Villanouani.

LAPIS generatus, ortusque de terra per eleuationem perficitur, aquæ potione ſatiatus. Infra duodecim horas, vt minimum inflatur, & intumeſcit circumquaque viſibiliter. Poſtmodùm in balneo poſitus, vel in aeroſo hypocauſto moderatè calido & ſicco, ac purificatus ab extraneo vapore, ſoliditatem ſuarum partium acquirit, extenuatusq; ſuperflua humiditate, fit idoneus ad commixtionẽ. Quo facto, ex purioribus eius partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde poſitum in ouum philoſophicum, proprio & continuato calore, foueatur vt pro pullorum excluſione. Varietate ſuorum colorum nudatus, gaudet cum ſub compare, colore tinctus inſtar niuis. Inde pòſt abſque periculo reſiſtit ignis vio

lentiæ,

lentiæ, tantisper, donec pauonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali summaque potentia

Etsi breuis admodum hic videatur esse processus, prolixissimis tamen circunstantijs nō caret, ac operationibus. Singula compendiosè tractantur, quæ circa hoc opus necessaria sunt opera, per singulas periodos optimè considerandā, nec inconsideratè prætereunda. Nam faciliùs ex tantillo sermone veritas comprehenditur, huius diuinæ scientiæ, quām ex copiosissimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateq; veritatis vnitatem & simplicitatem contegentibus.

ALIAE QVAEDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AVTORIBUS.

De solutione & coagulatione materiæ Chimicæ.

QVM solutio sit præcipua huius artis operatio, primò de hac dicendum erit, adductis variorum Philosophorum autoritatibus, quo faciliùs intelligi queat, vna aliam interpretante. Hæc sunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere nostris collectaneis. Etenim ex varietate mens Philosophorum petenda est, si reducatur comparationibus ad vnum & eundem sensum. In quibus maxime conuenire videntur, hoc ipsum esse quod quæritur, non dubitandum. Totum vtique negotium

operis diuini philosophici consistit in his duabus operationibus, videlicet in solutione & congelatione. Solutio igitur ex sententia Gebri, est rei siccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis est reductio eius in mineralem aquam.

VILLANOVANVS.

Soluimus (inquit) quando corpora diuidimus, ea simplicia & subtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam resoluimus.

AVICENNA *de materia prima.*

Duplex est materia prima, propinqua & remota: propinqua est argentum viuum: remota est aqua. Quia argentũ viuum priùs fuit aqua, deinceps argentum viuum.

LVLLIVS.

Dissolutio primariam intentionem habet, ad destruendum cum lunaria.

CLANGOR BVCCINAE.

Prima materia haberi non potest, nisi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AVTOR INCOGNITVS.

Quàm difficilis res sit dissolutio, testari possunt, qui solutioni dederunt operam. Multi ad eam sua imperitia peruenire non potuerunt. Qui aliter igitur quàm per nostrum artificium soluit, frustrà soluit.

CLANGOR.

CLANGOR.

Solutio est opus naturæ, & non artis: artifex tantùm naturæ minister est, & adiutor.

AVICENNA.

Vt aqua est prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, est spiritus metallorum.

ROSARIVS.

Qui cupis inuestigare huius artis secretum, cognoscere te oportet primam metallorum materiam, alioqui tuo labore frustraberis.

VILLANOVANVS.

Dissolutio est sapientiæ perfectio: oportet enim vt ipsa sapientia quæratur: alioqui non inuenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non potest habere, nec reperire dissolutionẽ, nisi per ignem diuini ingenij.

AVICENNA.

Verum principium nostri operis est dissolutio lapidis. Idem: Primũ regimẽ lapidis est, lapidem soluere, & in suam primam naturam reducere.

VILLANOVANVS.

Indiges tu, quicunque vis operari, vt in solutione & sublimatione duorum luminarium primò labores. quia primus gradus operationis est, vt fiat argentum viuum ex ipsis.

LVDVS PVERORVM.

Artifex nostri operis primò debet lapidem soluere, deinde coagulare: quoniam opus nostrum

nihil aliud est, quã facere perfectam solutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, vt iungamus humidum sicco: id est, vt soluamus & coagulemus. Humidum est spiritus liquidus ab omni sorde mundatus. Siccum est corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum est terra: humidum verò est aqua.

ARISTOTELES CHIMIOGRAPHVS.

Primũ quod facere debes in opere, est, vt mercurium sublimes, deinde vt in mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Nisi conuerteritis corpora in subtilitatem, vt siue impalpabilia tactui, nõ dirigetur vobis quod quæritis. Et si trita non fuerint, reuertimini ad operationem, quousq; terantur, & fiant subtilia. Quod si feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TVRBA.

Nisi corpora fiãt incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentũ potest fieri, nisi omnia priùs soluantur.

ROSARIVS.

Qui aurũ scit destruere, ita quòd ampliùs non sit aurum, is ad maximum arcanum peruenit.

IOAN. AQVINAS.

Faciliùs est aurum construere, quã destruere.

SCALA

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis est occulti reuelatio, crassitudinis attenuatio, rei duræ & siccæ in quandam liquidam substantiam reductio.

VILLANOVANVS.

Aurum & argentum in penetralibus terræ dura, sicca, & strictissimè ligata reperiuntur. Per dissolutionem verò artificialem mollia redduntur, fluentia & substantia liquida. Idem: Natura in suo corpore tincturam occultat, quam ars manifestat cruciando, & torquendo corpus, modò per aquam, modò per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum sit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorũ dissolutione dissoluuntur.

VILLANOVANVS.

Aqua Philosophorum beneuolè & naturaliter dissoluit metalla, cum quibus non ingrato, neq; contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philosophorum virtus inest humida, proprietatem habens, quæ sine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDVS.

Similitudinariè generantur per artem homo & aurum: tamen horum spermata & semina per artem generari non possunt, eò quòd illam proportionem mixtionis, ad producenda semina, ars nescit componere.

CONGREGATIO PHILOSOPHORVM.

Natura eum gradum, quem perficere potest, perficit, sed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in se ea quibus indiget: sed nõ perficitur, nisi arte moueatur, & operatione. Item: Primæ dispositiones lapidis nulla arte induci possunt, natura solùm hoc facere potest. Item: Materia lapidis fit à natura. Materiam facere per aliquod artificium impossibile est. Lapis enim à natura creatus inuenitur, nec alio indiget, nisi vt remoueatur quod superfluum est in eo, id est, in materia eius.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deueniat tanquam aqua decurrens.

TVRBA.

Totum magisterium nostrũ fit cum aqua nostra, ex ea, & de ea fiunt omnia necessaria. Nam ipsa soluit corpora solutione vera & philosophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Alibi: Nisi quodlibet vertatur in aquã, nullatenus deuenietur ad perfectionem.

ALPHIDIVS.

Nisi naturas attenues, aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora esse aquam liquefaciendo, quæ apud Philosophos aqua sapientiæ nuncupatur.

ROSARIVS.

Aqua permanens, siue perennis, siue vinum ardens dicitur aqua corporis, id est, quando corpus

pus redactum est in mercurium. Item: Aqua permanens esse non potest absque suo corpore, cum quo soluta est. Item: Absque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solùm cum ardente vino, potes complere elixir perfectum.

SCALA.

Draco est sulphur, quod extrahitur de corporibus per magisterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere instituit, in argento sulphur albū reperiet, in auro rubeum. Et quoniam tale sulphur non reperitur super terram, nisi in istis duobus corporibus, ideò præparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum, & argentum viuum ex ipsis habere possimus, qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argētum sub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Soluite corpus perfectum in mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id est, sulphur philosophicum digestum, & decoctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LVDVS PVERORVM.

Oportet nostrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem sulphuris & mercurij.

CLANGOR

Et tale argentum viuum dicitur oleum in-

combuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præſtat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ ſunt, ſpiritus fœtens, id eſt, ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Diſſolutio corpus in naturam ſpiritus conuertit.

ROSARIVS.

Oportet omninò quòd fixum fiat volatile: id eſt, quòd corpus fiat ſpiritus, idque cum volatili, id eſt, cum mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus, id eſt, aqua Philoſophorum, eſt locus animæ. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis extracta, & in ſpiritum, id eſt, in aquam Philoſophorum deriuata.

VILLANOVANVS.

Hæc eſt via qua ſecretum conſequimur conficiendi ſulphuris albi & rubei: quod eſt anima corporis, quæ à corpore educta, tingendi vim habet, quam ſpiritui aquæ vitæ committit conſeruandam.

SCALA.

A' radice conuenit extrahere naturam, id eſt, primas partes eſſentiales, ſine quibus nulla fit metallorum tranſmutatio.

VILLANOVANVS.

Intentio noſtræ operationis non eſt aliud, niſi quòd

quôd'eliciatur, & eligatur purissima substantia ex sole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum viuum, seu lapidem philolophicum tam à corporibus, quàm à viuo argento: quoniam vnius sunt naturæ, & habebis mercurium & sulphur, de illa materia super terram, de qua aurum & argêtum generata sunt in terra.

COMMVNIS SENTENTIA.

Mercurius Philosophorum constat argento viuo & sulphure.

BERNARDVS.

Sol nihil aliud est, quàm sulphur & argentum viuum. Terram, inquit, & aquam mercurio attribuunt, aerem & ignem sulphuri. Terra & aqua sunt elementa passiua, aer & ignis actiua. Terra & aqua fœminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec est alia extranea additio, nisi digestio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMVNIS SENTENTIA.

Corruptio vnius est generatio alterius, idque tam in artificialibus, quàm in naturalibus. Aliter: Secundùm naturam nihil generatur, quod priùs non corrumpatur, & nihil resurgit, quod præmortuum non sit.

BERNARDVS.

Si aurum in argento viuo decoquatur, seu dissoluatur debito modo & via naturali, ipsum argentum viuum naturales proprietates auri obti-

nebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philosophorum, formam quidem corrumpit, exteriorem corporum solutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANVS.

Quod dissoluit corpus à spiritu est, quod verò coagulat spiritum à corpore est. Alibi: Spiritus dissoluit, corpus coagulat. Idem: Quantùm corpus soluitur, tantùm spiritus coagulatur. Quòd si corpus non solueretur, neque spiritus inspissaretur. Alibi: Quod à corpore soluto exit, humiditas est radiosa, quod dissoluit corpus, de spiritu prodit, & virtus eius est germinosa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione spiritus, & coagulatio spiritus cum solutione corporis. Tunc miscetur corpus cum spiritu, & fit vnum cum eo, nec vnquam separantur, non magis quàm aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando sperma mercurij iungitur cum terra corporis, corpus dissoluitur in aquam spermatis, & fit aqua vna sine diuisione.

VILLANOVANVS.

Intellige autem corporis solutionem, & spiritus coagulationē, simul eodemq; tempore fieri.

ROSARIVS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent vnam operationem. Quia spiritus non coagulatur nisi cum solutione corporis, nec corpus soluitur, nisi cum coagulatione spiritus. Ideò inter solutionem corporis, & coagulationem

tionem ſpiritus non eſt differẽtia, nec diuerſum opus in aliquo, ita vt fiat vnũ ſine alio. Quemadmodum videmus fieri, cùm aqua vulgaris terram conatur ſubtiliorem efficere, & in ſuam materiam ſoluere: eodẽ enim tempore aqua denſior & ſpiſsior fit, terra autem ſubtilior & rarior.

LVLLIVS.

Multi Philoſophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & ſale nitro, corpora metallorum diſſoluebant, & per euaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vaſis remanebat, quam poſteà cum aqua dulci communi abluebant: deinde aquam illam per euaporationem tollebant, & calcem cum menſtruo diſſoluebant, vt opera ſua conficerent, quæ, ſecundùm quòd competebat, finem non conſequebantur optatum. Diſſolutio enim quæ fit cum aqua forti, non eſt ſicut natura poſtulat. Idem alibi ſic: Aurum & argentum ſoluuntur in rebus radicalibus ſui generis, non autem cum fortibus aquis, quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIVS.

Metallis nihil adhæret, neq; eis coniungitur, neque tranſmutat, niſi quod ex illis eſt.

BERNARDVS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per diſſolutionem corroſiuas, in quas mittunt ſpecies metallorum, & corrodunt eas, & non ſoluunt ſolutione naturali, quę requirit permanentiam amborum, nempe ſoluentis & ſoluti.

Idem: Nulla aqua naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluit, niſi illa quæ permanet cum ſpecie metalli in materia & forma, & quá metalla ipſa poſſunt recongelare. Quod non eſt in aquis fortibus ad ſoluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur, ſed non ſoluuntur. At quantò magis corroduntur, tantò magis à metallica ſpecie alienantur.

VILLANOVANVS.

Per ſolutionem corpus cum ſpiritu miſcetur, & cum eo vnum fit, ita vt alterum ab altero nunquam ſeparetur.

CLANGOR.

Corpus diſſoluitur in aquam ſpermatis, & inde aqua fit vna ſine diuiſione.

PHILOSOPHVS.

Melior eſt ſolutio voluntaria quàm violenta, & temperata quàm feſtiua: & ideò cauendum eſt, ne vis formæ generatiua cum corroſiuis & adurentibus ſuffocetur.

ROSARIVS.

In noſtro lapide ſol & luna viui ſunt, aliosque ſoles & lunas ex ſe gignere poſſunt. Aliud aurum ab hoc, & alia luna mortua ſunt: remanſit enim vis & potentia eorum in ſolutione facta per noſtram aquam. Alia aqua ea perdidiſſet, ac ſterilia reddidiſſet.

VILLANOVANVS.

Solutio tantùm fit, per argentũ viuum: ipſum enim ſolùm poteſt ſolem & lunam ad primam mate-

materiam redigere. Idem: Totum beneficium huius artis in mercurio sole & luna consistit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à mercurio, quàm quòd corpora subtiliat ad naturam suam, non parum nobis præstaret beneficium.

GEBER.

Omnis solutionis perfectio adducitur cum aquis subtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, sicut est acetum destillatum, vua acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata destillata, & his similia.

VILLANOVANVS.

Corporis soluti, & aquæ soluentis natura vna est, nisi quòd natura corporis completa est, digesta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigesta, & volatilis.

REGOR.

Argentum viuũ est ignis corpora comburens, mortificans & confringens.

ROSINVS.

Aqua tantò est igne calidior, quantò ignis est calidior aqua.

ROSARIVS.

Aqua nostra est fortior igne, quia facit de corpore auri merũ spiritum, quod ignis facere non potest. Idem: Spiritus est totus igneus per suam igneitatem soluens, & diuidens corpora.

TVRBA.

Comburite æs nostrum igne fortissimo.

CALIDIVS.

Minor ignis omnia terit: minùs enim operatur, quàm aqua noſtra, quæ corpus ſoluit, quod ignis facere nequit.

LVLLIVS.

Sciri poteſt materiam primam noſtri lapidis eſſe ex natura mercurij viui, & ſulphuris: quoniam ipſa non poteſt in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aere.

ROSARIVS.

Aliqui dixerunt, quòd argentum viuum vulgi adhæret corporibus, quòd eſt falſum. Quod enim Geber ait: Non inuenimus inuentione noſtra rem aliam magis, quàm argentum viuum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum eſt de argento viuo philoſophico. Ipſum enim ſolùm adhæret corporibus, nec vllam aliam rem inuenire potuerunt Philoſophi antiqui, nec moderni inuenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, niſi argentum viuum philoſophicum: quia argentum viuum vulgare non adhæret corporibus. Et propter hoc multi ſunt decepti operando in illo argento viuo vulgi.

LVLLIVS.

Qui cum forti aqua diſſoluunt, ignorant vegetabilia noſtrum menſtruum acuentia, ignorant: etiam aquam mercurij vulgi, quam nos ſcripſimus in Teſtamento noſtro.

VILLANOVANVS.

Vt natura mutet naturam & conuertat, tantùm eo indiget, quod ſuæ eſt naturæ. Item quod

ſoluit

soluit, & soluitur vnius sunt generis & naturæ. Idem: Vera non est, neque philosophica corporis solutio, neque spiritus coagulatio, si in dissolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINVS.

Oportet vt elementa aquæ sint eiusdem naturæ cum elementis metalli transmutandi, alioqui degener soboles erit: quoniam ex diuersitate partium nascitur & totius diuersitas. Quomodo similitudo ex eis est, quæ ex vno genere sunt, & ex vna radice pullulant.

ROSARIVS.

Lapis Philosophorum fit ex tribus: scilicet sole, luna, & mercurio. Item: Fac mercurium ex sole & luna in suo esse, sine mercurio vulgi, sed per viam philosophicam.

LVLLIVS.

Lapis componitur ex argento viuo metallorum, non ex argento viuo vulgi.

NOVVM LVMEN.

Argentum viuum nostrum non est argentum in propria natura, nec adhuc in natura ad quam deductum est per minerũ, sed in natura ad quam deduxit illud artificium nostrum.

RICHARDVS.

Mercurius crudus disponit corpora in primã materiam, sed mercurius corporũ id facere non potest. Idem: Quia per congelationem illud crudum sulphur, quod antea, (id est, ante congelationem) in illo fuit, est alteratũ in natura, & ideò non corrodit sicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immũdo ne quæras mundiciem. Stultum est ex re quęrere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ illa est insania, velle ex deteriore facere, quod sit melius: hoc est, perfecta facere ex imperfectis?

LVLLIVS.

Cœlum, lunaria, menstruum, liquor vegetabilis, aqua argẽti viui rectificata & acuata cum vegetabilibus, est cum qua fit dissolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANVS.

Aquæ solutionis ex salibus, aluminibus, & aliis id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, species metallorum non conseruant: contrà, destruunt ac dissipant. His aquis contraria est aqua Philosophorũ, quæ metalla conseruat, subtiliora reddit, deinde dissoluit, & magno naturæ consensu ea in primã transfert materiam.

TVRBA.

Accipite spiritum nigrũ non vrentem, & cum eo corpora soluite, & diuidite.

CLANGOR.

In aqua Philosophorum latet spiritus quintæ essentiæ, cuius solius est magistraliter corrumpere, & in suam primã materiam transformare.

ROSARIVS.

Succus lunariæ fit ex vino nostro, quod paucis filijs nostris notum est, & cum illo fit solutio nostra, & fit aurum probabile nostrum, median-

te

te illo, & sine illo nequaquam.

LVLLIVS.

Menstruum absque auro & argento, lapidem philosophicum generare non potest, nec econtrà. Vbi autē illa coniunguntur, menstruum mouet metalla ad dissolutionem. Et vicissim metalla mouent menstruum ad producendum ignem in lapidibus,

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, scilicet terræ fuerit vna libra duodecim vnciarum, fixatur cū imbibitionibus suis nonaginta diebus.

LVLLIVS.

In singulari aqua de corpore rubeo præparato, id est, de terra nostra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id est, quartam partem vnius vnciæ. Quod si plus soluere poteris plus apponas, verumtamen non excedas vnciam vnam. Si de terra remanserit aliquid non solutum, relinque in vitro: quod autem solutum est, sepone: postea quæ terra non soluta restitit, cum noua soluenda ponatur. De noua autem terra non ponas duas drachmas, sed minùs, nempe quantùm relicta terra ponderat. Quod intellige, nisi perspexeris aquam plus soluere posse.

GEBER.

Modus solutionis duplex est: scilicet per fimum calidum, & per feruentem aquā: quorum vna est intētio, & vnus effectus. Modus ergo per fimum est, vt ponatur calcinatum in ampullam

vitream; & super illud fundatur quantitas aceti destillati, vel consimilis duplum eius, & obturetur caput ipsius benè, ne respiret, & sub fimo tepido solui dimittatur: posteà per destillationem filtri solutum remoueatur: nó solutum verò iteratò calcinetur: & post calcinationem iteratò similiter soluatur, donec per iteratione operis super illud, totum soluatur. Modus verò solutionis, quæ fit per aquam bullientem velocior est, & est vt calcinatum in ampullam ordinetur cũ aceto obturato foramine, ne respiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & stramine sepeliatur, & posteà succendatur ignis sub ea, donec aqua per horam ferueat. Post hoc verò solutum destilletur, & seorsim seruetur, non solutum verò iteratò calcinetur, & iteratò eodem ordine soluatur, donec per reiterationem totum soluatur.

SEMITA SEMITAE.

Accipe pretij librá vnam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum sale modico, & aceto, quousque fiat totum amalgama. Pretio optimè amalgamato, pone ipsum in multam quantitatem aquæ vitæ, id est, mercurij. Pone super cineres, & sit ignis lentissimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, vt transeat quod de corpore fuerit resolutum. Quod remansit in panno, cum noua aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola vt priùs. Toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur.

VILLANOVANVS.

Tere libram vnam limaturæ mundæ in mortario,

tario, cum quatuor libris mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in vrinali, & super ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vase, aqua coletur, vt cum ea transeat, quod de corpore & limatura solutum erit, eam aquam sepone. Et quod solutum non est, cum noua aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola vt priùs quod est solutum, & hanc secundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id est, in primam materiam conuersa sit.

LVLLIVS *in luce mercuriorum.*

Recipe vnciam vnam solis purissimi, pone vnciam illam in vitreo vase, & superpone vnciam vnam cœlestis menstrui, vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne respiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bullendum. Menstruum dissoluendo solem colorabitur, colore citrino resplendente, postea soluto sole, pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Postea per transitũ de vno vase in aliud vas, menstruum sic coloratum in alio vase repone, & vase sigillato ad partem serua. Deinde super solem qui remansit insolutus in fundo vasis, pone de alio nouo menstruo, vt suprà diximus. Et demùm clauso vase, pone in igne cinerum p alium diem. Deinde extrahe solutum per transitum, vt suprà in alio vase cum alio sole soluto. Et sic cum nouo menstruo reitera solutionem prædictam, donec menstruum ampliùs non coloretur, & in fundo vasis manebit de terra solis absque anima. Idem: Accipe calcem cuiuscunque corporis vo-

lueris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquam lunariam, vt supernatet quatuor digitis. Pone super cineres, vbi bulliat per diem naturalem. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, vt meliùs digeratur, & vt materia separetur per partes subtiles à grossitie sua. Pòst extrahe ampullam. Recipe aquam illam claram in vna cucurbita, & caue ne feces turbentur, dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo vt priùs. Vase autem benè obturato, & facta euacuatione, superfunde aliam aquam similem primæ, quæ supernatet vt priùs, & pone in fimo. Istas operationes reiterabis, donec corpus à suis spiritibus euacuetur. Idem: Accipe aurum, & proiice ipsum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis. Pone illud totum in digestione balnei per sex dies naturales, & aurum dissoluetur in aquâ, in colore croci. Posteà verò destilla menstruum in destillatione balnei. Posteà superpone aliam lunariam recentem, & pone iterum in digestione balnei alios sex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte illud, quod solutum est, in aliam ampullam, & super illud, quod remansit finitis solutionibus, & destillationibus, iterum de menstruo superpone ad quantitatem terræ, & pone in digestione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod solutum est de metallo, simul cũ menstruo pone in cucurbitã vt priùs, & sic fac vsq; ad sex inhumationes & destillationes, & illud quod remansit finitis destillationibus, de fecibus non cures.

GEBER.

GEBER.

Non ſolutum iterato calcinatur, & poſt calcinationem iterato ſoluitur.

COMES.

Opus diſſolutionis graue eſt, & difficile: expedit autem corpora ſoluere per aquam ſolam: id eſt, per argentum viuum ſine calcinatione: quoniam iſtud eſt ſecuriùs, licet in operatione ſit tardius, tincturam igitur non feſtines extrahere. Feſtinatio omnia comburit, & ad remotum perducit. Potenter ſuſtine, coque, & non te tedeat.

ALPHIDIVS.

Multitudo & diuerſitas relinquēda, vna diſpoſitio quærenda.

LVLLIVS.

Terra rubea vbi purificata & mundata fuerit, & in tenues laminas coaptata, ponenda eſt in aquam, ibi non ſoluetur primò in aquam, ſed tantùm calcinabitur, & in puluerem rubeum quodammodo ſine tactu reducetur. Idem terrā eam deſicca ſecundùm ſuum modum, ita quòd puluis ſuper eam non cadat, donec aliam aquam attuleris, in qua poſsit diſſolui.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philoſophicè, vt corpora aperiantur, & fiant ſpongioſa & ſubtilia, vt aqua ſecunda meliùs poſsit ingredi ad operandum ſuum opus.

ALBERTVS.

Mercurius noſter fit ex corporibus perfectis, &

nõ ex imperfectis: hoc est, cũ aqua secunda, postquàm per primam aquã fuerint debitè calcinata.

ROSARIVS.

Fixum fit volatile spatio vnius mensis.

CLANGOR.

In dissolutione facienda, terra toties terenda, id est, in igne continẽda, & aqua est illi adiungenda, donec apertè videas nihil ampliùs superesse, quod dissolui queat.

ROSARIVS.

In solutione corporis, si plus erit de non fixo, id est, de spiritu, solutio erit celerior, quàm si plus erit de fixo, id est, de corpore, si contrà tardior erit solutio: quare volenti citò soluere multa opus est aqua. Idem: Necesse est autem, vt plus sit de volatili, quàm de fixo, à duplo vsque ad quintuplum, sextuplum, vel vsque ad decuplum, & non vltrà.

COMES.

In dissoluendis corporibus, vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo misceatur, sed vtrumque seorsum dissoluatur, neque aquam vnius cum aqua alterius confundas.

LVLLIVS *in Magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, sume cucurbitã, in qua sunt omnes liquefactiones, & superpone alembicum. Destilla aquam lento igne, scilicet per balneum, in tantùm quòd habeas duas partes liquefactionis. De ista aqua pone super materiam corporis, quæ est in ampulla, in qua cœpit solutio fieri,

ri, vſque ad quantitatem priſtinam. Et ſic iterabis, donec tota terra ſit euacuata.

REGOR.

Caueatur ne acetum in fumum conuertatur, & pereat.

ROSINVS.

Caueas tibi ne acetum fumoſitate pereat.

LVLLIVS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ ſunt in balneo, vel in fimo collocandæ: vnde quod deſtillari poterit leui calore educatur. Vaſa deſtillatoria ſunt arctè connectenda, vt ne quid foras exhalent. De tribus aquæ partibus, duæ tantùm ſunt per deſtillationem euocandę, aqua ſolis & lunæ ſeiunctim ſunt excipiendæ. Vitreum vas ex lapide potiùs quàm ex filice conflandum eſt: ſcilicet, ne mordacitate & acrimonia aquę corrodatur. Et ne ſpiritus eua neſcant, ea vaſa fideliter ſunt obturanda. Deinde iſtiuſmodi aquam virtute & bonitate præſtantior eſt, quàm anteà.

SCALA.

Qui non ſoluit & coagulat, multipliciter errat. Item: Congelatio eſt rei mollis induratio, humoris occultatio, & diuerſorum colligatio.

CLANGOR.

Diſſoluere eſt corpus in naturam ſpiritus conuertere. Coagulare eſt ſpiritum efficere corporalem. Solutio facit corpus fixum volatile. Coagulatio contrà, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus, id eſt, aqua nõ coagulatur, niſi median-

te corpore, quod in ea sit dissolutum. Corpora enim sunt velut coagulũ huius lactis, id est, mercurij. Coagulum autem est, vel sol, vel luna, in mercurio soluta.

MENABDES.

Iubeo posteros facere corpora, non corpora, & incorporea, corpora: illud per dissolutionem, hoc per suauem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales sunt radices operis. Idem: Salia cuiuscunque generis sint, nostræ arti sunt contraria, dempto sale nostræ lunariæ, quod lunaria nostra reliquit ex corporibus solutis.

GEBER.

Non egemus nisi vno vase, vna fornace, vnaq; dispositione. Quod intellige post præparationem primi lapidis.

COMES.

Vbi aquam magno ingenio, & subtili sagacitate tuæ mentis euaporaueris, cape tuum salem ita calcinatum, & puluerem subtilissimum, atq; impalpabilem, & sepone mundè in vase vitreo, vsq; quò oporteat eum operi adiungere.

ROSARIVS.

Tres sunt lapides, tres sales sunt, ex quibus totum magisterium consistit.

Triplex est lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philosophica.

Tres aquæ, solaris, lunaris, & mercurialis: quę postrema corpora solis & lunæ, in suas aquas resoluit.

Triplex

Triplex est mercurius Philosophorũ, primus calcinans corpora, secundus soluens, ac sublimans, tertius his duobus coniunctum.

CLANGOR BVCCINAE.

Duplex est argentum viuum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus dissoluit per aquã Philosophorum. Alterum est tingẽs, quod à corporibus perfectis extrahitur per dissolutionem: & tale argentum viuum dicitur oleum incombustibile, anima, aer, & splendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præstat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturalia, sunt spiritus fœtens, vel sulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Spiritus est aqua Philosophorũ, animæ locus. Anima est tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philosophorum duplex est, solaris & lunaris, ex quarum coniunctione fit mercurius Philosophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANVS.

Taceant omnes quotquot affirmant, aliam tinctura, quàm nostram esse alicuius momenti, tum qui aliud sulphur prædicant, quã nostrum, quòd occultum est in magnesia. Item omnes qui aliud argentũ viuum extrahere conantur, quàm ex seruo rubeo, & aliam aquam quàm nostram, quæ permanens est, & nullo modo se coniungit

alteri, quàm suæ naturæ, & nihil humectat aliud, præter id quod est vnionis suæ propriæ naturæ. Non est enim aliud acetum, quàm nostrum, nulli colores, nullum regimen, operationes nullæ.

SCOTVS.

Argentum viuum coagulatum, & argentum viuum sulphureum, sunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QVAEDAM EX ANTIQVIS SCRIPTORIBVS.

CERTISSIMVM est rem nullam extraneam posse metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere transmutationem. Quapropter insanorum est hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere posse, cùm reperiatur mineralia metallis propinqua. Philosophos tamen in illis artem posuisse credendum est, per similitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantùm, sulphure videlicet, ac argento viuo, metalla quæuis oriuntur, & non ex aliis. Nihil etiam eis adhæret, nec ea transmutat, nisi quòd ex eis originem duxit. Constat igitur non nisi duo, quæ dicta sunt, esse necessaria ad construendū lapidem. Verumtamen ex altero disiunctim nullum generari metallum potest, sed ex amborum coniunctione, diuerso modo præparatorum, metalla diuersa generantur. Hoc verò in primis occultissimum est,

ex

ex qua re minerali fieri debeat propinquiùs. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his priùs fieri per artem sulphur & argentum viuum, quod impossibile fuerit, excusamur igitur in istis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed si eligamus argentum viuum & sulphur in sua natura, quemadmodum creata sunt naturaliter, oportebit illa coniungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excusamur ergo & ab istis: maximè cùm habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum secretum latet. Aurum est corpus perfectum masculinum, & argentum est etiam perfectum, quæ si sola fusione, & cum aliis imperfectis mixtione, hæc perficerent, essent elixira, vnum ad album, alterum ad rubeum, at non sunt eiusmodi, quia simpliciter à natura perfecta sunt. Si tamen plusquamperfecta decuplo vel centuplo forent, tantò perficerent imperfecta. Verùm quia natura simpliciter in eis operatur simplicè perfectionem, in ea manent semper, ni fortè per artem reducerentur ad primam naturam sulphuris, & argenti viui. Cùm ergo perfecta corpora naturalia constent ex argẽto viuo mundissimo, & simili sulphure, quare non eligeremus illa pro materia nostra ad elixir album & rubeum? Respondeo: Quia ista corpora sunt adeò compacta, & fortiter vnita, vt vix inueniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipsorum spiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimã sui mundificationem peruenire non possemus, ob fortissimam compositionem naturalem. Quamobrẽ excusamur etiam

ab istorum duorum corporum electione, cùm inuenire possimus alia corpora, in quibus argentum viuum mundum, & simile sulphur habetur, in quæ natura paululũ operata est, adeò vt igne nostro artificiali ad congruam ipsorum mundificationem, separationem, fixationem, ingeniosa nostri operis decoctione super ea continuata, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua reperitur argentũ viuum mundum, purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum, sed commixtum æqualiter & proportionaliter, cũ tali sulphure albo, vel rubeo coadunatum, vt ingenio nostro naturali, & nostro igne artificiali, ad intimam ipsorũ mundificationem, & completam puritatem deuenire queamus, & opere hoc absoluto millies sint perfectiora & fortiora quàm corpora, in quibus natura est simpliciter operata. Ex his quæ dicta sunt, modo sis ingeniosus, gustabis hoc delectabile nectar, super quod intentio Philosophorum est fundata. Cùm igitur materiam in supradictis manifestatã, oporteat artificiali nostro labore plusquã perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura discendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, instrumento solo caloris, qui montibus inest mineralium, vt crassities aquæ tantisper decoquatur & inspissetur, quo suo tandem temporis curriculo, circulóue transeat in argentum viuum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur sulphur. Hoc ipso continuato calore super ista duo simul vnita, iuxta puritatem vel impuritatem ipsorum generantur perfecta, vel imperfecta

perfecta metalla. Quæ'nam dementia tenet operantum animos in hac arte, vt alia via quàm ipsa natura procedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix vlla possunt industria imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, vtputà simplicem & continuam decoctionem igne lento factam. Et quamuis semper loquamur de lento igne, nihilominus in operis huius regimine paulatim augendus est. Est itaque lapis vnus vna materia, & medicina vna, in qua totum consistit magisterium, cui nullã rem extraneam addimus, nec etiam ipsam imminuimus, sed in præparatione superflua remouemus: & hoc fit in purificatione, quæ per solutionem perficitur. Sublimationem nostram cùm facere volumus lapidis, ipsum cum tota substantia ponimus in vas nostrum, cuius orificium firmiter occludimus, ne respirare possit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandẽ excitamus tam diu, donec tota materia soluatur in aquam mercurialem. Postmodùm rege per lentũ ignem, idque tantisper, donec maior pars in puluerem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ sunt omnes istæ quę sequuntur operationes: scilicet Solutio, Destillatio, Descensio, Ablutio, & Calcinatio. Philosophi de qualibet peculiare capitulum posuerunt, vt occultarent artem. Cùm enim lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit solem nostrũ, mox in aquã resoluitur, quæ ascendit in cœlum, id est, in altum ad cacumen vasis, & posteà descendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inspissari, & ad terram conuerti nigram, quæ spissa stabat in prin

cipio ſuper aquam, ac ſinendo paulatim inſpiſſari, videbant terram ſub aqua mergi, & in fundo vaſis reſidere nigram & feculentam, dixerunt eam eſſe putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, ſubnigram, & feculentam ſtantem ſub aqua longo temporis ſpatio, in ſole noſtro amittere colorem nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocauerunt eam operationem Ablutionem, Cerationē, de qua Morienus ait: Scitote totū hoc magiſterium nihil aliud eſſe, præter extractionē aquæ à terra, & iterum ipſius aquę in terram reductionem, donec ipſa terra putreſcat per ſuam aquam & mundificetur: quæ poſtquàm mundificata fuerit auxilio diuinitatis, totum magiſterium dirigetur. Philoſophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem ſolis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, ſi quis perfectè nouerit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis eius integra eſt, ſi verſa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in ſolidam ſubſtantiam, quæ non fluebat, ſed in ſe conſtricta ſtabat, dixerūt eſſe perfectam congelationem. Inde Plato: Soluite (inquit) lapidem noſtrum, & poſteà congelate, id eſt, in terram vertite magna cum cautela, ſic habebitis totum magiſterium. Quod nihil aliud eſt, quàm rectam facere ſolutionē, & perfectam congelationem, vt omnes Philoſophi dicunt. Vt igitur metalla permutentur, oportet neceſſariò illa reduci ad ſui primam materiam generi metallico proximam, id eſt, in gumam fluentem. Tum demùm eiuſmodi materia prima, aptitudine ſua innata, virtuti-

virtutibusque disponentibus, facilè recipit veram speciem illius metalli, de quo intenditur philosophicè: videlicet cùm natura fermenti fixi, cui iam dicta materia adhæret in profundo inseparabiliter: sed fluit, quod non facit argentum viuum commune crudum. Quicunque verò antè huius reductionem in materiam primam albificant, vel citrinât, manente specie prioris metalli in materia non coniuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gumam inseparabiliter permixtâ, deceptores sunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Vt igitur quodlibet corpus transmutabile in quamcunq; speciem transmutetur, ad primam reduci materiam necessum est, cùm ratione materiæ possibilis sit transmutatio: vt ait Aristoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Physicorum: Omne corpus possibile, per operationes suæ naturæ contrarias reducitur ad suam materiam primam, scilicet per corruptionem suæ formæ, quia omnis contrario operatio est eius corruptio, & corruptio est generatio primæ materiæ. Demetrius demonstrâs modum purificationis, vel putrefactionis vtriusq;, scilicet corporis & spiritus, antè ipsorum perfectam mixtionē, inquit: Nunquam autem ex illo, scilicet spiritu habetur perfectio, quousque mixtione perfecta duxerit corpus suum, quod est frater suus, ad spiritualitatem secum, vt ambo sint vnum facta sine separatione in æternum. Magisterium ergo dissolutionis disponit materiam lapidis, vt possit per se diuidi in quatuor elementa, ex quibus primò fuit compositus. Alioquin elementa perpetuarent in

genere, nisi vaporabiliter miscerentur, nec proportionata compositio, nec debitum pondus induceretur, vt decet, neque perfectio, quæ ingressionis & retentionis est medium vltimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & sanat hominem ab omni ægritudine, vt innouetur tanquam à matre. Nam excitat motum in corporibus, & viuificat elementa: siquidem elementa viuificantur, cùm in actum suum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud est, quàm actus elementorum, post quem lapis non patitur dissipationem, aut separationem, ob indiuisibilem sui compositionem: vnde habet quo senium retardat per vitam suam, quam infundit humano corpori, non secùs atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, vltrà propriam, & natiuam proportionem, actumq; naturaliter susceptum, vitam producit. Attamen eiusmodi effectus non possunt alicui elementorum attribui, sed solummodò virtuti cœli, quæ est in ipso lapide. Et virtute cœli, lapis ad speciem deductus est. Luet igitur proprietas naturaliter aduenire lapidi ex impressione cœlesti: tamen id quod disponit lapidem ad susceptionem istius impressionis, potest esse latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ conuenit speciei. Ergo tota vita lapidis, totumq; magisterium in vapore consistit, & in subtiliatione aquæ suæ respirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor est, & claritas metalli, in subtilitate aerea, atque fixa fusibili cum ignitione. Ex prædictis itaque sequitur argentum viuum nostrum nullatenus fixari posse ad vtilitatē, nisi propriis naturalibus instrumentis (quæ sunt calidum & frigidum)

frigidum) & locis aut retinaculis ficci terrei alligetur, & retineatur. Et quia nec ipsa instrumenta, nec retinacula possidere valemus, nisi per virtutem separationis ipsiusmet naturæ in partes primas, videlicet elementares naturas. Ideò recta coagulatio fieri non potest, nisi priùs facta separatione post debitam aptitudinem subtiliationis & putrefactionis. Causa ergo vniuersalis coniunctionis, est separatio post putrefactionem, & debitam attenuationem corporis cum spiritu, quia sic vnita debitè coniunguntur. Separatio verò post putrefactionem nihil aliud est, quàm reductio rei, à sua mutatę natura, iterum ad eandem. Cùm igitur per mortificationem, & putrefactionem natura fuerit mutata à sua specie metalli viua, in aliam speciem mortuam, scilicet in substantiam terream, oportet eam iterũ ad eandem speciem viuam redigi metallico generi proximam: quod fit per separationem ipsam à mortuis resurgere facientem: & tunc propter vniformitatem naturarum insimul coniungentur, & adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc est forma specialis nostræ dissolutionis: & hic est modus, quo naturæ gremium reuelatur, tunicam eius subleuando, & quod sub ipsa latet manifestando. Cauendum tamen ne vltra medietatem eius tunicę subleuetur, quo humiditas operetur in pauciori sicco, & quod eleuatum fuerit, imprimatur, & candor eleuati fumi in intimis rerum cauernis iterum occultetur, ita vt humidum cum retinaculo ficci terrei adiungatur, coaguletur, & retineatur. Quò vt res deueniat, operationem eius iterare minimè te pigeat, scilicet spiritum repri-

mendo, eiusque candorem tam diu occultando, & iterum manifestando, quousque perueniat ad illam substantialem albedinem, quæ ampliùs occultari non potest, nec alterari, nec variari, nec in alios colores conuerti, præterquàm in rubeum facta digestione. Et tum demum fit in eo passu coniunctio corporis & animæ, commixtio, seu potiùs vnio quæ nunquam separatur.

Aristoteles ait, argentum viuum esse elementum omniũ liquabilium: etenim quando liquantur, in ipsum conuertuntur. Manifestum est ergo medicinæ huius operationem esse operationem naturæ, quia ex natura solùm est composita. Certissimum est enim omne componi ex eis in quæ resoluitur, vti gelu, vel glacies calore in aquam resoluitur, quia priùs ex aqua sunt frigore congelata. Non aliter lapis noster resoluitur in argentum viuum per magisterium nostrum, ergo ipse priùs fuit argentum viuum. Primum vtique verbum est, corporis in argentum viuum reductio, & hanc vocarunt solutionem, quæ est artis fundamentum. Rosinus philosophus ait: Soluite corpora & spiritus, & coniungite, tũc decæterò non possunt separari per ignem. Hermes inquit: Primum corpus solutum, & aqua perennis, congelant mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philosophi. Qui habet aures ad audiendum, audiat. Omnia metalla fusa se habẽt instar mercurij, & si frigida possent in ea fusione permanere, essent ipsemet mercurius. Considerandum humida metalla, vti Saturnus & Iupiter, facilè reducuntur in suum mercurium primitiuum. Et mercurius debitè præ-

paratus

paratus omne corpus comedit & reducit in seipsum. Calor namque agens in humido efficit nigredinem primò, & agens in sicco efficit albedinem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedinem. Quod in plumbo videre licet, ipsum calcinando: primò vritur in cinerem nigrum, posteà in album, & postremò in citrinum, atq; rubeum. Verùm itaque operis nostri principium est dissolutio lapidis, quia corpora soluta in naturam spiritus sunt redacta, nisi quod magis fixa sint, q̄ spiritus. Item: Solutio corporis fit cum congelatione spiritus, & contrà congelatio spiritus fit cum solutione corporis. Tum demùm commiscetur corpus cum spiritibus, & fit vnũ cum eis, vt nunquam separentur, non magis quàm aqua mixta aquæ: quoniam tunc simul omnia sunt ad homogeneitatem suam redacta. Hac de causa dixit Aristoteles, corpora metallorum transmutari non possunt, nisi ipsa priùs in suam materiam primam redigantur: quod si fiat, aliam benè formam suscipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Sulphur & argentum viuum omnium sunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter sulphur & argentum viuum. Considera igitur si poteris substantiam puram argenti viui, & sine combustione digerere, sin minùs opus tuum vanum est. Oportet itaque artificem considerationibus vti, quarum certitudo traditur in alijs facultatibus, quas supponit. Et vt studium eius ad metam dirigatur experimenti, circa duo potissimũ insudare versariq; debet: priùs vt de rei curandæ, vel sublimandæ, quid-

ditate elementali diligentiſsimè perquirat, eiúſque proportione: alterum, vt rei curantis, id eſt, principalis agentis, ac tranſmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortiſsimo, diſponere materiam, quo virtutes naturales digeſtionis actiuæ, præualeant in paſsiua materia. Videmus enim quandoq; per agens inſufficiens omne digeſtum molinſin, id eſt, imperfectam digeſtionem pati, ſiue cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudę materiæ indigeſtæ, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter ſummè curandum eſt, vt natura principalis agentis tam fortis exiſtat in ſua natura, & fortificata ſuo modo, vt proprio & naturali officio ſit potens ad digerendum, & conuertendum materiam in aurum: & vt illa natura ſit ad eum diſpoſita modum, per ſubtiliationem & ſublimationem, vt ſuis virtutibus acquiſitis per artem, approximet ad qualitates ſui agentis, & auri: vtque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate ſua poſsit eam conuertere in lapidem Philoſophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium ſuum, vt mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignorauerit, ipſam inueniat. Quia non ipſi nobis & noſtris filiis intelligentibus illam diſpoſitionem, id eſt, modum operandi certum & neceſſarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac inueſtigandi cauſas. Huius igitur operis artificium inuentu fuerit impoſsibile, niſi priùs ingenium artificis proprijs experientijs à natura realiter informetur. Per has vtique natura ſeipſam cognoſci demonſtrat, eiusque diſpoſitionem, qua perficitur:

citur: & mensuram approximationis ad perfectionem inuenire docet. Proprium igitur opus propria indiget dispositione, cùm sit ipsiusmet naturæ informantis suum argentum viuum, & operantis eius contrarijs qualitatibus: caliditate scilicet cum temperata sua siccitate, in frigiditatem & humiditatem, demendo superflua, & addendo, vel supplendo absentia & requisita, vt per id necessariò habeat recipere formam medicinæ completæ. Nec aliter natura prædicta motum habet, nisi iuuetur, arte & operatione videlicet artificiali: dispositione sibi propria, sine qua nihil fit. Cùm illam inueneris, sub vestimẽto philosophię reconde, quemadmodum tui fecerunt prædecessores, qui præceperunt strictissimè contegi: cùm sit totius huius artis secretum & arcanũ, adhuc à nullo Philosopho scriptis reuelatum. Sciendum itaque dum ipsi dicunt: Soluite corpora in aquã, ipsos non intelligere, neq; curare aquas tangenti adhærentes, vel humectantes, sed permanentem aquam intelligunt, quæ verè tangenti non adhæret, sed superficiem discurrit, nihil humectans: sicut argentum viuum nostrum non est argentum viuum vulgare. Hæc namque materia nihil aliud adiungi sibi vult, præter id quod est de seipsa: omnia siquidem quibus indiget, in se continet: hoc de nostro lapide dictum, & non de auro, vel argento viuo vulgari, &c. Nonnulli perperam ex minoribus mineralibus destillant aquas corrosiuas, in quas ponentes species metallorum, eas corrodunt, ac putat esse dissolutas naturali dissolutione, quod falsum est: quia verò solutio philosophica, requirit permanẽtiam simul

ſcilicet ſoluentis & ſoluti corporis : quoniam ex maſculo & fœmina ſpecies nouæ reſultant. Certo certiùs eſt, nullam aquam naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipſa metalla ſoluta poſſunt rurſum congelare: quod in aquis fortibus fieri minimè contingit. Aqua nulla igitur diſſoluit corpora, niſi illa quæ fuerit ſuę ſpeciei, & per quam corpora poterunt inſpiſſari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora ſub generatione, niſi ſpecie conſimili. Differt ergo ſoluens à ſoluendo ſola proportione & digeſtione, ſed materia non differunt ambo, eò quòd per quamcumque admixtionem natura hoc formnat ex illo, vt mineraliter ex argento viuo ſimpliciter natura procreat Solem. Quicumque nouerit artem diſſoluendi, iam iam peruenit ad ſecretum, quod eſt ſpecies permiſcere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipſis latent effectuoſæ. Si quis igitur ſulphur noſtrum ſciuerit coniungere & amicare corporibus, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum. Quaſi diceretur, ſi quis corpus eò perduxerit, vt efficiatur guma permixtibilis cæteris corporibus imperfectis, inuenerit maximum naturæ ſecretum, &c. Eo quòd lapis iſte perfectus, eſt guma & ſulphur, videlicet ex dictis, ſuple corporibus. Nominantur iſta corpora ſulphurea terræ. Subtiliatione exiſtente in aqua, diſſolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideò quia facit eum omninò ſubtilem. Et coniunctio ſpirituum cũ corpore fit, cùm corpora ſublimantur, vt ſpiritus per diſſolutionem, contritionem, & aſſationem eorum cum ſpiritibus. Philo-

ſophi

sophi dicunt aquam esse mercurij, dictum lapidem liquefactum cum sua aqua propria, quæ in ipso lapide est fixa, & quæ tunc est currens & alba sicut aqua. Item humiditas aerea, quę est in argento viuo, est vna res cum terra supradicta, & cum aliis elementis in dicta terra existentibus: quæ quidem humiditas, licet sit pauca, tamen est sufficiens ad nutriendum lapidē dictum, in quo est, & ad perficiendum. Insunt dictæ compositioni sol & luna. Et tamen non est sol neque luna communis, sed meliores quàm in sua natura vulgari: insunt ibidem potentialiter, non visibiliter. Iste lapis siue compositum est, res vna duntaxat, & vnius naturæ (vt aiunt omnes Philosophi) & est natura munda & clara de suis mineris proprijs, quæ transmutat regimē ignis. Item medicina nostra elicitur de metallis, quę naturaliter metalla transmutant, & nullo alio modo. Oportet enim vt elixir Philosophorum sit de principio, radice, & natura metallorum, & medicina sit nobilior & pretiosior, quàm metalla, &c. Inde liquet, vbi Philosophi loquuntur de argento viuo, & aliis humiditatibus dissoluentibus, ipsos non intelligere de rebus vulgaribus à natura simpliter datis, sed tantùm de argento viuo à corporibus per putrefactionis artificium separato, quod aliter dicitur Azoc: latinè interpretatum alumen potens illuminare, & clarificare omne corpus claritate sua. Cùm igitur tale argentum viuum, siue Azoc, siue aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non possit, nisi post putrefactionem: erit ergo putrefactio sua generatio & dispositio. Mixtorum & vegetabilium

varia est & differentialis natiuitas. Nam simpliciter mixta dicuntur illa, quę præter nostrum intuitum sub terra nascũtur, aut circa superficiem eius, ex sola commixtione elementorum adinuicem compositorum: & est eiusmodi primæ, & simplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus est quatuor elemẽtorum nuda compositio, in qua nõ est facta mutatio vel alteratio vnius elementi ad aliud. Secundus primum sequitur, quia resolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet mineralia, de quibus sermo præsens, generantur: quæ nobiliores subterraneæ species inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & transmutatio. Ad coniungendum mandarunt Philosophi, omni amoto extrinseco, solùm calorem adhibendum, qui adiuuando, excitat intrinsecum calorem naturalem auri ad dirigendum, & actiuè maturandum mercurium. Cùm igitur eiusmodi spermata, seu semina per artem generari non possunt, ideò quòd mixtionem proportionaliter ad producenda semina ars componere nescit, nec in homine, nec in terra, vbi est proprius locus generationis naturalis eorum, ista semina naturaliter facta, artificialiter coniunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & mercurij digestione, simul manẽt naturę masculea fœmineaque insimul clausæ: fœminea, vt terra & aqua: masculea, vt aer & ignis: quam terram & aquam Philosophi vt mercurium, aerem & ignem, velut sulphur esse dixerunt, in nostro lapide. Præter ista duo nihil aliud intrat, nec generat, neque multiplicat, vt patet ex præmissis. Et ista dissolutio solùm dicitur liquefactio compositi,

siti, & non propriè eius solutio, quia partes non soluuntur adinuicem separabiles. Quando compositum prædicto modo dissoluitur, partibus inseparatis manentibus (quamuis separabiles) ita quòd virtus digestiuorum elementorum à dissoluendis, per dissolutiones potest extrahi, scilicet per argentum viuum, partes crassæ in tali dissolutione capiunt latitudinem subtilitatis, eò quòd corpus in spiritum vertitur, & vice versa.

QVAE EX DEMOCRITO COLLEGIMUS apponere visum est, quò res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus autorum.

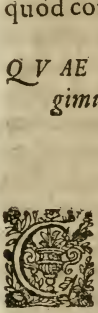

APIENS mercurium infige corpori magnesiæ, vel corpori Italici stimmi, vel corpori sulphuris ignem non experti, vel spumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex melo, vel arsenico, vel vt scis, & coniice terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flauá coniice Lunam, & habebis aurũ, & erit chrysocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arsenicum flauum & sandaraca præparata, & cinabrium valdè contusum. Æs autem splendidum solum argentum viuum facit. Natura enim naturam vincit.

Si verò vis exactè rem scire, duobus catalogis mentem adhibe, quia sciendum antè omnia mercurium positum esse, & in flauo, hoc est, in sole, & in albo, hoc est, in luna. Et in sole quidem dixit, mercurius à cinabrio, in albo verò dixit mercurius ab arsenico, vel sandaraca, vel quæ sequũtur.

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens, vt materiam ſuperfluē contemnatis, & confuſam. Natura ſiquidem natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaq; omnes induit formas, quemadmodum cera omnia ſigilla, ſic etiam mercurius Philoſophorum dealbat omnia, & omnium animas ad ſe trahit, coquit, & rapit. Ad inſtrumenta ergo aptatus, & in ſeipſo humores habēs, prorſus etiam corruptionem ſuſtinens, permutat omnes colores, & permanet ipſis non permanentibus, imò verò ipſo non ſubſiſtente, tunc etiam continetur corporū & ſubiectorum rectionibus. Quatuor (inquam) corporum compoſito, vel compoſitione, & his quæ affinia ſunt, vt ſunt materiæ ipſorum, & animæ ipſorū materiæ ſunt ipſorum. Vt faber ex ligno, vel ex ære, aut lapide ſtatuam erigens, de ſe nil niſi formam exhibet in materiam: ſic etiam mercurius arte elaboratus à nobis, ipſe omnem formam ſuſcipit, & infixus, vt dictum eſt, corpori ex quatuor generibus conſtanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per mercurium ex cinabrio, ab arſenico, calcanto, ceruſſa, magneſia, vel ſtimmi Italico, & reliqua alba vel rubea cuncta ſunt intelligenda corpora. Corpus etiam magneſiæ chryſocollam, vel chryſocorallum vocat. Oportet igitur priùs rerum ſpecies liquefacere, & conflationibus conſimiles in vnum colorem conuertere, duosque mercurios, album & rubeum, in argentum viuū redigere, & ad putrefactionē ſeparare.

Marcaſitam ergo (pyriten Græcè vocant argenteam)

genteā) rege, & fac ex more, vt ſolui poſsit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico ſtimmi: expurga cū plumbo. Plumbum nō ſimpliciter intelligas, ne aberres, ſed quod eſt ex ſciſcili, & litargyrio nigro noſtro, vel vt ſcis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombuſtibilis, abiiciens nigredinē. Rege autem muria, vel vrina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, vt ſcis. Mercurius autem actu quidem albus eſt, virtute verò citrinus.

Fruſtrà laborát igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magneſiæ quærunt. Corpus verò magneſiæ, ſubſtantiarum eſt mixtio quatuor generum, vt anteà dictum. Capiens igitur mercurium, &c. Præpoſitus eſt mercurius, ob ipſum enim extrahuntur. Adiicit etiam chryſocollam, quod eſt batrachium, inter lapides inuenitur ſulphur ignem nō expertū, claudianum maſculinū, flauum arſenicum à cinabrio, androdamas, cadmia ſulphur incombuſtibile, &c. ſummi corporis vel maſculini nomina.

Tria ſunt artis præcipua: Chryſolitus, mercurius, fauus flauus, vel fauus albus, &c. natura gaudens. Corpus magneſiæ ex quatuor compoſitum elementis corporalibus. Aqua diuina, natura quæ ſuam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur & retinetur ab ea cum aliis. An non vincitur natura craſsioris & terreſtris corporis, à natura chryſoliti exiſtente ſpirituali & aerea? An non vincitur aquâ diuinâ aſtringente, vt iuncta ſol & luna, marti vel veneri, &c. retineant. Per ſe verò iuncta his, vel aliis, nō retinent: cùm tamen

astringuntur per naturam aquæ diuinæ, retinere possunt. Quod dicam de te magnesia, quę corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chrysocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magisterium. Tu sola nos bono animo esse iubes. In te explicata est similis enitens nebula, multiformem in te fers veneris imaginem, pinsernam, & ministrum igniuomum. O natura supra naturam naturas vincens. Tu totum es vna natura, eademq; es, per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificiosè declaratur, per eius numeri terminum in vnitatē diuinitati similem. Vnitatis enim centrum immutabile stabileque manet. Nam circularem & sphericam numerorum contemplationem sui, ostendit in opere maiore. Sed redeamus vnde progressi. Magnesiæ nomina synonima sunt, lac maris, coagulum, aphrosellinum Orientis, magnesia Lydiæ, Italicum stibium, pyrites Achaiæ, &c. Cuius fluxio est mysterium, quod in ipsa latitat, margarita præciosa. Flammiger splendor, Vestis auro contexta, Aureus nitor. Victor. Bellator. Intelligi etiam possunt de albedine operis magni.

Ager chimicus est triplex. Quatuor fratres sunt pars vna. Lapis magnus pars alia, semen in agro satum repurgato, in sua terra. Mercurius alter flauus, aut albus corpori magnesiæ iunctus pars tertia. Capiens igitur, &c.

Rursum fuligo vera duplex, humida & sicca. Humida est cœlestis vapor p̄ destillationem prolectus. Sicca per ollam & coperculum æreum, vt à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem siccum

irriga-

irrigaueris humido vapore, diuinum opus efficies. Sciatur enim omnes subſtantias atque metalla vapores exiſtere, fieriq; : nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, nouo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud eſt vtique verboſa alchimia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſiue myſtica. Hæc enim ſola creationis ratione progreditur, vt in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationē per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cœleſtis enim eſt potiſsimùm hæc operatio, quia conſtat ex cœleſtibus materijs & formis.

Methodus alchymię myſticę, cœli figurę ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metallica tranſmutata à contraria natura, fiunt plana & aerea.

Semen igitur ſatum in terra lunę, ſolem etiam perficit, idque ob diuinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Diuinum item opus, & diuina aqua illibata cum ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtima rectè parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnā habet, multumq; operatur. Nam vt ligna in cinerē conuerſa, fiunt decæterò incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia, vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcē potiùs conuerſa, denuò in quandam virtutem & operationem reuertūtur. Cùm eorū natura mundum vniuerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, vnde rurſum generantur, habentque cuiuſdam ſpiritus participationem, &.

velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiũt. Sic etiam æs noſtrum, ſiue voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) vt homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim facilia corpora atq; metalla, poſtquàm in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtẽtia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atque omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs vſtum igitur noſtrum in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis aſſatum, fit lapis ætheſius colore, vt quidam corruſcans ætheſius. Poſtquam igitur aſſatur, extinguitur diuino more, quem diuinam aquam appellant, vt diſſolutum oleum, & vini craſsitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non tranſmittente, materia poſtmodũm putrefacta, myſterium aquæ diuinæ illibatum, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Vnum ſunt omnia, per quod omnia. Ex vnitate vel vnione quidem incipit, & in vnitatem rei quæſitæ conſummationem terminat. Cùm enim multa ſint in rerum natura, vna dicitur à diuiniſsima aqua, vna natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latẽte. O naturæ cœleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaueris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, ac diſſolueris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas feceris, non informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cœleſtes, corpo-

ris

tis expertes, in quas corpora sese insinuant, & cœlestis sapientiæ beneficio informantur, in quibus illæ permanẽt, ac ipsa corpora postmodùm complectuntur. Oportet igitur spoliare materiam, & ipsius animam extrahentes, per ipsam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spolianda est itaq; materia, vt ad stabilem perfectionem perueniat.

Definitio igitur huius philosophiæ est, corporis dissolutio, & animæ à corpore separatio, vt tinctura in corpus sese insinuet, vtque naturæ cognatio oblectet naturam, retinens, vincens, & in ea permanens. Hoc fit cùm intrinsecum foras extruditur cum voluptate, totaque substantia terrea, cumque per eleuationem aquæ feceris incorpoream compositionem: item cùm per assationes conspexeris extractam fuliginem, atq; ita velut per nebulam ferri. Non enim potest incorporea natura nisi superioribus adhærere: cùm enim in sublime ferri soleat, vnà cum eo, quod sibi simile est, & cognatum. Augmentatur itaque amata & amans natura simul, oblectans & oblectata, splendensque, vna res ambæ naturæ rei naturalis & vnius, aliàs vnitæ naturæ, quæ vincit omnẽ rem totius mundi, quare dictum: Vnum sunt omnia. Hoc autem vnum & vnam rem existima compositum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum vnum per vnum. Candida igitur & pura luna, lunaris species est, fuligo quę per aquam diuinam probè abstergitur, & abluitur. Nihil ergo deest, præterquá nebula, & aquæ eleuatio: opus regimine consummatum. Primò cuius nebulæ? fuliginis videlicet in sublime ad

cœlum per aquam diuinam & cœleſtem eleuatę. Lapis igitur omnibus notus, vilis & valdè pretioſus, eſt coniunctus ex pugnaci venere cum mercurio, id eſt, mare & fœmina. Æs ergo rubeũ ingredi facias, ac tinge rubiginem auri. Pugna veneris cum pugna mercurij. Venus cum luna pugnando per iſtam corrumpitur, & luna p vene rem coniunctione figitur, id eſt, mercurius per magneſiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunariúmue liquorem corrumpi debet, ac egregiè conteri, tantiſper vt ars ipſa poſtulat. Si quis enim corpus hoc per ſpiritum reddat flauum, potentemq; ipſius naturam, ſecundùm artem blandè præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac diſſoluens, ſpiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis, immunis à materia, vigor & ſplendor corporis, imperio ſui creatoris. Capiens ergo mercurium infige corpori magneſiæ.

Tota compoſitio fit per mercurium, & magneſiæ corpus per maré & fœminam. Eſt in corpore mixta & ſimul contrita luna, quæ per nebulam & fuliginem completur: ipſa rationabiliter gubernata potentem naturam intus latitantem euocat, omne corpus tingentem, venerem dealbantem, Ioui ſtridorem auferentem. Magnum in his myſterium latet, quod cùm videris, Deum lauda. Sulphurea à ſulphureis continentur, id eſt, elementa cœleſtia & ignea continentur à terreſtribus, à quibus illa haberi poſſunt.

Prima clauis operis eſt, vt ignis argenti viui, mercu-

mercurij videlicet coniungatur cum aqua terreſtris magneſiæ per ſuam terram. Hac via fit ſeparatio humidorum à ſiccis, id eſt, animarum æris ex corporibus.

Secunda clauis eſt, cùm luna & aqua coniungitur cum igne argenti viui dicti, per aerem æris in eleuatione nebulæ, quæ eſt reductio frigidorum cum humidis, & mixtio ſuperiorum cum inferioribus. Terra, id eſt, ſcoria æris, coniungitur cum aere ſolari per ignem, id eſt, per argentum viuum.

Tertia clauis eſt, cùm per torrefactionem putrefactionis, vt coniungitur ſcoria cum diuina aqua per ignem: hoc eſt, per lunam, aer ſolis etiam coniungitur cum terra, id eſt, cum ſcoria per aquam, hoc eſt, per humidum.

Quarta verò fit coniunctione aeris cum terra, ſoluta ſcilicet per putrefactionem & aſſationem ſeptem reductionum, cunctis in aquam vnam coactis, & exiſtentibus in cinabari philoſophica, quæ conſtat ex dicto mercurio & ſulphure magneſiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rurſum calidus & ſiccus, generans calorem aeris, & ſiccitatem terræ. Similiter & aqua, cùm fit humida & frigida, generat humorem aeris, & frigiditatem terræ. Terra cùm fit frigida & ſicca, generat frigiditatem aquæ, & ſiccitatem ignis. Aer verò cùm fit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cùm duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis conſtans elemẽtum. Collecta ſimul omnia fiunt duodecim ex tribus in quatuor productis, iuxta ſigna duodecim, quatuorque ſtatio-

nes, vt Verni temporis aerei, Æstiui ignei, Autumnalis aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera est elementorum compositio per artem. Item colores septem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum septem eiusdem compositionis, qui iam adsunt, modò pòst absunt in signis operis, vt in cœlo, nunc ingrediuntur sua signa, postmodùm egrediuntur. Itaq; per septem astra sua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia signa sua, verum Philosophorum mysterium perficitur.

Colores elementorum in opere sunt, à pedibus vsq; ad genua terreum elementum nigrum: â genibus vsque ad vmbelicum aqueum splendens & album: ab vmbelico vsq; ad cor, aereum flauum citrinum: & à corde ad ceruicem igneum candens, ac rubeum. Deinceps vbi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter se, fit ex ipsis calx & cinis Philosophorum, vt perfectè atque omninò coniungantur per extremam vnionem dealbata, nigredine prorsum abiecta. Sacra igitur atque diuina hęc Philosophorum ars & scientia, ex vna specie constat & perficitur diuinè, ac magnificè, hoc modo scilicet: Si enim feceris corpora non corpora, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votiq́ue tui futurus es compos, per quatuor elementorum compositionem: per trinum regimen: duodenariam signorum mutationem: per septem astrorum aspectus, species & corpora: & per monadicam quandam singularem extremam vnionẽ, glorificabis in trinitate & vnitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perfecit, &

ex

ex quatuor mutationibus anni circulum exornauit, & post septem sæcula introducet eos qui vocati sunt, & electi in requiem æternam: laudantes vnicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Duo sunt igitur quę ex materia constant, cùm binarius numerus materiam significet. Horum coniunctione, medio tertij, causę fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius, & omnis numerus ad vnitatis simplicitatem reducitur. Vapor, qui in sublime fertur, est materia aeris, & fumus, siue fumida exhalatio siccorum est, ignis materia. Non conueniunt ista duo cũ reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, nisi per tertium, id est, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, nouenarium constituunt, vnitati secundæ, denario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc mysterium ad hunc modum: Tres literas habeo, quadrisyllabus sum, considera me. Quælibet trium priorum syllabarum duas habet, reliqua vero reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum septem. Intelligens autem quis sum, non rudis vel ignarus eris eius, quæ in me est sapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria sunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia scientiæ sunt sensus & experientia: posterius est principium actiuæ cogitationis: prius verò apparentis rei cogitationem prębet, ex quibus intellectio sequitur animæ mundi huiusque prudentiæ. Cùm enim ista sit ab omnibus exempta, sensibilem mundum

complet. Tres igitur ternarij, ex ea considerẽtur immaterialium substãtiarum ordines conficere.

Cùm tria sint etiam, quæ ad vniuersalem operationem spectant, ex quibus posteà compositio fit quaternaria. Molybdocalco nostro plumbo inquit: Injce mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quòd cùm fiet, non ampliùs erit plumbum. Hæc omnia vnum sunt, & duæ tincturæ nullo colore differunt, vnam eandemque tantùm cernis. Et quomodo totum ex vna specie, alia quidem veneris, alia lunæ, alia solis. Vnica tantùm aqua videtur, Rhaponticum, à ponto mariq́ue dicta, Rha verò superficiem notat, ergo superficies aquarum intelligitur. Flauam (inquit) injce lunam, & erit chrysocorallum, &c. Capiens ergo mercurium à mare, vel masculo, fige vt mos est, conijce veneri vel pyrithi sulphurato, & dealbabitur, id est, fuligini siccæ. Corpora non corpora facito, & incorporea corpora compositum erigendo, latitantemq́ue naturam extrahendo. Per mercurium corpora corrumpe, & p magnesiæ nebulam masculum & fœminam coniunge, & latitantem rursum naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, id est, colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & ista fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo sursum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora. Per ignem intellige mercurium & igneum pharmacum, qui mercurius comburit, corrumpit, & extenuat vno & eodem artificio. Venus itaque non tingit, sed tingitur, & cùm tingitur, tingit. Nihil enim

enim potest per se corpus tingere, vel seipsum separare, si spiritus, qui interiùs latet, non emergat. Quomodo enim potest corpus sine spiritu consistere, nisi per pulchrã naturam, quæ in ipso est, animalem puta spiritum, qui colorem tincturæ secum educit, & infert. Venus itaque non tingit, sed tingitur. Terrea namque materiæ pars, vt quæ crassa existit, non tingit, sed illa qualitas substãtiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cùm enim venus, id est, corpus, per magnesiam rectè gubernatur, suamque substantiam tenuem in lucem profert, tum demùm tingendi vim assumit, ac tingit. Venus autem sunt quatuor corpora. Tincturæ verò species solidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à similitudine, solidæ quidem à nebula vsque ad chrysocollam, humidæ aqua diuina. Diuina enim à citrinis retinentur, &c. Veritas autem hæc est: Natura naturam oblectat, & natura naturam complectitur. Rursus veneris quadricorporea natura per magnesiam ostenditur, & versicolorum specierum herbæ in compositione elementorum, attritione prodeunt in lucem. Cùm rationabiliter attritiones corporum fiunt, tum efflorescentiâ virent, cùm herbæ prorsus non sint, nisi colore tantùm, nec istæ possunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora, albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omninò cedentia, sed ipsa firmè retinentia & superantia. Humida verò dixit, vt ita recrearet illa per humida, id est, per aquam diuinam. Quæ nam hæc est aqua diuina, & cur diuinam appellant. Magnum certè

nomẽ hoc ob præ cæteris, atq; præstantiûs quòd sine hac in opere nihil producitur, neque perficitur. Diuina aqua est id, quod simplex & lucidissimam, & purissimam, & sine vmbra corporum naturam facit, velut immutans corpora, abstergens, & est quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Coniuncta enim naturæ forma, pulcherrimum opus per naturam effecit, ac operatur. Acuta aqua eleuata & euocata dicitur. Diuina enim sunt, quæ intûs latitant, & extrahuntur. Diuina igitur à diuinis retinentur. Anima & spiritus à diuinis extrahũtur, & ab eisdẽ retinentur, qualitate corpora penetrantia. Veritas enim est, Natura naturam oblectat, amplectitur, & vincit. Cùm enim quod intûs latet per diuinam aquam benè geritur, & expurgatur, oblectat seipsum ad propriam corporis naturam penetrantem, vincentem, & permanentem. Propriam itaque naturam agnoscens, lætatur connexa & coniuncta vicissitudine.

Sed vt ad rem reuertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magnesia enim dealbata non sinit corpora frangi, nec vmbram veneris induci. Sed vide quidnam Philosophus dicat, quatuor corpora tingi, & non tingere, nec dicit vt anteà, & cùm tinguntur, tingunt: sic solidorum corporum substantiam intellige: Magnesia (inquit) dealbata, &c. Quæ magnesia nisi totum compositum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur, & assata cum diuina re expurgata, omnium corporum solidorum latitãtia referat ex profundo, vt per ista corporum natura tingatur. Compositum enim per

diuinam

diuinam aquam irrigatum, non ſinit frangi corpora, quin potiùs vmbram eis adimit argenti ſpuma magneſiæ immixta, corpusque dealbat, cæteraque generis eiuſdem. Magneſiæ pulchra vide mirareque quomodo per vnum multitudinem infert: aliqua quidem ab vnitate: aliqua à dualitate: aliquã à ternario necnon pluribus intendit, donec ipſius vniuerſum conſeruetur. Aliqua quidem à monade, igneum ſcilicet pharmacum: aliqua à dualitate, vt cum corpore ipſo magneſiæ: aliqua à ternario, ſcilicet expurgatio cum aqua diuina, & ſi quid intendit, & per alios aſſationem referat, donec totum opus quæſitum ſeruetur abſterſum, & abſolutũ perficiatur, & compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda, eſt ipſe mercurius. Mercurius à cinabari (inquit) aliquando à venere, aliquando verò à B. mercurius à cinabari eſt magneſia: mercurius à B. eſt aqua diuina, quæ à contracto inſtrumẽto extrahitur, & hæc ſunt, quæ materiam immutant. Venus vt homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpora ſpoliare, vt permanente ſpiritu tingente, ad cuiuſcumque quæſiti perfectionem accommodetur. Quid eſt Venus? quod homo materiale corpus. Anima quidem eſt pars tenuis in ipſa, quæ per regimen in lucem prodit: hoc eſt, ſpiritus tingendi potentiam habens. Corpus verò eſt graue & materiale, terreſtreque ſuum quod vmbram habet, quam oportet ſpoliare igneo pharmaco. Diſpoliare eſt humiliare, corrumpere, ſoluere, & mortificare. Nihil poſteà defit, nihil eſt reliquũ, præterquàm nebulæ & aquæ extractio. Philoſophus

vsus vera figura, aquam calcanthi vocauit: etenim ibi est æris generatio: & calcanthum aurum generat: flos æris (ait Philosophus) ipse est, qui rem consummat, & perficit: est etiam spiritus masculi. Sic exponitur: Conijce ex substantia hausta ab Altissimo, vt diuina virtus effecta, & in spiritum conuersa diuinum opus faciat. Diuinum quærendum est, vt spolietur materia, & fiat sola anima, & spiritus sublime petens colorem sumat, & vt cum igne sit pugnacior, ac tenacior, veluti planum corpus demonum, & penetrantium: radix enim solidi est planum.

In spiritum ergo conuersum, & sursum latum, vt ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo assimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inuêtæ sunt. Nam quemadmodũ quatuor elementa in seipsa transmutantur, & fiunt quod non erant, cùm eorum substantia substantiæ non sit contraria, ignis fit terra, & terra fit aqua, & aqua aer, & rursus aqua terra, & à terra vsq; ad superiora, & in seipsa mutata & soluta omnia operantur, vt est apud Hermetem: Qualitates enim sibi ipsis cótrariæ sunt, & non substantiæ. Sic etiam compositum cùm terra sit, aqua fit, & ex aqua aer, & ex aere ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tamquam camera terræ incumbit, hæc omnia sunt ab exhalationibus: sic etiam ex olla velut ex terra, & superpositio alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes transmutantur, sic etiam flos æris simul transmutatur exhalans. Hoc idem quoq; considerabis in humano capite, cucurbitulæ,

curbitulæ, vel galeæ instar impositi corpori. Vt non frustrà dictum, igitur contere: sic modò non temerè dicitur, coquuntur sensim, & eleuantur inter se. Læui namq; elixatione spiritus tingens, qui latet, elicitur: quod sursum fertur, spiritus est corporis expers, & anima totius compositi, id est, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus ostendit seipsam, fermentans omnia, in seipsa tres substantias effectrices habentem, motum, sensum & ignitionem: sic etiam hic spiritus igneus factus, & anima corporis expers, cùm rei cuncta tingentis corpus penetrarit, si in isto condita sit, vt planum in solido, per suæ medicinæ iniectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic spiritus igneus (inquit) insilit, qui in corporibus etiam latitat, & sublime petens, etiam corpus ipsum, vt animam propriam, retinet. Cæterùm quòd ad differentem aquæ extractæ causam spectat, ne hoc terreat: flos est enim, qui extrahitur, non solùm semel, sed bis ternè per maripetas. Postquàm igitur ostensum est secundùm accidens, flos aqua sulphuris est illibata, & fixionis vsum habet. Dixit enim Philosophus, & gummi paululum, omne corpus tinget. Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, est alabastrum omnium candidissimum, lapis encephalus, mente reconditus habes velut calorem: hunc capiens contere, & misce cũ aceto, & conijciens in vasculum, postmodùm tandẽ conde sub fimo: hoc enim est quòd quæritur, aquam scilicet sulphuris illibatam, & rubiginem vnum & idem esse: atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipsis deinceps consideratur in vna compositione

ne omnia fieri, quod tingit, & quod tingitur: quod fugit, & quod sequitur: quod familiare est, & contrarium: masculum & fœminam: sponsum & sponsam: agens & patiens. Vnus enim est serpens, qui duas habet compositiones & rubiginem. Vnum est totum, ob quod sunt omnia. & si totum non haberet totum, nihil totum esset, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non solùm sulphuris est, sed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitę, & rarefactæ sunt. Cùm enim substantiæ à sulphure albo in perfectione & assatione patiuntur, tunc & ipsæ sunt sulphur incombustibile factæ, & permanẽt facientes quod passæ sunt, dando & accipiendo: & tum vtraque sulphur facta substantias fixas reddunt: hoc est, quod inter se non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerũ species requiritis, cùm vna natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio vsque ad finem expendens, manifestum videbis mysterium: hoc est, cymbalia. O naturæ cœlestium naturarum creatrices, hæ dissolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc est dissoluere? Huc age ad liquores, & discę, Sume crocum Ciliciæ, simul cum flore cinici coniunctum succo vitis, & vna liquorum serie dissolutionem inuenies. Huc age rursus ad album: & item in ipsum est dissolutio, ipse te docet, inquiens: Relinque inferiùs, & fiet. Verùm dixit: Alij corpora appellarunt, alij sulphur, & non decepti sunt. Et ob id diffusus est error per orbẽ terrarum, propter appellationum multitudinẽ. Quæ de quatuor & quinque elementis dicuntur, ad illa referenda sunt. Saturnum collocarunt, & ex aduerso plumbum in altissimo

tissimo vertice, & post ipsum Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter se distincta, vni tamen orbi coniunguntur, & vnus ipsis ministrat, eademq; gubernat, & ob vnum spiritum amātur, mutuóque sese intuentur oculis, & mutuò versantur, & mutuò soluunt, & in suis tectis spatiātur, quemadmodum statuit ipse Creator altissimus. In terra similiter enim reperiuntur, & in aere sunt, & in aqua, & in igne, omninò pacem inter se habēt, & vnus opifex ministrat illis, eademque regit, vnoque iugo omnia coniugata sunt, atq; vnam potionem bibūt: ex terra enim aluntur, & quodlibet ipsorum proprium munus obit, & in propria sede consistit, & Creatoris arbitrio paret, quodlibet ipsorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos, ô amici, cùm ad hanc pulcherrimam artem vultis accedere, spectate herbarum naturam, vndénam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex conuallibus aliæ, ex campis item aliæ. Considerate aerem ipsis ministrantem: considerate diuinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac ætera gubernantem ipsas: quæ cùm permiscentur, vnum sunt, & nemo potest ipsas separare, cùm in vnam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Ostanes) in te totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo superius descendit ad inferius, & quomodo medium supremo & extimo propinquum est, & non concurrunt partes, cum præcedāt, & vniantur, quódnam sit ipsis medium, quod vnum faciat, & quomodo descendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos iacentes, ligatos, & post-

tos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ, & suscitat eos, vt tanquam è somno expergiscantur, & quomodo ingrediuntur nouæ aquæ, quę in principio lecti, & in lecto generantur, & quomodo nubes ipsas fert, & quomodo ex mari ascendit nubes aquosa. Ea quæ ostensa sunt contemplantes Philosophi gaudent. At Cleopatra ait eis: Aquæ ingredientes corpora spiritus ipsis inclusos & debiles, velut è somno excitant. Rursus (inquit) anguſtias perpessi sunt, & rursum occludentur in inferno, & paulatim nascuntur, & surgunt, atq; diuersos & glorioſos colores induunt, quemadmodũ flores vere, quod letatur, & exultat ob pulchritudinem, qua vestitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cùm eruitis ex suis locis, pulchra admodum videntur, & non pulchra: quoniam omnia probat ignis. Cùm verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi sunt maiora spectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæsita pulchritudo, & terræ mutata in diuinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans sub ventre nutritus paulatim augescit, & cùm status mensis adest, non prohibetur in lucem prodire, eiusmodi res est hæc præclara. Verberant ipsam procellæ, & vndæ in inferno, & sepulchro, in quo iacent, cùm verò sepulchrum panditur, exurgit ipsa ex inferno, velut infans ex vtero. Contemplantes Philosophi pulchritudinem, quemadmodum studiosa mater infantem, quẽ peperit. Tum demùm quærunt quomodo, velut infantem lacte, aquis hãc artem nutriant: quandoquidem vt

infans

infans formatur, & cùm perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum signatum. Nunc autem primùm apertè, vbi vobis iacent elementa & herbæ. in ænigmatibus exordiar dicere: Ascende in supremum tectum, in montem arboribus consitum, & videbis lapidem in vertice: ex lapide hoc sume arsenicum, & dealba diuinè. Et vide in medio monte infra arsenicũ, ibi est coniux sua cùm qua coniungitur, cum qua gaudio perfunditur, & lætatur, natura in natura, & extra ipsam non coniungitur.

Descende in Ægyptium mare, & educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur, & coniunge illud simul, & ipse extrahet foras pulchritudinem omnia tingentem, & extra ipsum non copulatur: mensura enim est coniunx. Ecce natura naturæ contrà retribuit: & cùm omnia æquabiliter coeunt, tunc naturæ naturas vincunt, & inuicem lætantur.

Considerate sapientes, & intelligite: ecce enim artis perfectio, coniugatorum sponsi & sponsæ factorum vnum: ecce herbæ, & ipsarum differentiæ: ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam, videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas, & ipsæ irrigant terras, & educunt herbas & flores. Item nostra nebula egrediens ex nostro elemento, cùm ferat diuinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorsus: ecce veritas vobis patefacta est. Videte quomodo irrigetis terras vestras, & quomodo nutriatis semina vestra, vt maturum fructum colligatis. Audi

igitur, & intelligens esto, ac dijudica exactè in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arsenicum supremum & infimum, albumq; & rubeum, & maris & fœminæ pondus æquale, vt coniungantur inuicem. Nam quemadmodum gallina calore fouet, ac excludit oua sua, sic etiam vos fouete & perficite, & extrahentes & irrigantes diuinis aquis in sole, & in locis calidis affate igne leui, cum lacte virgineo, & cauete à fumo. In inferno autem occulite ipsa, & cautè mouete, do nec ipsorum præparatio fiat solidior, nec fugiat ab igne, tum extrahatur ab eo. Cùm coniungentur anima & spiritus, & fient vnum, tunc coniicite in corpus lunæ, & habebitis solem, quê non habuerunt regum repositoria. Ecce arcanũ Philosophorum, pro quo adiurarunt nos patres nostri, ne patefaciamus illud, cùm diuinam habeat formam & operationẽ. Diuinum enim est, quoniam coniunctum cum diuinitate, diuinas substantias facit, in quibus spiritus fit corpus, & mortua animãtur, suscipientia spiritum ex ipsis prodeuntẽ, ac inuicem tenentur, & tenẽt. Quemadmodum spiritus contrà tenebricosus, plenus vanitate & tristitia prohibet corpora ne dealbentur, néue suscipiant pulchritudinem & colorem, quem habuerunt à Creatore. Ægrotant enim, & corpus, & spiritus, & anima, ob tenebras extensas: sed cùm ipse spiritus tenebricosus & pernicioſus remouetur, vt non appareat odor, neque color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & spiritus gaudet cũ abest nigredo à corpore, & vocat anima corpus illustratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno, & resurge

ge ex sepulchro, expergiscere ex tenebris: indutum enim es spiritualitate, ac diuinitate: quoniã audita est vox resurrectionis, & medicina vitę ingressa est ad te. Spiritus rursus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo est, ac citato cursu fertur in amplexum ipsius, & complectitur ipsum: nec ipsi tenebrę dominantur amplius postquàm subijt lucem, nec patitur vt ab illo in æternum separetur. Abijt nigredo, & coniuncti sunt in amore corpus, anima, & spiritus, & facta sunt vnũ, in quo latet æternum, & signata est domus plena luminis & diuinitatis. Ignis enim ipsa coniunxit & transformauit, & ex sinu ventris eius exierunt, similiter etiam ex vtero aquarum, & ex aere ipsis ministrante, & ipse eduxit eos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipsa portauit, & propter ipsum induerunt gloriam, & ipse ad vnionem vnam perduxit, & absoluta est imago corpore, anima, & spiritu, & facta sunt vnum. Subiectus est enim ignis aquę, & terra aeri, simul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cũm aere, & facta sunt vnum. Vnum enim herbarũ & fuliginum factum est vnum, & ex natura, & ex diuino facta sunt. Vnum quod omnem naturam consiliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, postquàm ingressus est fugitiuus in non fugitiuum, & retinens in non retinentem, atque inuicem in vnum coiêre. Corpora sunt cœlestia diuinaque, suprà memorata. Aquæ arcanum est, quia vt polus ex quatuor percurritur, & nunquã quies dabitur. Hæc creata sunt in hac terra no-

ſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora diuina, quæ Deus & cœlum fecit: in quolibet enim Creator inſeuit potẽtiam. Vnum viride fecit, alterum non: vnum ſiccum, vnum humidum, vnum coniungens, alterum diſgregans: vnum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuò ſeipſa retinent: & vnum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt vna natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum vnum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cùm perficitur, fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina currens, in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hîc enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quę faciunt aurum, quod verò fit, vnum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & puluis imbibatur aceto guttatim, vt coeat, ſiccetur & imbibatur, idq; quartò. Argentum ac plumbum liquans vtraque, puluerem inijce, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſteà auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum: deinde arenam purgans inuenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracam, calcanthum, & arſenicum, & ſulphur

phur viuum, & cinabarim simul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum coniice oris angusti, obstructum argilla, per diem igne assato, posteà auferens lutum inuenies materiam siccam crassitudine pici similem. Hoc iterum terens in fictili vase reconde, totumq; capiens loca in ignē, & ablato cooperculo inuenies flauū, &c. Et magnesiam quidem si ceperis albam, & par pondus arenæ optimè præparatæ. Posteà verò vtraque conterens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si verò non sit colore nitens, sale vncta quæ superiùs dicta sunt, & mysi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicátibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si verò aurum habēs, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo maiora pharmaca ponderato, mysi & berilli sçobē vt sit quadruplum auri, quod ex ambobus constat: hæc miscens, seu temperans, affige auro, atque ea, vbi in crucibulum conieceris, & ignitum feceris, extrahe, & teipso duplo ditior fies. Sed nostrum institutum erat, non vt de auro collustrando, neq; augendo, sed de conficiendo ageretur. Hoc itaque præstabo, quamuis aliquantulum digressa oratio alias artes obiter respexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ iectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum lique faciens medicinas miscendo temperaueris, sol tibi luna fiet, & si tale quid secueris, inuenies colorem, & ad omnem auri vsum argētum in aurum versum. Et luna aurum quidem facit, sol ve. ò lu-

nam non facit: sola enim ipsa inde lumen habet: nec lunæ tantùm, sed magno etiam lumini ministrat. Æris igitur corpus protrahens quantũ par est, ceu quandam linguam oblongam facito. Postea super carbones reponens, in ipsum vulcanum concita, irradians nunc sale fossili, nunc ocra attica continuè, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior planè fiet, ac glaucum colorẽ abiiciens, apparebit tota aurea. Cùm talem fortasse Paris Venerem vidisset, Iunoni & Palladi antepositi. Quoniam verò regiminis suprà meminimus, interpretabimur quidnam sibi nomen velit. Et quia chrysitidis tinctura indigemus ad opera, priùs medicinam habere necesse est, vt ea in tempore vtamur.

Chrysocolla terræ flos est, in Macedonia nascens, hanc aqua dulci purgans, & posteà solaribus radiis exiccans, æris Scythici flore & chrysoleto simul solue, & commisce. Posteà humido excremento inspissans in vitro reconde, totâm que flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes simul & regiminis significationem, quódue tincturam facit. Aurum verò sic facere poteris: Vbi plumbum igne liquaueris, sulphur viuum huic insperges, & igne vratur, donec vapor euanuerit. Postmodùm aluminis scissilis & cinabaris par pondus capiens, miscensque in oximellite, liquato plumbo inspergito, itemque sulphur viuum (quod suprà) vt tum solidum fiat, tum etiam colorem per cunctos poros capiens, propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quidnam tibi igitur totam Democriti Abderitæ

ritæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios ſacris initiant hoc dicunt, neq; myſtica diuinatio. Stata autem tempora ſacrorum principem concitarunt, ac rurſus ille à debacchatione conquieuit, ſacriſque initiatus compoſitum feſtinauit, Sed ne moleſtè feras, ſi tibi primo ac ſacrorũ principi, alius ipſe ſacrorum princeps ſedeo. Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & euehis animam & mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia. Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerũ non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt. Hæc Pſellus ad Xiphilinum Patriarcham, & vltrà. Noſti igitur quid faciemus, inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita ſunt: tu verò illa cœleſtia es conſecutus. Impertiamus ergo inuicem res quas habemus: tu mihi egregia ſpectacula: ego verò tibi naturales effectus. Sed viden quid ego tibi fecerim, cùm enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſſi, nec Pangeum commoui, nec venas quaſdã ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurũ valdè pretioſum elaboraui. Huiuſmodi aliquid tu mihi etiam comminiſcere, nõ in aerem concitans, non ſublimem tollens, ſed aliqua ratione in terris mihi oſtende ſupercœleſte bonum: nullibi enim eſt, ſed vbique, & in qualibet vniuerſi parte. Inuentum multos latet, quodque intus in nobis eſt, in cœlo, errantes quærimus. Sed doce quomodo propè eſt, & quomodo lon-

giùs abeſt, non loco diſtans, ſed diſpoſitione propiùs accedens, quod longiùs abeſt. Dic quænam ratio eſt deſcenſionis intelligẽtiæ? deinceps vſq; adeò deſcendens, quomodo rurſus aſcendit? In ſumma me manu ducas ad Deum. Si enim per ſatis anguſtum iter, contẽtus ero, ſi verò per iter noſtri capax. His me ſacris initiandum, ſi deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum ſcientiæ & naturæ opus, nullumque ſtudij genus, vel antiquioris ſapientiæ, vel arcanæ prætermiſſurum: ſed tibi, ſi placuerit, quæ ſub terra ſunt, explicabo. At verò ſi tibi ſtudioſiſsimè munus confero, tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis, ærea pro aureis minùs permutãs: nec ob id tamen ſuccenſebo, nec tibi turpem ingrati animi notam inuram: ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico. Impenſiùs ama, & vale.

SVMMARIA DECLARATIO EORUM, quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito, per ænigmata.

QVID eſt ſpoliare, humiliare, corrumpere, ſoluere, & mortificare, omnemq; materiam extrahere, vt ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptũ & idoneum eſt ad perfectum complementum, ex ſpeculationibus, quę ſub ſenſum cadunt, ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur, aſcen-

ascendendo, & magnum cœleste ornamentum intuendo. Horum ornatum vbi contemplatus fueris, super omnia mentem eleuans, magnamq; & sat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium considerans, ne conuertaris deinceps ad materialem huius humilis & abiectæ iam patefactæ scientiæ auri conficiendi notionem: sed totum te ad superiora erigas, & ad splendorem supernarum substãtiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulchritudines, ac aliud lumen, quod omne lumen superat intentis, & internis oculis intuens, admirans, operaq; omnia in mundo deponens, ac electam antè tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificãs: præterea verò tuam animam abnegans, claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore verò timoreq; perculsus omnipotentem potentiam mente contemplator, & ipsius bonitatem, quæ omnem bonitatem superat, & quemadmodum omnia producta sunt per eius inenarrabilem sapientiam. Lingua torpet, mens quoq; ferre non potest, vel prorsus inuestigare, vel recensere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti verè sunt reposita. Hæc verò omnia in nobis ipsis considerantes, studeamus etiam vt cum omnibus, tanquam fratres per fidem, atque delectationem, vniamur, & assimilemur, quantum fieri potest, verbo Deo quod nos dilexit: ipsumque Deum dominum nostrum adorantes, amemus ex tota anima, ex tota mente, & ex toto corde: tantumque thesaurum admirati glorificemus, vt tandem contubernio Dei dignati, per

ipsum gratia repleamur, & luce eius sapientiæ, quæ omnem naturam illustrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hęc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pselum, qui contrà retribuens ait: Accipe chrysoκόλλης partem vnam, magnesiæ cinabrij partes tres: contere verò donec simul coniungantur, & commisceantur substantiæ, & nihil ampliùs sulphuris viui appareat: fit enim admodum nigrum, vt atramentũ scriptorium, post tres dies coniiciens in lauacrũ, impone ex liquore, qui solet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam excipiens, &c.

Chrysolitus est arsenicum, vt scis, vel lapis æthesius. Magnesia cinabrij est calcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lauacri est radicis raphani nostri acetum radicatum cum suo sale, & ab eo per cohobationem tractum in solutiuam. Ablue, inquit, donec rubigo eius egrediatur, & sic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc est magna solutio per euacuationem, æruginatio, denigratio, ablutio, &c. Procede vt scis. Euacuationem dictam accipiens in vasis relinque residere, & exprimens liquorem exicca, quod subsidet, hoc inuenies vt atramentum scriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinum, vel album priùs: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albescat, & candidissimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore desis: negligentia enim accidit, eò quòd non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem sine vmbra æs fit, omnẽ suam terrestrem superfluitatem & crassitiem abiiciens. Si igitur

igitur æs dealbatur, ſpirituale fit, & denique nihil relinquitur, nihil defit, præterquàm nebulæ & aquæ eleuatio. Zozimus ait: Vnum ordinem ego noui, duo opera habentem: prius, vt fluat per reſinam (intellige per purgatorium ſuum) poſterius, vt exiccetur humor Saturni per eleuationem in puluerem leuem. Ponas igitur lapidis leuis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & euacuando cum aceto extracto per alembicũ, donec albeſcat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, vt ſuprà, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone, & medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magneſiæ partem vnam, & medicinæ partem alteram, contere ſimul, irrigans ad ſolem cum aceto albo dies ſex, & poſteà exiccans pone in fimo bouino, & ſine vt vrantur per dies duos, vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctum vt ſanguinem: hoc eſt, cinabaris Philoſophorum, & æs clarum citrinum. Quid vobis (ait Senior) & multarum rerum ſyluæ? cùm vna ſit materia naturalis, & vna natura, quæ omnia ſuperat. Tunc igitur per diuinam aquam ſolutum & fermẽtatum, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chryſolito æquis partibus contrito & aqua ſoluto, ſecundùm naturam ſuam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chryſolithum ſpiritualis factus, ſecundùm naturam tingit. Argentum etiam ſi diſſoluamus per aquam, & ſpirituale faciamus per chryſolitum, æs tingit album. Hoc enim etiam aliis verbis dixit. Duæ enim tincturæ nulla alia re inter ſe differunt, niſi colore tantùm: hoc eſt, vnam & eandem præpa-

rationem habent: quia & per diuinam aquam priùs conteruntur, & posteà verò per chrysolitum spiritualis medicina fiunt, vnumquodq; secundùm propriam naturam tingit, sol solem, & luna lunam. Per aquam diuinam intellige visitationem occultorum. Æthesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hîc beatos Ægypti studiosos reddidit. Arte compositum igitur erigens, ac latitantem naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, & sic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora.

Laudetur Altissimus.

FINIS.

1385-820